

کتابنامه

افغانستان اوزبېک تیلیده
باسیلگن کتابلر فهرستی
(سونگگی 50 ییل دوامیده چاپ اپتیلگن کتابلر)

مؤلف: محمد حلیم یارقین

کابل: کوز، 1389

غضنفر بانک
GHAZANFAR BANK

کتاب بی لگیلری:

- کتاباتی: کتابنامه
مؤلف: محمد حلیم یارقین
سانی: 1000 جلد
مقوا و پی تله دیزاینی: ژکفر حسینی
باسیلگن نوبتی: بیرنچی
باسیلگن ییلی: 2010 / 1389 م.
نشر ایتووچی: غضنفر بانک
کابل، خراسان انتشارات
باسیلگن پی ری: مؤسسہ سی

فهرست

صفحه	عنوان
1	کیریش سوز
7	I - ادبیات
7	الف) شعر
7	1) ایجادى اثر لر
67	2) شعر ترجمه سى
71	ب) بدیعی نثر (داستان)
71	1) ایجادى اثر لر
77	2) ترجمه اثر لر
79	ج) تذکره لر
89	II - تیل و تیلچیلیک
116	III - علمی - ادبی تحقیقات
129	IV - خلق اغزه کی ایجادى
151	V - تاریخ
165	VI - عمومی
180	اعلام فهرستى

اولوغ تېنگرى آتى بيلن

كيريىش سؤز

اۋزبېكلر تورك خلقى نىنگ يىرىك بىر بۆلۈمىنى تشكىل بېرەدى. اۋزبېكلرنىنگ اساسى نفوسى اۋزبېكستان و افغانستان يشهيدى. قاله بېرسه، تاجيكستان، قىرغىزستان، قزاقستان، توركمستان همده توركيه اولكه لريده هم كۆپلېب اۋزبېكلر يشه ماقدهلر.

سؤنگگى يوز يىلده، تورلى تاريخى واقعهلر طفىلى، اينىقسه اكتوبر انقلابىدن كېين اۋرتە آسيا جمهوريتلريدن كۆپلېب اۋزبېكلر افغانستان، توركيه، سعودى عربستان، پاكستان، ايران و شو يېرلر ارقهلى اروپا و امريكا اولكهلرېگه مهاجر بۆلدىلر.

افغانستانده هم اۋتيز يىللىك ناتىنچلىكلر و آغير اوروشلر طفىلى كۆپلېب اۋزبېكلر قۇشنى اولكهلر همده بشقه چپت اېللرگه كۆچىپ كېتىشگه مجبور بۆلدىلر. بىراق بو كۆچا- كۆچلر و اينچلى تاريخى حادثه لرگه قره مەى، بوكونگه كېلېب اۋزبېكلر افغانستان اهالىسى نىنگ كته اتنىك قسمىنى تشكىل بېرىپ تورگن.

تارىخى منبعلرگه كۆره، اۋزبېكلر و عموماً توركلر اوشبو يورته جدا قديم زمانلردن (مىلاددن ايلگرى) بېرى يشب كېلگنلر.¹ شو باعث، اولرنىنگ اوشبو اولكه نىنگ برچه تارىخى، سياسى، اجتماعى، فرهنگى و نظامى آقېملرى و حادثه لرېده كۆزگه كۆرىنرلى مهم تاثير و اولوشلرى بۆلگن.

افغانستان توركلرى جملهدن اۋزبېكلر اوشبو يورت نىنگ كته بىر قسمى بۆلىشى و اونىنگ يشنشى، اېركىنلىكى، توپراق بوتونلىكى و ياولرېگه قرشى كوره شلرده فدايىلىك بيلن اولوش قۇشىب كېلگن ليكلرېگه قره مەى، غىردموكراتىك توزوملر و حكمدارلرنىنگ سياسىلرلى طفىلى برچه سياسى، فرهنگى و اجتماعى حقلريدن محروم سقله نىب كېلدىلر. اينىقسه

¹ بو حقه معلومات اوچون قره نىنگ: محمد حلیم بارقین، برگه اېمى از تارىخ اوزبېكان افغانستان، نشر انجمن فرهنگى ميرزا اولوغ بېك، چاپ دوم، مزارشريف 1388

اؤز آنه تیللریده اؤقیش، یازیش، نشرات و فعالیتلردن محروم سقلنگن ایدیلر. شو باعث، اؤزبیک تیلی فقط آغزه کی شکلده و آز-ماز خصوصی مکتبلر همده کیشیلرنینگ خصوصی تعلیماتی طفیلی بوکونگچه سقله-نیب کهلدی. حال بو که، هجری سکیزینچی و تۆقیزینچی عصرلرده افسکی اؤزبیکچه (چغتای تورکچهسی) نینگ اپنگ رواجلنگن دوری نینگ مرکزی اساساً بیزنینگ یورتیمیز (تېموریلر مرکزی هرات) بؤلگن اېدی!

اؤزبیک تیلی اوزاق زمانلردن بویان جانکویر ضیالیلری آرقه لی مدرسه لر، مسجدر، حجره لر و اویلرده اؤقیتیلیب، اؤرگه تیلیب کهلدی. بو اېزگو آقیم علیشیرنوی، مشرب، صوفی الله یار، فضولی، هویدا کبی شاعرلرنینگ اثرلری همده الف لیل و لیل، طوطی نامه، چهاردریش، پهلوان احمد زمچی، کلیله و دمنه، شاهنامه و گلستان کبی بشقه کؤپلک کتابلرنینگ اؤزبیک تیلیده گی ترجمه لری آرقه لی اؤقیتیلیب، اؤرگه تیلیب، ترغیب اېتیلیب کهلدی.

1343 ییلدن باشلپ "خلق"، "پرچم"، "ژوندن"، "کهول"، "وستوری" (حاضرگی فاریاب) کبی ایریم دولت و اېرکین نشریه لرده اؤزبیک تیلیده ایریم میده-کته شعری اؤرنکلر و مقاله لر چیقعه باشلده دی. بو اؤرینده "خلق" و "پرچم" اېرکین جریده لریده، اؤزبیک تیلیده چیقعه دیگن شعرلر و مقاله لر کؤلمی کؤپراق اېدی. شاهی توزوم نینگ سؤنگگی ییللریده دولت رادیوسی آرقه لی یریم ساعتلیک نشرات هم یؤلگه قوییلدی؛ بیراق سردار داودنینگ کودتاسیدن سؤنگ انه شونداق کیچیک کینه یاروغلیک تونوگی هم بېرکیتیلیب، منع اېتیلدی.

1357- ییلی نور اؤزگیشلری آقیمیده اؤزبیک تیلیده مطبوعات، رادیو، تلویزیون، مکتبلر، عالی اؤقوو یورتلر همده علمی و تحقیقات مرکز لریده فعالیت آلیب باریش شرایطی و امکانی توغیلدی. بو بیلن بیرگه تورلی علمی، ادبی و هنری ییغینلر هم اؤتکزیله بېردی و بېر قنچه مکتب اؤقوو کتابلری و بشقه بدیعی و تحقیقاتی کتابلر باسیلیب چیقدی.

بو اؤرینده "یولدوز" جریده سینینگ مطبوعات کؤکیگه چیقیب پارلشی اؤزبیک ادبی تیلی اوچون اولکن فرهنگی واقعه بؤلدی. "یولدوز" اؤز بېتلیریده تیل، ادبیات، تاریخ، منظوم و منشور بدیعی، ادبی و ژورنالستیک، علمی و تحقیقی اثرلرنی نشر اېتیب، افغانستانده اؤزبیک ادبی تیلی نینگ رواجی و یوکسه لیشیگه کته اولوش قؤشدی.

کینگی ییللرده، اینقسه اساسی قانونده اؤزبیک تیلی اوچینچی رسمی تیل صفتیده تن آلینگندن سؤنگ، اولکه مطبوعاتیده اؤزبیک تیلیده 20 گه یقین تورلی رسمی و اېرکین نشریه لرنینگ چیقیشی؛ مکتب و عالی

اوقوو يورتلر درسلىكلرى، تورلى بدىعى، ادبى، علمى و عامه باب كىتابلارنىڭ نىشر اېتىلىشى؛ رادىيو و تلويزيونلارگە اۋزبېك تىلى كىرىپ بارىشى؛ علمى و ادبى يىغىنلاردا قۇللەنىلىشى، تورلى مدنى و فرهنگى اويوشمەلر و انجمنلارنىڭ تاسىس اېتىلىشى و فعالىتلار تىلېمىز رواجى اوچون كىتە امكان يۇلىنى اچدى.

بولر كىمىت نىقطة نىظرىدن قىچەلر جاذبەلى و مراقلى كۆرىنسىدە، بىراق كىفىت و ماھىت نىقطة نىظرىدن اۋزبېك تىلى نىڭ رواجى و اىنىقسە معارف، عالى اوقوو يورتلرى ھمدە علمى و تحقىقى اىشلر اىب بارە-دىگن ادارەلر و مۇسسە لردە افسوس كە قانىقلى اېمىس. بونىڭ مھم و اساسى دىلىلى شو كە، بو اىشلر نېگىزلى و توزوملى بىر تىلگە اېگە اېمىس. اىنىقسە بو تۇغرىدە دولت مقياسىدە، اۋشە اساسى قانۇندە كۆرسەتىلگن ماددەدن اۋزگە بىرار بېلگىلنگن كېڭ عملى رىجە و اونگە كۆرە قووانرلى اىش كۆزگە تىلنمەيدى.

طالبان حاكىمىتى آغدەرىلىپ، حاضرگى توزوم قورىلىپ، تۇقوز يىل چۇزىغىدە دولت رسمى ادارەلرى ارقەلى بىزنىڭ تىلېمىزدە باسىلگن كىتابلر سانى افسوس كە حتى بىر قۇل نىڭ برماقلىرى سانىنى ھم تىشكىل بېرمەيدى! بىراق دموكراتىك شرايط، اىنىقسە حاضرگى بيان و مطبوعات اېركىنلىگى بارقىنلىگىدە اجتماعى و فرهنگى اويوشمەلر، اېركىن مۇسسەلر و مۇلغلر نىڭ شىخسى تىشبتلرى ارقەلى كۆپگىنە كىتابلر باسىلىپ چىققن و چىقماقدا.

سپوئىملى اوقووچىلر! تورلى دولت، شىخسى و اېركىن دايرەلر ارقەلى مطبوعات ساحەسىدە اۋزبېك تىلىدە نىشر اېتىلگن كىتابلارنىڭ فھرستىنى توزىش كىتە علمى و عملى اھمىتگە اېگە دىر. اوشبو نرسە اىنىقسە تحقىقاتچى عالمر، عالى اوقوو يورتلارنىڭ استادلرى و محصللرى اوچون جدا ضرور و كېرەكلى دىر. شو ضرورتنى كۆزدە توتگن حالدا، شونداق بىر كىتابنى تاللىف اېتىپ سىز حرمتلى تىلداش و طنداشلرگە تىقدىم قىلىش مېنىڭ مھم مقصدلرىمدن بىرى اېدى. منە اولوغ تېنگرىگە شىكرلر بۇلسىن كە اوشبو نىت بىر يىلدىن كۆپراق مدت دوامىدە اىب بارىلگن اىزچىل اىزلىنىشلر و اىتلىشىلر طفىلى عملگە اشدى و قۇلىنىگىزدەگى كىتاب تاللىف اېتىلىپ، باسىلىپ چىقدى.

كىتاب نىڭ تاللىفەدە اوشبو يۇرىق كۆزدە توتىلگن:

1- يونىسكو بېرگن تىرىفىگە كۆرە 48 بىتلى مقوالى اثر كىتاب

دېلەدى، بىراق بىز اوشبو معياردن تىشقىرى اىرىم كىچىك اثرلارنى ھم تانىگنمىز،

- 2- زمان نقطه نظر دن آزی بیلن، سؤننگی 50 ییل دوامیده رسمی یا شخصی یؤلر آرقه لی باسیلگن کتابلر فهرستگه کیریتیلگن،
- 3- فهرستگه خالص اؤزبکچه همده بشقه تیللر بیلن اره لاش کتابلر کیریتیلگن،
- 4- کتابلر (کلاسیک و چاغداش اثرلر) متنی اؤزبکچه ده قؤلنده دیگن عرب یازوویده بؤلگن لیگیگه گینه اعتبار بپریلگن. لاتین یا سیریلیک یازوولرده گی کتابلر آئینه گن،
- 5- افغانستان و چېت ابللر (پاکستان، اؤزبکستان، تورکیه، سعودی عربستان، امریکا، ایران، اروپا و ...) ده باسیلگن کتابلر امکان قدر فهرستگه کیریتیلگن،
- 6- ایریم کتابلر نینگ متنی ایکی یا نېچه تیللی بؤلگن بؤلسه ده، اؤزبکچه متنلری آزی بیلن 3-4 پرچه بؤلگنلری فهرستگه آئینگن و اوندن آزی آئینه گن؛ مثال اوچون ابن یمین، مولانا غیبی و نادم قیصاری دېوانلریده بار- یوغی بیر پرچه اؤزبکچه شعر بؤلگنلیگی اوچون آئینه-دی،
- 7- مکتب اوقوو کتابلری آئینه گن، فقط ایریم قؤلنمه لر آئینگن،
- 8- کتابلر فهرستی توزیلگنده، شعر، شعر ترجمه سی، بدیعی نثر (داستانلر، حکایه لر)، تذکره لر، تیل، ادبیات تاریخی، فولکلور، تاریخ، عمومی ترماقلر کبی موضوعلرگه اجره تیلگن؛ یعنی هر بؤلیم نینگ کتابلری الفبا ترتیبی اساسیده کپتیریلگن،
- 9- هر بیر کتاب نینگ باسمه بېلگیلری و محتواسی حقیده بپترلیچه ایخچم و قیسقه معلومات بپریلگن،
- 10- کتاب حجمی بیریک بؤلمسلیگی اوچون، مهم علمی، تاریخی و تحقیقی کتابلر نینگ ایچکی مطلبلری فهرستی بپریلگن. شعری و بدیعی نثر تؤولملرنی تانیتگنده، شعریا داستانلر سانی و عمومی محتواسی حقیده گینه معلومات بپریلگن،

- 11- ایریم کتابلر بیر نچه قتله باسیلگن. امکانی باریچه برچه نشرلری تانیتلگن،
- 12- اؤزبک تیلیده باسیلگن ایریم قانونلر، یوریقنامه لر، اساسنامه لر کبی اثرلر کتاب دیلمسه هم تانیتلگن،
- 13- اثرلر نقد قیلینمسنن فقط تانیتلگن،
- 14- کتابلر اؤلچمی سانتیمتر بیرلیگی اساسیده بیریلگن،
- 15- عزیز اؤقووچیلرگه آسانلیک توغدیрмаق اوچون کتاب سؤنگگیده ایکی اعلام فهرستی هم توزیلگن:

بیرسی: شاعر، مؤلف، مهتمم، دپزاینر، ... لر آتی،

ایکینچیسى: متده گى برچه کتابلر آتی،

- 16- بو اثرنى افغانستان و چېت اېللرده باسیلیب چیققن اؤزبک تیلیده گى برچه کتابلرنینگ تؤولیق فهرستی دېب ایتالمه ییمیز، چونکه اولکه یا اولکه دن تشقرى باسیلگن بیر قنچه کتابلر قؤلگه کیریتیلمه گنلیگی سببلی تانیتمه ی قالدگنلیگی انیق. بیراق بونداق کتابلر چېکلنگن دیر. قاله بېرسه، اوشبو کتاب نینگ چاپ بؤلېب چیققنیکچه ایریم ینگى کتابلر هم ایچکی یا تشقى مطبوعاتده باسیلیب چیقیشی انیق.
- 17- فهرستده همه سی بؤلېب (202) عنوان اثر تانیتلگن.

معلوم که بونداق آغیر و کوپ ایزلنیشنى ایستاوچی ایش، سېویملى اورتاقلرنینگ کمکی سیز بجريله آلمسدى. حرمتلى کانديد اکادميسين دکتور محمد یعقوب واحدی، محمد یحیی حفیظی، محمد کاظم امینی، سید احمد حیدری، عبدالله روین و محمد قیوم عزیزیلر بو ایشده مېنگه جدا صمیمی کمک لشدیلر. اینیقسه جناب دکتور واحدی و حفیظی جوزجانلرنینگ اؤته لطف ایله کتابخانه لریده گى برچه کتابلرنی بھمالال اختیاریمگه قؤینگنلری، بو آغیر ایشنى بجریشده مېنگه جدا قؤل کېلدى. فرصتنن فایده لنیب، آتلىرى ذکر اېتیلگن حرمتلى اورتاقلر همده کمک قیلگن بشقه برچه دؤستلرگه صمیمی منتدارچیلیک بیلدیریب، اولوغ تېنگریدن برچه لریگه ساغلیک و امانلیک ایسته یمن.

سېویملى عمریؤلداشیم دکتور شفیقه یارقین گه اوشبو کتابنى تالیف ایتیشده، مېنگه هر دایمگی دېک اویده قولهی شرایط یره تیب بېرگنی، قاله بېرسه اؤته حوصله بیلن کتابنى اؤقیب، ایش آقیمیده اېزگو مشورلر بېریب تورگنی اوچون چوقور منتدارچیلیک بیلدییره من.

غضنفر بانك نينگ حرمتملى رئيسى گه اوشبو كتاب نينگ چاپ بۇلشيدە
كمك قىلگنلىكلرى اوچون چين كۇنگولدن متتدارچىلىك بىلديره من.
اولوغ تېنگرى فرهنگيميز و تىلیميز رواجى و يوكسه ليشى اوچون برچه
قلمكشلىر و احساسلى تىلداشلىرىمىزنى قوللەسین. آمین یا رب العالمین!

كابل، اوچىنچى مكرورىيان

كوز، 2010/1389 م.

محمدحليم يارقين

I- ادبیات

الف) شعر

1) ایجادی اثرلر:

1- آب و آتش:

شاعر: ذره، محمدکریم

مہتمم: یارقین، دکتور شفیقہ

تیلی: اوزبیکچہ، دری و پشتو

باسیلگن ییلی: 2009/1388 م.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن ییری: کابل، افغان مسلکی باسمہ خانہسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 22 x 14

بہتی: 146

مقوا دیزاینی: نگارہ گرافیک

کتاب محتواسی: کتاب نینگ اوزبیکچہ و فارسچہ دہوانلریدن عبارت

دیر. محمد حلیم یارقین قلمیگہ یازیلگن شاعر نینگ قیسقہ ترجمہ حالی

(1-4)، دہوان اشعار دری (6-104)، چلچراغ (106-116)،

اوزبیکچہ دہوان (118-145) و بیر پرچہ پشتو شعر (146) بہت.

دری شعرلری عموماً عروضی وزنلر و قالبلرہ یازیلگن بؤلیم، اوندہ:

110 غزل، 2 قصیدہ، 2 ترکیب بند، 3 ترجیع بند، 3 مثنوی، 1 مستزاد،

12 مخمس و 12 قطعہ جایلشگن. شونینگدپک، چلچراغ ہم 53 تہ تام

تجنیس قؤللہ نیلگن رباعیلردن تشکیل تاپکن.

اوزبیکچہ دہوان اہسہ: 22 غزل، 2 قصیدہ، 1 مثنوی، 5 تویوق، 1 مربع،

3 تصنیف، 1 ترانہ، 7 فرددن عبارت دیر.

شاعر نینگ شعرلری سہوگی، تورلی اجتماعی، تاریخی، دینی، اخلاقی،

تربیتی کبی رنگ-مہ-رنگ موضوعلرہ یازیلگن. ایکلہ دہوان عنعنوی

دہوانلر کبی الفبا اساسیدہ توزیلگن.

2- آلتین تاج:

شاعر: کیوان، کبرا
 کیریش سۆز: یارقین، دکتور شفیه
 مهتمم: هدایت، پوهنیار هدایت الله
 تیلی: اؤزبېکچه و دری
 نشر اپتووچی: میرزا اولوغ بېک فرهنگي انجمنی
 باسیلگن ییلی: 1387 ش.
 باسیلگن یېری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانه سی
 اؤلچمی: 21 x 14/5
 بېتی: 153

محتواسی: بو اثر افغانستان اؤزبېک عیال شاعرلری نینگ نشر اپتیلگن بیرینچی تۆپلمی دیر. بونده اؤزبېکچه شعرلر بیلن بیرگه، شاعر نینگ دری شعرلری هم باسیلگن. شعرلر تورلی عروضی وزنلر و قالبلر (غزل، تورتلیک، مثنوی، مخمس) و غیرعروضی ینگی شعرلر (نیمایی، آق شعر) ده کؤزگه تشلنه دی.

تۆپلم نینگ 1-71 بیتلریده اؤزبېکچه شعرلر و 72-153 بیتلریده اېسه دری شعرلر اؤرین الگن. تۆپلمده گی شعرلر مضمون و موضوعگه کؤره هم خیلمه-خیل دیر. اونده انقلاب، بیلیم، مکتب، اؤقیتووچی، ملی بیرلیک، دؤستلیک، ایشچیلر، اؤزبېکلر، علمی-ادبی سیمالر کبی تورلی ملی و اجتماعی، قالد بېرسه شاعر نینگ شخصی اؤی-قیغولری و ایچکی کېچینمه لری عکس اپتیریلگن.

تۆپلمده نشر اپتووچی و منتداریچیلیک سؤزلریدن تشقیری، دکتور شفیه یارقین نینگ آلتی بېتلی یازویده شاعر نینگ شعرلری شکل و محتواسیگه کؤره قیسقه چه نقد و بررسلیک بؤلگن. کتاب مقواسینینگ تورتینچی بېتیده شاعر نینگ تصویری و قیسقه ترجمه حالی باسیلگن دیر.

3- آلیسدن بیر سېس:

شاعر: یارقین، دکتور شفیه
 تقریظ: دکتور علوم عبدالحکیم
 مهتمم: یارقین، دکتور شفیه
 تیلی: اؤزبېکچه
 باسیلگن ییلی: 2009/1388 م.
 باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانه سی
 سانی: 1000 جلد
 اؤلچمی: 22 x 14

بہتی: 129

مقوا دیزاینی: ژکفر حسینی

کتاب محتواسی: شعرلر عروضی، نیمایی و برماق وزنلرده ایتیلگن. شونینگدېک، تۆپلمده بیر نیچه آق شعر اؤرنکلری هم بار. کتاب نینگ 1-12 بېتلریدن دکتور عبدالحکیم شرعی جوزجانی نینگ تقریظی اؤرین آلگن. تقریظده شاعر نینگ ترجمه حالی، شعرى قابلیتی و صلاحیتی، قالد بېرسه تۆپلمده گى شعرلر نینگ بدیعی و مضمون خصوصیتلری حقیقه چوقور و کینگ تحلیلی معلومات بېریلگن.

بو شعرى تۆپلمده بیرینچی بار عیال شاعر نینگ مبین و لطافتلی توغولری گۆزل تصویرلر، سلیق و روان تیل، همده ینگى و تینیق خیاللر آرقه لی افاده ایتیلگن. بو شعرلرنی اؤقیگن هر بیر اؤقووجی بو شعرلرنی عیال کیشی یازگینى سېزه دی، چونکه اونده عیال لرگه خاص بؤلگن تیل و شعرى سمبوللر ایشله تیلگن.

4- آمو دریا

شاعر: شرعی جوزجانی

مهتم: بیانی، عبدالغفار

تیلی: اؤزبېکچه

نشر اېتووجی: افغانستان یازووجیلر انجمنی

باسیلگن ییلی: 21-دلو، 1369 ش.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 16 x 23

بہتی: 59 = 54 + 5

کتاب محتواسی: کتابة شاعر نینگ 15 پرچه عروض، برماق و اېرکین وزنلرده ایتیلگن تورلی اؤزبېکچه شعرلری اؤرین آلگن. شونینگدېک، کتابة شاعر نینگ اؤزی بېش بېتلی (الف-ه) سؤزباشی هم یازگن.

شاعر نینگ سؤزباشی سیده اؤزبېک ادبی تیلی نینگ اؤتمیشی و حاضرگی وضعی و اؤرنی، اوشبو تیلده یره تیلگن قیمتلی منظوم و منشور اثرلر، اؤتمیش ییریک شاعرلر و ادیبلر، حاضرگی زمان شاعرلر، قالد بېرسه شاعر نینگ باسیب اؤتگن شاعرلیک یؤلی و فکری یؤنه لیشی حقیقه ایخچم و چوقور معلومات بېریلگن.

ایتیش کېره ک که، "آمو دریا" تۆپلمی کیچیک حجمی و آز سانلی شعرلریگه قره مه ی، اؤزبېک تیلده یازیلگن ینگى شعریت نینگ نیمایی و

اېركين وزنلرى همده اۋزبېك خلقى نىنگ برماق وزنلريده ايتىلگن
اۋرنكلرى طفىلى ايرى كرونولوژىك اهميتگه اېگه دير.
كتاب ميرعليشېر نوايى توغىلگن كوني نىنگ 550 يىللىگى مناسبتىگه اته-
لىب باسىلگن. كتاب مقواسىنىنگ تئورتىنچى و اوچىنچى بېتلريده
شاعرنىنگ قىسقه ترجمه حالى باسىلگن.

5- آنه يورتىم، آنه تىلىم:

تۇپلاوچى: محمد على، اصغر قاسم

نشر اېتووچى: وطن جمعيتى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1979 م. / 1358 هـ.

باسىلگن يېرى: تاشكېنت، اۋزبېكستان

اۋلچمى: 16 x 10/5

بېتى: 112

محتواسى: بو اثر اۋزبېكستانلىك معاصر شاعرلرنىنگ شعرلرى تۇپلمى
دير. تۇپلمده هر شاعر دن بىرته شعر اۋرنك قىلىپ آلىنگن. شعرلر وطن،
دۇستلىك، حاكم توزوم، معلم و بىلىم اۋرگنىش كىبى موضوعلر حقيده
ايتىلگن. بو اثر، اۋقووچىلرنى اۋزبېكستانلىك معاصر شاعرلر و ايجادلرى
يىلن تانىشتيره دى.

6- آيينه اندیشه:

شاعر: گداز، محمد اسلم

مقدمه و شرح: لىب، پوهندوى محمد عالم

مھتمم: كىبرى، محمدولى

نشر اېتووچى: فارياب اېركين فرهنگى انجمنى

تىلى: درى و اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: سرطان، 1385 ش.

باسىلگن يېرى: مزارشريف، هاشمى باسمة خانەسى

سانى: 3000 جلد

اۋلچمى: 22 x 14/5

بېتى: 99

مقوا دېزايىنى: اميد يعقوبى

محتواسى: بو اثر چاغداس ذواللسانين شاعر محمد اسلم گدازنىنگ

باسىلگن ايلك شعرى تۇپلمى دير. تۇپلمده شاعرنىنگ 97 پرچه میده-

كته درى و اۋزبېكچە شعرلرى اۋرين الگن دير.

تۋپلمدەگى شەرلەر عنعنوى عروضى قالبلىرى، ھمدە نىمايى و اېرىكىن و زىنلردە يازىلگن دىر. شەرلەر رنگمە-رنگ موضوعلر (سېوگى، وطن، كورەش، تۇغرىلىك، صداقت، بىلىم، وصف الحال كىيلر) نى عكس اېتتىرگن.

تۋپلم نىنگ 81 پرچە شەرى درى و 16 تەسى اۋزبېكچە دىر. اۋزبېكچە شەرلەر غزل، مخمس و تۋرتلىك كىي قالبلردە بۇلىپ، بىرتە تصنىف ھم بار.

7- ابر مردى از چكاد فتح و شهادت:

شاعر: شاعرلر گروھى

نشرگە تيارلاوچى: فرهنگى كميسیون

تىلى: درى، اۋزبېكچە، پشتو و توركمنچە

باسىلگن يىلى: 1375 ش.

باسىلگن يېرى: پشاور، پاكستان

اۋلچمى: 22 x 14

بېتى: 11 + 131 = 142

محتواسى: كتاب ا.م.ا. جنبشى نىنگ مشهور قوماندانى شهيد عبدالرسول پهلواننى خاطرلش مناسبتى بىلن جوزجان، فارياب، سرپل و بلخ ولايتلىرىدە اۋتكەزىلگن مشاعرە يىغىنلىرىدە اۋقىلگن مرثىلەر و شەرلەر تۋپلمى دىر.

تۋپلمدە 42 كىشى شاعر نىنگ 62 پرچە دن آرتىق شەرلرى اۋرىن آلگن. تۋپلمدەگى شەرلر نىنگ دېپىرلى برچەسى مضمون و محتوا نقطه نظر دن مرحوم و جنبش گە تېگىشلى دىر. شەرلر تورلى عروضى و اېرىكىن قالبلىرى و زىنلردە ايتىلگن.

8- انقلاب ترانهلرى:

تۋپلاوچىلر: عزىزى، محمد قىوم و نورى، سيف الدين

نشر اېتووچى: افغانستان معارف وزيرلىگى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1360 ش.

باسىلگن يېرى: كابل، معارف باسما خانەسى

سانى: 15000

اۋلچمى: 21 x 14

بېتى: 74

محتواسی: کتاب 1-4 صنفلر اوچون مؤلجللنگن. اوندە 60 پرچە شعر افغانستان و اۆزبېکستان شاعرلریدن کیریتیلگن. هر شاعر نینگ قیسقەچە ترجمە حالی هم بېریلگن. 60 پرچە شعر دن 5 تەسى فولکلوریک شعرلر دیر. بو شعرلر اساساً ترانه یۇسونده اؤقو وچیلر گروهی آرقەلی کویله نیش مقصدیده تیارلنگن.

ترانه لردە ینگى اجتماعى اؤزگريش لر، مکتب، بيلم، وطن، وطنسپورليک، استاد، محنتکشليک کبی موضوعلر کویلنگن.

9- اورغا:

شاعر: تاشقین، دکتور عبدالمنان

نشر اېتو وچى: محمود کاشغرلى بېرليک کلتور مرکزى
تیلی: اۆزبېکچه (؟)

باسیلگن ییلی: 1999 م. / 1378 ش.

باسیلگن یېرى: برلین، آلمان

اۆلچمى: 21 x 16

بېتى: 65

محتواسی: بو کتاب، شاعر نینگ بېرىنچى شعری تۆپلمى دیر. تۆپلمده شاعر نینگ تورلى وزن و قالبلردە گى 16 پرچە شعری اۆرىن آگن. شعرلر نینگ مضمونینی آنە یورت، اپسکی خاطرە لر، اپرکسپورليک همده تورلى ملی-اجتماعى موضوعلر تشکيل بېرگن. بو تۆپلم نینگ تیلی و یازووی آغیر و تانیش بؤلمه گن اۆزبېکچه (؟) دیر.

10- اولکەم بهارى:

شاعر: 24 کیشی

نشر اېتو وچى: «يولدوز» جريده سى

تیلی: اۆزبېکچه، تورکمنچه، درى، پشتو و ...

باسیلگن ییلی: 1359 ش.

باسیلگن یېرى: کابل، دولت باسمة خانه سى

اۆلچمى: 18/5 x 13

بېتى: 94

محتواسی: 1357 ییلی شور آییده یوز بېرگن سیاسى و اجتماعى اۆزگريش لر و اۆزبېک تیلی اوچون یرە تیلگن بېر آز قولەى شرايط طفیلی، اۆزبېک و بشقە ملیتلر اشتراکیده بېرىنچى قتله اۆزبېکچه مشاعره محفلى بۆلدى. اوندە یلغوز اۆزبېک شاعرلری گینه اېمس؛ بلکه تورلى قوملر و ملیتلر شاعرلری هم اشتراک اېتگن اېدیلر. کتاب اېسلنگن مشاعره

محفلیده اوقیلگن شعرلر و صحتلرنینگ تۋپلمی دیر. صحتلر و شعرلر موضوعی اساساً افغانستانده اۋرته گه کپلگن ینگى توزوم، اۋزبېک تیلی و مدنیتی، وطن، بهار فصلی و افغانستانده گى برچه ملیتلرنینگ بېردملىک و بېرلىکلرى کبى مسألهلر دیر. تۋپلم نینگ دېرلى یریمی اۋزبېک شاعرلرى نینگ شعرلرى دیر.

11- اولوغ ظفر:

شاعر: عظیمى، محمد اشرف

مهتمم: لطیف، رابعه

نشر اېتوۋچى: افغانستان یازوۋچیلر اویوشمهسى

تیلی: اۋزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1364 ش.

باسیلگن یرى: کابل، دولت باسمه خانهسى

سانى: 2000 جلد

اۋلچمى: 22 x 15

محتواسى: اثر، شاعر نینگ نشر اېتیلگن بېرىنچى شعرى تۋپلمى دیر. تۋپلمده 30 پرچه تورلى عروضى وزنلرده گى شعرلر کىرىتیلگن. اولرنینگ مضمونى اولکهده گى ینگى اۋزگريشلر، وطن، وطنسپورلىک، طبیعت توصیفى و اېرىم اجتماعى مسألهلردن عبارت دیر. تۋپلمده گى شعرلر، شاعر نینگ 1357-1365 ییللر دوامیده ایتگن شعرلرى دیر.

12- اویغاق توشلر:

شاعر: یارقین، دکتور شفیقه

تیلی: اۋزبېکچه

باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.

باسیلگن یرى: پشاور، الازهر باسمه خانهسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 22 x 14

بېتى: 105 + 3 = 108

مقوا و کتاب دېزاینى: ژکفر حسینى

محتواسى: بو کتاب، دکتور شفیقه یارقین نینگ ایکینچى شعرى تۋپلمى بۋلیب، اونده 21 پرچه تورلى شکل و وزنده گى شعر، 152 ته رباعى، 4 ته تۋرتلیک، 18 ته سیزمن وزنده گى شعر و 5 ته فرد بار.

شاعرلرنینگ مضمونى رنگ مه-رنگ بۋلیب، اونده تورلى اجتماعى،

سیاسى، فرهنگى موضوعلر اۋز عکسینى تاپگن. شونینگدېک، وطن

سېوگى، بدرغەلىك كېزلىرى، آنە-آتە فراقى، عياللار تويغولرى ھمدە
شخصى خاطرە و كېچىنمەلر حقىدە گى شعرلر ھم اۋرىن آلگن.

13- ايام وصال اۋلدى يىنە:

شاعر: نوایى، میرعلیشپەر
نشرگە تيارلاوچى: كوھكن، محمدعالم
نشر اېتووچى: توران اجتماعى و مدنى بنيادى
تېلى: اۋزبېكچە
باسىلگن يىلى: 1387 ش./2009 م.
باسىلگن يېرى: كابل، احمد باسمە خانەسى
ديزاين: ژكفر حسينى
سانى: 1000 جلد
اۋلچمى: 21/5 x 15
بېتى: 67+4 = 71

محتواسى: بو كىتاب درواقع میرعلیشپرنوایى نىنگ كېين تاپىلگن و تورت
دېوانى (خزاین المعانى) گە كىرىتېلمەى قالگن شعرلرى دىر. بو شعرلر
اۋزبېكستان عالملىرى نىنگ يىللر ایزلنىشلىرى طفیلی قۇلگە كېلىب، اونى
مىلادى 1995 يىلى اۋزبېكستان عالمى فاضلە سلیمانوا «اىام وصال
اۋلدى يىنە» عنوانى استىدە تاشكېنتدە نشر اېتگن اېدى.
نشرگە تيارلاوچى نىنگ سۆزىگە كۆرە، اېسلنگن تۋپلمدە يۋل قۋىيىلگن
ايرىم خطالرى توزە تېلىب، افغانستاندە عرب يازوويدە نشر اېتىلگن. بو
تۋپلمدە نوایى نىنگ 61 تە غزل، 2 تە رباعى، 8 تە قطعە و 4 تە فردى
باسىلگن.

بوندىن تشقرى، تۋپلمدە بىرىنچى (سىرىلىك يازوو) و ايكىنچى (عرب
يازوو) نشرگە تيارلاوچىلر نىنگ كىرىش سۆزلىرى ھم باسىلگن (الف-د
بېتلر).

14- اېزگو ارمانلر:

شاعر: طاهرى، دكتور الله بېردى
تېلى: اۋزبېكچە و درى
باسىلگن يىلى: 1388 ش.
باسىلگن يېرى: كابل، افغان مسلكى باسمە خانەسى
اۋلچمى: 21 x 13
بېتى: 48

محتواسی: بو اثر، شاعر نینگ اؤزبېكچه و درى شعرلريدن توزيلگن تۇپلم دير. كتابده 22 پرچه اؤزبېكچه و 22 پرچه هم درى شعرلر اۋرين الگن. تۇپلمده شاعر سۇزى همده ايكيته تقريظ هم (الف-ز بېتلر) موجود. وطن و وطنسبورليك، سپوگى، تينچليك، انه تيل كىبى تورلى مىلى و اجتماعى موضوعلر شاعر نينگ شعرلريده اۋز عكسىنى تاپگن.

15- اپزگو نيت:

شاعر: و كيلزاده اندخويى، غلام سخى
ويرايش: لىيب، پوهندوى محمدعالم
تيلي: اؤزبېكچه و درى
باسيلگن يىلى: 1387 ش.
باسيلگن نوبتى: بيرينچى
باسيلگن يېرى: كابل، افغان مسلكى باسمه خانهسى
سانى: 1000 جلد
اۋلچمى: 22 x 14
بېتى: 110 = 103 + 7

كتاب محتواسى: بو تۇپلمده گى شعرلر اساساً تورلى عروض وزنلرى و قالبلريده ايتيلگن. تۇپلم نينگ كۇپراغى اؤزبېكچه و 8 پرچهسى گينه درى شعرلر دير.

شاعرلر اۋزى نينگ مضمون و موضوعلرى نقطه نظردين خيلمه-خيل بۇلىب، تورلى اجتماعى، سياسى، تريوى همده شاعر نينگ شخصى كېچينمه لرى و مناسبتلرينى اۋزيگه عكس اېتتيرگن. بو اۋرنكلر، اساساً شاعر نينگ 70-80 يىللرده ايتيلگن شعرلرى دير. شعرلر نينگ كۇپ قسمىنى غزل ژانرى تشكيل اېتگن.

كتابده شاعر نينگ قيسقه ترجمه حالى (الف-ب بېتلر) و شعرلرى حقيده گى ايكيته قيسقه تقريظ هم چاپ اېتيلگن.

16- بابارحيم مشرب نمنگانى دېوانى:

شاعر: مشرب نمنگانى، بابا رحيم
نشرگه تيارلاۋچى: هدايت، هدايت الله
نشر اېتۋوچى: ميرزا اولوغ بېك فرهنگى انجمنى
تيلي: اؤزبېكچه
باسيلگن يىلى: 1384 ش.

باسيلگن يېرى: مزار شريف، ميرزا اولوغ بېك باسمه خانهسى
سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 22 x 14

بېتى: 320=313+7

تايپ و دېزايىن: ھدايت، بېكتاش و انجىلا ھدايت
محتواسى: بو دېوان بابا رحيم مشرب نىنگ افسانوى تۇقىمە ترجمە ھالى بىلن شعرلىرى ارەلش نىسخەسى يوزىدن نىشر اېتىلگن. بو نىسخە كۆپ قتلە پاكىستاندە باسلىپ چىققن، بىراق بو نىسخەلرنىنگ ھېچ بىرىدە و ھتى بىز تانىتىپ تورگن نىشرىنىنگ نىشر اېتووچى يا كىرىش سۆزىدە قىسى نىسخەدن فايدهلەنلگنى حقىدە اشارە يا معلومات يۇق. شونىنگ اوچون بو نىشر ايشانىچلى نىشر دېپلمەيدى.

17- بابەر دېوانى:

شاعر: ، بابەر، ظھىرالدىن محمد

كىرىش سۆز، تەلىقلىر، شىرحلر و اھتمام: يوجىل، دكتور بلال

نىشر اېتووچى: آتا تورك كلتور مركزى

تىلى: توركچە (عثمانلى توركچە و چغتاي توركچە "اېسكى اۋزبېكچە")

باسىلگن يىلى: 1995 م. / 1374 ش.

باسىلگن يېرى: انقرە، توركىە

اۋلچمى: 24/5 x 17

بېتى: 575

محتواسى: بو كىتاب اساساً استانبول يونيورسىتى كىتابخانىسىدە (3743) رقم آستىدە سىقلنەياتگن بابەر دېوانى نىنگ نىسبەتاً تۇلىق و معتبر قۇليازمە نىسخە سىنىنگ آفست نىشرى دىر. بىراق شونى اېسلىش كېرەك كە، توركىە-لىك تانىقلى شىناس عالم دكتور بلال يوجىل بو نىسخەنىنگ مەنى بىلن بىرگە، مەن نىنگ توركىە لاتىن يازوويگە اۋگىرىلگن مەنىنى ھم بېرگن دىر. بولردن تشقىرى، عالم نىنگ ھىياتى و اىجادى، دېوان نىنگ تىلى و گراممى ھمدە شعرلرنىنگ وزن خصوصىتلىرى حقىدە كېنگ و چوققور تحقىقاتى ھم كىتابدن اۋرىن آلگن. قىين سۆزلرنىنگ مەنا و اىضاحى ھم سۆزلىك قىسمىدە بېرىلگن.

575 بېتى بو يېرىك كىتاب نىنگ مىندرجەسى قوبىدە گىچە دىر:

- يادداشت و قىسقرتمەلر

- كىرىش

- بابەر و زمانى

1- بويوك تورموش (3-8 بېتلر)

2- غازى ظھىرالدىن محمد بابەر (9-30 بېتلر)

- بىرىنچى بۇلىم، گرامر:

- 1- سپس بېلگىسى (31-58 بېتلر)
 - 2- شکل بېلگىسى (59-94 بېتلر)
 - ایکینچى بؤلیم، متن ... (95-118 بېتلر)
 - 1- رساله والديه ترجمه سی
 - 2- دېوان ... (119-326 بېتلر)
 - اوچینچى بؤلیم، سؤزلوک
 - سؤزلوک (327-446 بېتلر)
 - خلاصه (447-449 بېتلر)
 - بېلیوگرافی (کتابشناسلیک) ... (449-460)
 - آفست باسمه لر ... (461-566 بېتلر)
- شونى اېسلىش كېرەك كه، بابر نینگ اوشبو دېوانى تنقىدى نشر بؤلْمه‌ى، بلكه فقط استانبول يونورسىتى قۇليازمه‌سىنىنگ آفست همده لاتین یازوویده گى نشرى دیر.

18- بابرگه ارمان:

شاعر: 28 كىشى شاعر
تۇپلاوچى و مهتمم: يارقين، شفيقه
نشر اېتووچى: افغانستان علوم اكاډمىسى
تېلى: اۋزبېكچە، توركمنچە، درى و پشتو
باسىلگن يىلى: 1362 ش.
باسىلگن يېرى: كابل، معارف باسمه خانەسى
سانى: 700 جلد
اۋلچمى: 15x22
بېتى: 70

مقوا خطاطى: عظيمى، محمدسعید

محتواسى: تۇپلم دېرلى 29 كىشى شاعر نینگ 29 پرچە شعریدن توزیلگن. شعرلرده عموماً بهار وصفی، ینگى اجتماعى اۋزگريشدر، وطن و بېرلىك كىبى موضوعلر كویلنگن. بو تۇپلمده گى پرچە شعرلر، بابر شاه نینگ «شكرلله عيش يوزلاندى و محنت قالمه‌دى» مصرع بیلن باشلنگن بېر غزلیگه نظیره قیلیب یازیلگن، شونینگ اوچون پرچه‌سى بېر وزن و قافیه‌ده بۇلیب، غزل قالبیده یازیلگن.

تۇپلمده شاه نینگ اېسلنگن غزلى نینگ متنى، شفيقه يارقين نینگ درى و عبدالله بختانى نینگ پشتو منظوم ترجمه‌لرى بیلن بېرگه باسیلگن. شونینگدېك، تۇپلمده سؤزباشى و ايكیته تقریظ هم چاپ اېتیلگن.

19- باغ لاله پوش:

شاعر: متین اندخویی، محمد امین
مقدمه و ایضاحلر: لیب، پوهنمل محمدعالم
تیلی: اؤزبېکچه و دری
ناشر: اندخویی، الحاج سید نظام الدین
باسیلگن ییلی: 1379ه.، بهار
باسیلگن نوبتی: بیرینچی
باسیلگن یېری: پشاور (پاکستان)، حلیمی نشرات مرکزی
سانی: 500 جلد
اؤلچمی: 22 x 14
بېتی: 300

کتاب محتواسی: کتاب، شاعر نینگ دری، همده اؤزبېکچه شعرلری
تؤپلمی دیر. اونگه یازیلگن مفصل کیریش سؤزیده شاعر نینگ حیاتی و
ایجادی حقیده معلومات بیریلگن. شونینگدېک دېوانده گی شعرلر
بديعیت و مضمون نقطه نظر دن تحلیل اېتیلگن.
دېوانده گی شعرلر اساساً عروض وزنلری و قالبلریده ایتیلگن بؤلېب،
تورلی اجتماعی، مدنی، سیاسی و عاطفی پدیدهلر و موضوعلرنی عکس
اېتتیرگن.

دری شعرلر: 1-161 بېتلر؛
ایضاحلر: 161-168 بېتلر؛
اؤزبېکچه شعرلر: 169-283 بېتلر؛
ایضاحلر: 284-300 بېتلر.
دېوانده 38 غزل، 12 قصیده، 89 رباعی، 19 پارچه بشقه قالبده گی
شعرلر بار.

20- بهار آرزو سیده:

شاعر: ایثار، جمیله
مقدمه و اهتمام: یارقین، دکتور شفیه
تیلی: اؤزبېکچه
نشر اېتووچی: افغانستان قلم انجمنی
باسیلگن ییلی: 2009/1388 م.
باسیلگن نوبتی: بیرینچی
باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانه سی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 22 x 14

بہتی: 42 بہت
مقوا دیزاینی: ژکفر حسینی
کتاب محتواسی: توپلم 38 تہ تورلی عروض وزنلریدہ گی شعرلر ہمدہ
12 تہ رباعیدن عبارت. دکتور شفیقہ یارقین نینگ توپلمگہ یازگن سکیز
بہتلی کیریش سؤزیدہ، شاعر شعرى نینگ تیلی، مضمونى و بدیعی
خصوصیتلری بہ تفصیل تہکشیریلیب، تحلیل قیلینگن. اثر شاعر نینگ
باسیلیب چیققن بیرینچی سیلنمہ شعرلری دیر.

21- بی بی مشکل و شہید نامہ:

شاعر: نامعلوم
نشر اپتووچی: ملا یاسین کتابفروش
تیلی: اؤزبیکچہ
باسیلگن ییلی: 1382 ش.
باسیلگن ییری: مزار شریف، فرہاد باسمہ خانہ سی
اؤلچمی: 21 x 14
بہتی: 86 بہت

محتواسی: بو کتاب ایکى ایرى اثر دن عبارت دیر:
بیرینچیسى، 12 بہتدن عبارت «بی بی مشکل کشا» اثرى دیر. بونینگ
شاعرى بہللى اہمس. اثر مثنوى قالبیدہ بولیب، اوندہ بی بی مشکل کشا
نذرى، اونینگ داستانى و نذر نینگ بجریش باسقیچلری بیان اپتیلگن. بو
نذر عموماً عیاللر آرقہلى بجریلگنلیگی اوچون، کتابنى ہم اساساً عیاللر
نذر جریانیدہ اؤقیدیلر.

ایکینچیسى، «شہید نامہ» اثرى بولیب، کتاب نینگ 13-86 بہتلىرىنى
قمرہب الگن. بو اثر ہم منظوم بولیب، ناظمى بہللى اہمس. اثر دینى
روحگہ اہگہ بولیب، حمد، نعت، حضرت امام حسین (رض) حقیدہ
مرثیہ و شہادت صحنہلری، عاشور آبی فضیلتلری، جابر صحابہ (رض)
قصہسى و حضرت امام اعظم (رح) حقیدہ یازیلگن شعرلردن عبارت
دیر. کتاب نینگ کؤپراق بؤلیمى حضرت امام حسین شہادتیکہ
بغیشلنگن لیگی اوچون ہم «شہید نامہ» دہب اتلگن.

22- پارلاق یؤل:

شاعر: سید سراج الدین
تقریظ: لیب، پوہندوی محمد عالم

نشر ایتووچی: ظهیرالدین محمد فرهنگي انجمنی

تیلی: اۆزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1388 ش.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن یېری: مزار شریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اۆلچمی: 22 x 15

بېتی: 105 = 6+99

دیزاین: مینگلی، رسول

محتواسی: اثر، شاعر نینگ باسیلگن بیرینچی شعرى تۋپلمى دیر. اوندە غزل، مخمس، مستزاد، تۋرتلیک و قطعە کبی عروض و زنلری همده قالبریده ایتیلگن 63 پرچه تورلی شعرلر اۋرین آگن. تۋپلم نینگ بیر پرچه شعر (1358 ییل) دن اۋزگه برچه شعرلری 1360-83 ییللر اۋرتە- لریده ایتیلگن شعرلر دیر.

شعرلر اۋزی نینگ مضمون و موضوعلری نقطه نظر دن هم خیلمه- خیل دیر. اولر تېنگری تعالی مدحی و پیغبر (ص) نعتی، معارف، استاد، وطن، اپرکینلیک، تینچلیک، سېوگی، ملی و اجتماعی همده شخصی اۋی- کپچینمەر و مناسبتلرگه تېگیشلی موضوعلر دیر. تۋپلمده بیر تقریظ (الف- د بېتلر) و شاعر نینگ سۋزی (ه- ز بېتلر) هم باسیلگن.

23- پاکیزه تویغو:

شاعر: مرور، قاضی محمد اکرم

مھتم: یارقین، محمد حلیم

نشر ایتووچی: افغانستان قلم انجمنی

تیلی: اۆزبېکچه

باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.

باسیلگن یېری: کابل، میوند باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اۆلچمی: 22 x 14

بېتی: 62

مقوا و صفحەلر دېزاینی: ژکفر حسینی

محتواسی: کتاب شاعر نینگ باسیلیب چیققن بیرینچی شعرلر تۋپلمی دیر. اوندە 32 پرچه عروض و اپرکین و زنلرده گی شعرلر اۋرین آگن، بیراق شعرلر نینگ کۋپی عروضی دیر. شعرلر مضمونیه گه کۋره خیلمه-

خیل موضوعلرنی اؤز ایچیگه آلگن. اوندە تورلی اجتماعی، سیاسی، تاریخی موضوعلر همده شخصی خاطره لر اؤز عکسینی تاپگن. قالدە بېرسه شعريت عنعنەسیگه کؤره سېوگی اساسی موضوعنی تشکیل بېرگن.

24- تانگ ییلى:

شاعر: 24 کیشی شاعر

مھتمم و دېزاینر: امینی، محمد کاظم
نشر اپتووچی: ا. د. ج. طبع و نشر ریاستی

تیلى: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلى: 1365 ش.

باسیلگن یېرى: کابل، دولت باسمه خانەسى

سانی: 3000 جلد

اؤلچمى: 15 x 22

بېتى: 53 (3-4 بېتلردە کیریش سؤز)

محتواسی: تورلی عروض وزنلری و قالبلیده ایتیلگن شعرلردن عبارت دیر. شعرلر بهار، سېوگی، صداقت و تورلی اجتماعی- سیاسی موضوعلرنی عکس اپتیرگن.

25- توغولریم، قیغولریم:

شاعر: لیب، سید محمد عالم

نشر اپتووچی: باختر مدنیت و یایینچیلیک اویوشمەسى و «قویاش» نامیده گی افغانستان اؤزبېک و تورکمن تیللرینی یوکسلتیریش مؤسسەسى

تیلى: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلى: 1384 ش.

باسیلگن یېرى: مزارشریف، باختر باسمه خانەسى

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 14 x 21

بېتى: 136

محتواسی: اثر، شاعرنینگ تنلنگن شعرلر تۋپلمی بۋلیب، اوندە 1353- 1383 ییللر اؤرتەلریده ایتیلگن شعرلر کیریتیلگن. تۋپلم نینگ کۋپراغی غزللر دیر، بیراق اوندە مخمس، قطعەلر، رباعیلر، تۋرتلیکلر و بیر پرچه نیمایی شعر هم بار.

شعرلر نینگ کۋپراغی غزل بۋلگنلیگی اوچون، اولردە سېوگی اساسی مضموننی تشکیل اپتگن. قالدە بېرسه ایریم شعرلردە وطن، آنە، طبیعت

وصفی، معلم کبی موضوعلر ہم اؤز عکسینی تاپگن. تۋپلم نینگ (الف-و) بپتلیده نشر ایتووچی و شاعرنینگ سؤزی باسیلگن دیر.

26- جلوه های از شعر جلوه

شاعر: نزیهی جلوه، استاد محمد کریم

کیریش سؤز: واصف باختری

نشر ایتووچی: میوند نشرات مرکزی، سبا کتابخانهسی

تیلی: اؤزبېکچه و دری

باسیلگن ییلی: یاز-1378 ش.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

اؤلچمی: 22 x 14

بپتی: 99

محتواسی: مقوا یوزیده یازیلگنیدېک، تۋپلم استاد محمد کریم نزیهی جلوه غزللری نینگ بیر قسمیدن توزیلگن. اونگه 7 پرچه اؤزبېکچه و 73 پرچه دری غزللر کیریتیلگن. شعرلر نینگ دپیرلی برچهسی عروض و زلنری همده قالبلیده ایتیلگن. غزللردن تشقیری بیر نپچه فرد و تۋرتلیک هم بار.

جلوه نینگ شعرلری خیلمه-خیل مضمونگه اېگه دیر. اولرده باریتعالی نینگ حمدی، سېوگی، اجتماعی عدالتسیزلیکلر، بېداد، هجران، زمانه دن شکایت کبی موضوعلر عکس ایتگن.

تۋپلمگه تانیقلی شاعر و ادیب استاد واصف باختری سکیز بپتلی ادیبانه و عالمانه کیریش سؤزی یازگن. اونده یازووچی، نزیهی جلوه گه تېگیشلی اؤز اېسده لیکلریدن تشقیری، نزیهی نینگ اولکه میز سیاست میدانی همده ادبیات تاریخیده توتگن اؤرنی و فعالیتلری حقیده قیزیقرلی معلوماتلر بېرگن.

27- جوزجان قویاشی:

شاعر: جوهری، مولوی عبدالرشید

تیلی: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: بی تا

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

اؤلچمی: 21 x 14

بپتی: 92

محتواسی: کتاب مولوی عبدالرشید جوهری نینگ اؤزبېکچې دېوانی دیر. دېوانده گې شعرلر نینگ دېرلی برچېسی عروض وزنلری و قالبلریده دیر. اولر غزل (تخمین 138 ته)، مخمس (9 ته)، مربع، معما و بشقه لردن عبارت.

دېوان عنعنوی الفبا ترتیپده توزیلگن و الفبانینگ دېرلی برچې حرفلریده شعرلر بار. شعرلر اساساً غنایی، تربیوی، دینی و اجتماعی مضمونلرگه اېگه دیر.

28- حکمت:

شاعر: یسوی، حضرت سلطان العارفین خواجه احمد

تیلی: اؤزبېکچې

باسیلگن ییلی: ؟

باسیلگن ییری: ؟

اؤلچمى: 24 x 12

بېتى: 158 = 146 + 12

محتواسی: کتاب نینگ باشلە نیشیده 12 بېتلی ایریم دینی موضوعلر و عبادتلهر حقیده نثرده یازیلگن بیر مطلب باسیلگن. بیز نینگ قؤلیمیزده گې نسخه ده افسوس که اوشبو مطلب نینگ سؤنگگی تورت بېتى بار و آلدینگی ورقلری توشگن. مطلب نینگ اداغیده هم یازوچی حقیده بشقه بیرار معلومات یوق.

کتاب نینگ آتی "حکمت"، اونینگ تېپه سیده "نشان دولت علیه خداد افغانستان" یازیلگن. بشقه هېچ قنناق تاریخ یا جای آتی سینگری معلومات یوق.

کتاب نینگ باشیده ناظم، دینی قره شلر و ایمان اعتقادگه تېگیشلی قیلیمیشلرینی یاشلیگیدن باشلې کېکسه لیگی گچھ اخلاقی، تربیتی و دینی یؤسونده بیان اېتگن. کپین حضرت پیغمبر (ص)، چهاریار و دینی مسأللهر حقیده اؤگیتلی سؤزلر ساده تیلده ایتیلگن. کتاب نینگ بوتون متنی ایری-ایری "حکمت" عنوانی آستیده بؤلیملرگه اجره تیلیب، نظم قیلینگن.

کتاب 63 بیتلی مناجات بیلن توگه یدی.

29- خمسه:

شاعر، نوایی، نظام الدین میرعلیشیر

مهتمم: بیانی، عبدالغفار

نشر اېتوچی: افغانستان علوم اکادمیسی

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: دلو آيى، 1369 ش.

باسىلگن يېرى: كابل، دولت باسمة خانەسى

سانى: 2000 جلد

اۋلچمى: 20 x 32

بېتى: 511

محتواسى: «خمسە» مير عليشېر نوايى، قالدە بېرسە بوتون تورك تېلى- نىنگ جدا اولكن شعري اثرى دير. كتاب باشيدە، محمود مذهب ايشلە- گن نوايى نىنگ تصويرى باسىلگن. اوندن سۋنگ، مھتم نىنگ بير بېتلى اېسلىتمەسى بار. اوندە، اوشبو نسر ميلادى 1904 يىلى تاشكېنت شھريدە قاضى محمد غلام رسول خواجه اھتامى بيلن تاش باسمة آرقەلى نسر اېتيلگن "خمسە" متنى، كابلدە آفسيت يۋسوندە چاپ قىلىنگنى ايتيلگن. بو تاشباسمة نسخە، "خمسە" نىنگ شو يۋسوندە باسىلگن اوچتە مھم نسرلريدن بيرى سئەلەدى.

"خمسە" بېشتە داستاندىن عبارت بۇلىب، اولر اساساً مثنوى قالىدە ايتيلگن. «خمسە» چمەسى 25 مىنگ بېتى تشكىل بېرەدى. اثر قويدە گى داستانلردن عبارت دير:

1- حيرة الابرار (2-82 بېتلر): بو داستان عموماً فلسفى، اخلاقى، تربيتى و اجتماعى فكلردن عبارت بۇلىب، 3688 بېتدن تشكىل تاپگن دير.

2- لىلى و مجنون (83-154 بېتلر): بو داستان سېوگى قصەسى بۇلىب، اوندە نوايى سېوگى، وفا، صداقت و كۋىلب انسانى فضيلتلر حقيدە اوشبو داستاندە كويلەگن. خمسە نىنگ اوشبو مثنويسى (3622) بېتدن عبارت دير.

3- فرھاد و شيرين (155-270 بېتلر): بو داستان 5782 بېتدن توزيلگن. نوايى داستان نىنگ اصل واقەلريدن تشقري، توركى خلكلرنىنگ تورلى حكاييت و روايتلريدن ھم فايدهلنگن. بو داستاننى نوايى ھجرى 889 يىلى يازيب توگتگن.

4- سبغە سيار [سيارە] (271-368 بېتلر): نوايى، خمسە نىنگ بو داستانىنى ھجرى 889 يىلى چمەسى تۋرت آي ايچيدە توگتگن. بو داستان (5008) بېتدن توزيلگن دير.

5- سد سكندرى (369-511 بېتلر): نوايى بو داستاننى نظامى خمسە- سىنىنگ "اسكندرنامە" داستانى جوايگە يازگن. اثر، ھجرى 889-890 يىللر ارەسيدە توگەتيلگن. بو داستان 7215 بېتدن توزيلگن دير.

کتاب سؤنگگیده خاتمة الطبع عنوانی آستیده بیر بېتلی یازوو باسیلگن. اوندان سؤنگ تورت بېتلی منشور و منظوم یادداشت باسیلگن. اونده نوایی و خمسه حقیده اخلاص یوزه سیدن ایریم فکرلر بیلدیریلگن. * داستانلر بیتلری نینگ سانی تانیقلی اوزبېکستانلیک عالم پارسا شمسی- یوف قیلگن محاسبه سی اساسیده، خمسه نینگ 1960 ییلی تاشکېنت ده باسیلگن نشری نینگ مقدمه سیدن آلیب کؤرسه تیلدی. بو حسابگه کؤره، خمسه 25315 بیتدن عبارت دیر.

30- دریا در گوهر:

شاعر: ، بابر، ظهیرالدین محمد
مقدمه، مقابله و اهتمام: یارقین، دکتور شفیه
نشر اېتووچی: اطلاعات و فرهنگ وزیرلیگی
تیلی: اوزبېکچه و دری
باسیلگن ییلی: 1387 ش.
باسیلگن نوبتی: ایکینچی
باسیلگن پیری: کابل، احمدی باسمه خانه سی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 18 x 25
بېتی: 6 + 488 = 494

مقوا دیزاینی: ژکفر حسینی

محتواسی: «دریا در گوهر» دنیا بابر شناسلیگی بؤییچه یره تیلگن ظهیرالدین محمد بابر شاه نینگ حاضرچه اېنگ تؤولیق، علمی- تنقیدی دېوانی دیر. بو اثر درواقع بابر دېوانی علمی- تنقیدی متنی نینگ ایکینچی نشری دیر. کتاب آتی نینگ قوییده گی مصرعلریدن تئلگن دیر:

اشعارینگ کیم شعر آتی تا بؤلغای

طبع اهلی انکا واله و شیدا بؤلغای

هر لفظی دُر و بحر معانی اندا

کیم کؤردی دُر کی اندا دریا بؤلغای؟

ظهیرالدین محمد بابر

ترجمه سی:

برشعر تو، تا که شعر پایا باشد

هر اهل دلی واله و شیدا باشد

هر لفظ دُر و بحر معانی در اوست

کی دیده دُر کی بحر و دریا باشد؟

تیلماج: شفیه یارقین

بابر دېوانی نینگ اوشبو علمی- تنقیدی نشریگه ینگى قۇلگه کیریتلگن 5 غزل، 9 قطعه، 4 رباعی، 8 مثنوی، 10 تورتلیک، 2 تویوق، 57 فرد، 54 معما، 15 مصنوع شعر، مصنوع ترجیع بند، 2 ته اؤزبکچه نامه همدە بیر قنچه ینگى درى شعرلر و بیرته منثور نامه باسیلگن.

بو نشرگه هم بیرینچی نشرده گى کپنگ قمراولى علمی-تحقیقى مقدمه ایریم قۇشیمچه معلوماتلر بیلن کیریتیلگن. کتابگه اطلاعات و فرهنگ وزیرى نینگ پشتو تیلده یازیلگن سؤزى (الف-ب ببتلر)، نشرگه تیارلاوچى نینگ سؤزى (ج-و ببتلر) و ترجمه حالى، کتابشناسلیک (479-487 ببتلر)، شاه وصیتنامهسى، 8 ته میناتور، شاه نینگ ایکیتە پورتیتی، بابری خطگه تېگیشلى جدول و بابر دېوانیلری نینگ معتبر قۇلیازمه لریدن نېچه بېت اؤرنک باسیلگن.

کتاب نینگ قیسقورتیریلگن مندرجهسى قوییده گیچه دیر:

I- پژوهشى در زنده گى و ایجادیات بابر

بخش نخست: سیمای چند بعدی بابر (صص 1-30):

الف) فشرده جستاری بر زیستنامه بابر، ب) بابر فرمانروا، ج) بابر مؤرخ، د) بابر سرایشگر، ادیب و دوستدار هنر، ه) بابر منتقد دقیق و ژرف نگر.

بخش دوم، آثار و ایجادیات بابر (صص 31-52):

الف) بابرنامه، ب) رساله عروض، ج) رساله مبین، د) ترجمه منظوم رساله والدیه، ه) دیوان اشعار، و) خطی، ز) آثار گمشده بابر.

بخش سوم، شناخت شعر (صص 53-93):

الف) شعر بابر از نظر شکل، ب) دورنمایه و محتوای شعر بابر (اشعار تاریخی، اشعار وصف الحال، اشعار عشقی، اشعار اجتماعی و اخلاقی).

بخش چهارم، نسخه های خطی و چاپی دیوان بابر (صص 94-112):

الف) نسخه های خطی دېوان، ب) نسخه های چاپی دیوان، ج) علامات اختصاری نسخه ها، ترتیب غزل های در چاپ های مختلف

دیوان.

II- متن دیوان اشعار (صص 113-431):

الف: اشعار اؤزبکی:

غزل لار، رباعی لار، مثنوی لار، تویوق لار، قطعه لار، تورتلیک لار، معمالاتار، مصنوع شعرلار، فردلار، والدیه رسالهسى ترجمهسى، نامه

لار، عروض رساله سیدن، نامه دن پارچه لار،

ب: اشعار درى:

غزلها، رباعیها، قطعات، فرد (مطلع) ها، نامه.

کتابشناسی (479 بېت)، بابر اجدادی و اولادیدن پادشاهلیک قیلگنلر (488 بېت)، زندگینامه دکتور شفیه یارقین (ص 489)، وصیتنامه سی، ضمایم.

31- دېوان (کامران میرزا):

شاعر: کامران میرزا بن ظهیرالدین محمد بابرشاه
نشرگه تیارلاوچی: سید بېک حسن
خطاط: معموره رشید
نشر اپتووچی: نامیده گی خلق ارا جمغرمه سی و علیشپرنوایی ناملی
دولت ادبیات موزیمی
تیلی: تورکچه (اؤزبېکچه) و دری
باسیلگن ییلی: 1382/2003 ش.
باسیلگن پیری: تاشکېنت، اؤزبېکستان
سانی: 250 جلد
اؤلچمی: 20/5 x 15

بېتی: 132 (عربچه یازووی متنی)+59 (سیریلیک یازووی متنی)=191
محتواسی: بو دېوان اوچته قۇلیازمه (خدابخش کتابخانه سی، رضا کتابخانه سی و آسیا جمعیتی قۇلیازمه لر فوندى نسخه لری) اساسیده
نشرگه تیارلنگن. اوندە 47 ته غزل، 2 ته مثنوی، 3 ته قطعه، 29 ته رباعی، 1 ته ترکیب بند، 1 ته تۇرتلیک، 21 ته فرد اؤزبېکچه همده دری
تیلده اېسه 24 ته غزل، 8 ته رباعی، 23 ته فرد، 2 ته قطعه و 1 ته مثنوی
باسیلگن.

کتابگه نشرگه تیارلاوچی تۇقوز بېتلی مقدمه یازیب، اوندە کامران
میرزانینگ میراثی حقیده قیسقه چه معلومات بېرگن. شونینگدېک، نشرده
فایدهله نیلگن اوچله قۇلیازمه نینگ خصوصیتلری و محتواسی تانیلگن.
اثر متنی نینگ عربچه یازووی بؤلیمی قۇلده نستعلیق یازوویده
خطاطلیک قیلینگن.

32- دېوان سلطان حسین میرزا بايقرا به انضمام رساله او:

شاعر و یازووچی: بايقرا، سلطان حسین میرزا
مقابله و تصحیح: واحدی جوزجانی، محمد یعقوب
نشر اپتووچی: طبع کتب مؤسسه سی
تیلی: اؤزبېکچه و دری
باسیلگن ییلی: حوت، 1346 ش./1968 م.

باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 3000 جلد

اؤلچمی: 21 x 15

بېتی: 320

محتواسی: بو اثر افغانستان رسمی مطبوعات تاریخیده باسیلیب چیققن بیرینچی اؤزبېکچه کتاب دیر. شو باعث، کتاب افغانستان اؤزبېک مطبوعاتی کرونولوژیک تاریخیده کته اهمیتگه اېگه دیر. اوشبو دېوان علمی و تنقیدی نشر بؤلیب، 9 قؤلایزمه و ایکیته چاپ اېتیلگن نسخه لر سالیشتیریلیب تیارلنگن. کتاب قوییده گی بؤلیملردن عبارت دیر:

ناشر سؤزی: دری تیلده، الف بېتی؛

آغاز: دری تیلده، ب-د بېتلر؛

فهرست مندرجات کتاب، ه-ز بېتلر؛

دیوان بايقرا، یک-هفتاد و چهار بېتلر؛

بو بؤلیم درواقع مهتم نینگ کېنگ کؤلملی مقدمه سی بؤلیب، اونده بو موضوعلر بار:

اشعار سلطان در نظر نوایی، اشعار سلطان در نظر فخری هروری، اشعار سلطان در نظر ظهیرالدین، اشعار سلطان در نظر سام میرزا صفوی، اشعار سلطان در نظر فؤاد کوپرولی، نسخ خطی و چاپی دیوان سلطان، روش تصحیح دیوان، جدول اشعار و نسخ خطی و ترجمه دری چند شعر سلطان.

متن دیوان، اؤزبېکچه، 1-210 بېتلر؛

متن بو شعر تورلریدن عبارت: غزللر، مخمس لر، رباعیلر، توکلنمه گن غزللر، مطلع لر و فردلر و سلطان نینگ دری شعرلری.

رساله، 211-226 بېتلر؛

بو رساله نثری اثر بؤلیب، اونده سلطان اؤزی نینگ فرهنگی ایش و فعالیتلری، مولینا جامی مناقبی و میر علی شېرنوایی نینگ ادبی شخصیتی حقیقه سؤز یوریتگن.

بولردن تشقیری، کتابده اوشبو قوشیمچه موضوعلر هم باسیلگن:

تکمله (یک شعر دری سلطان)، 227-229 بېتلر؛

لغتنامه، 230-236 بېتلر؛

منابع و مراجع، 237-240 بېتلر.

33- دېوان ظهیرالدین محمد بابر:

شاعر: بابر، ظهیرالدین محمد

مقدمه، مقابله و تصحیح: یارقین، شفیه

نشر اېتووچې: افغانستان علوم اکادېمېسي

تېلي: اؤزبېکچه و دري

باسيلگن يېلي: 1983/1362 م.

باسيلگن يېري: کابل، دولت باسمه خانه سي

باسيلگن نوبتي: بيريچي

خطاط: وکيلي، عزيزالدين

ساني: 1000 جلد

اؤلچمې: 22 x 15

بېتي: 459 = 323 + 136

مقوا طرحي: عظيمي، محمدشفيق

محتواسي: بو کتاب بويوک شاعر، يازووچي و سياست اربابي ظهيرالدين محمد بابر شاه دېوانی نينگ جهان بؤيچچه توزيلگن يگانه علمي - تنقيدي متني دير. دېوانی بوندن بورون اؤزبېکستان، تورکيه، روسيه، انگلستان و هندوستان کبي کؤپلپ يورتلرده نشر بؤلگن بؤلسه-ده، بيراق اولر نينگ دېبرلي برچه سي بير نسخه اساسيده گينه نشر اېتيلگن.

بابر شاه دېوانی نينگ اوشبو نشري علمي - تنقيدي يؤسونده همده علمي متن شناسليک يؤريقلري اساسيده سکيزته معتبر قؤلياومه و باسمه نسخه لر ساليشتيريليب تيارلنگن. شونينگ اوچون، بو نشر کته علمي اهميت و اعتبارگه اېکه و علم ساحه لریده «کابل نشري» گه مشهور دير. کتاب قويده گي ايکي بيريك بؤليمدن عبارت:

بيريچي، مقدمه: اوشبو بؤليم دري تيلده بؤليب، 136 بېتي قمر ب آلگن و بو موضوعلرني تشکيل بېره دي: سرآغاز: الف - ج بېتلر.

1- پڑوهشي در زنده گي و ايجاديات بابر: يك - يكصد و سي و شش: بخش نخست، سيمای چند بعدی بابر (صص يك - سي و دو): الف) فشرده جستاری بر زیستنامه بابر، ب) بابر فرمانروا، ج) بابر مؤرخ، د) بابر سرایشگر، ادیب و دوستدار هنر، ه) بابر منتقد دقیق و ژرف نگر.

بخش دوم، آثار و ايجاديات بابر (صص سي و سه - پنجاه و شش): الف) بابرنامه، ب) رساله عروض، ج) رساله مبین، د) ترجمه منظوم رساله والديه، ه) ديوان اشعار، و) خط بابر.

بخش سوم، شناخت شعر بابر (پنجاه و هفت - يكصد و سه): الف) شعر بابر از نظر شکل، ب) دورنمايه و محتوای شعر بابر (اشعار تاريخي، اشعار وصف الحال، اشعار عشقي، اشعار اجتماعي و اخلاقي).

بخش چهارم، نسخه های خطی و چاپی دیوان بابر (یکصد و چهار-یکصد و سی و شش):

(الف) نسخه های خطی دهبان، (ب) نسخه های چاپی دیوان، (ج) تصحیح برخی اشتباهات چاپ های پیشین، (د) ترتیب غزل های در چاپ های مختلف دیوان.

متن دهبان اشعار (صص 1-282):

غزل لار، مصنوع شعر، رباعی لار، تویوق لار، قطعه لار، معمارلار، مثنوی لار، رساله والدیه ترجمه سی، مبین رساله سی، فردلار، دری تولیدگی شعرلار.

نینگ باشقه اثرلریدن پارچه لر (صص 266-282):

عروض رساله سیدن، نامه لردن پارچه لر.

لغتنامه دیوان بابر (صص 283-307).

فهرست اسمای خاص (صص 308-314).

کتابشناسی دیوان بابر (صص 315-323).

اپسلش کپره ک که، بابر دیوانی نینگ اوشبو نشری اساسیده اوزبیکستانده بابر دیوانی بیر نهچه قتله چاپ ایتیلگن.

34- دهبان ظهیرالدین محمد بابر (تکمله)

شاعر: بابر، ظهیرالدین محمد

مقدمه و اهتمام: یارقین، دکتور شفیه

نشر ایتوچی: خلق ارا فوندى، «شرق» نشریاتی

تیلی: اوزبیکچه و دری

باسیلگن ییلی: 2004 م. / 1383 هـ.

باسیلگن ییری: تاشکېنت، اوزبیکستان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 20 x 12

بېتى: 50

محتواسی: کتاب بابر دهبان نینگ کابل نشریگه کیریتلمه یی قالگن، ینگى تاپیلگن اوزبیکچه و دری شعرلری، معمارلری همده نشری نامه لردن عبارت دیر. مهتم (1-5) بیتلریده گی یازگن کیریش سؤزیده، استانبول یونیورسیتی سی کتابخانه سیده سقلنه یاتگن بابر دهبان نینگ نسبتاً تؤولقراق قؤولیازمه نسخه سیدن قؤلگه کیریتیلگن شعرلر تورى، معمارلر و اوچته نامه حقیده معلومات بېرگن.

اثرده 5 غزل، 9 قطعه، 4 رباعی، 8 مثنوی، 10 تورتلیک، 2 تویوق، 57 فرد، 54 معما، 15 مصنوع شعر، مصنوع ترجیع بند، 2 ته نامه اوزبیکچه

ده بار. شونینگدېک، درى تیلده هم غزلر، رباعیلر، قطعه لر، فردلر و بیرته نامه بار.

35- دېوان عظیمی :

شاعر: عظیمی، قاری محمد عظیم

مهتم: حفیظی، محمد یحیی

نشر ایتووچی: جوزجان ولایت اطلاعات و فرهنگ ریاستی

تیلی: اؤزبېکچه، درى و عربچه

باسیلگن ییلی: اسد- 1371 ش.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن یېری: شبرغان، دولت باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 26 x 20

بېتی: 260

محتواسی: دېوان عنعنوی یؤسونده الفبا ترتیبی بیلن شعرلر نینگ ردیفلری بؤییکه توزیلگن دیر. اوندە شعر نینگ غزل، مثنوی، رباعی، قطعه، مخمس، قصیده، مسدس، مثن، ترکیب بند، مربع کبی تورلی قالبلری کؤزگه تشلنه دی.

دېوان نینگ اساسی و کؤپ بؤلیمینی غزل تشکیل بېرگن (1-110 بېتلر). شونینگدېک دېوانده 12 قصیده، 24 مخمس، 2 مسدس، 18 قطعه و ایریم قالبلرده ایتیلگن کؤپل تاریخ ماده لری، معمالر (46 ته)، چیستانلر (5 ته) و معارف اؤقووچیلری اوچون یازیلگن بیر قنچه ترانه لر اؤرین آلگن. بولر نینگ دپیرلی برچه سی درى تیلده یازیلگن دیر.

استاد عظیمی نینگ اؤزبېکچه شعرلری نسبتاً از بؤلیب، اولر دېوان نینگ 251-260 بېتلریدن اؤرین آلگن. شعرلر سانى نینگ برچه سی 11 پرچه (8 ته غزل، 2 ته مخمس، 1 مربع ترجیع) و دېوان نینگ 185-186 بېتلریده باسیلگن، مخمس قالبیده ایتیلگن بیر پرچه درى و اؤزبېکچه ملمع شعر دیر.

دېوانده ولایت مقامی نینگ یادداشتی، مهمتم نینگ کیریش سؤزی، استاد عظیمی نینگ ترجمه حالی (بیر- اؤن تورت) بېتلرده باسیلگن. شونینگدېک، غلام محمد خدیم، محمد امین متین اندخوبی، حفیظی جوزجانی، محمد اکرم مرور، سید سراج الدین قانع و انتظارلر نینگ استاد عظیمی گه اتب یازگن مرثیه و تاریخ ماده لری هم (اؤن بېش- ییگیرمه تورت بېتلرده) باسیلگن دیر.

36- دیوان میرعلیشپر:

شاعر: نوایی، میرعلیشپر
نشر ایتووچی: نورانی کتب خانہ
تیلی: اۋزبیکچہ
باسیلگن ییلی: بی تا
باسیلگن ییری: پشاور، نورانی کتب خانہ
اۋلچمی: 24 x 15
بپتی: 157

محتواسی: بو اثر نوایی شعریتی نینگ سیلنمه اۋرنکلری دیر. بو تۋپلمگه اساساً غزللر، قطعہلر و فردلر کیریتیلگن.
بو کتاب عموماً خانہ گی مکتبلر، مدرسهلر و اویلردہ اۋقیلہ دی، شو باعث کۋپ قتله پاکستانده باسیلیب چیققن. کتاب اہل ایچیدہ «دیوان امیر نوایی» گه مشهور دیر.

37- سنگر سېسی:

شاعر: طالع، سید یعقوب
نشر ایتووچی: نورانی کتبخانہ
تیلی: اۋزبیکچہ و دری
باسیلگن ییلی: سنبلہ، 1369
باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان
سانی: 1000 جلد
اۋلچمی: 22 x 14
بپتی: 106

محتواسی: کتاب شاعرنینگ اۋزبیکچہ و دری شعرلری تۋپلمی دیر.
شعرلر ایکی ایری بۋلیمگه اجرہ تیلگن:
بیرینچی بۋلیم: 1-78 ببتلر.
بو بۋلیمده برچہ سی بۋلیب 70 پرچہ تورلی قابلردہ گی اۋزبیکچہ شعرلر اۋرین الگن. اونده رباعی، مستهزاد، مخمس و غزل کبی شعرلر بار.
بیراق شعرلرنینگ کۋپی غزل ژانریده ایتیلگن دیر.
ایکینچی بۋلیم، 1-106 ببتلر.

بو بۋلیمده چمه سی 90 پرچہ دری شعر باسیلگن. اولر رباعی، مستهزاد، مخمس و غزل بۋلیب، بیراق غزللر سانئ کۋپنی تشکیل اپتہ دی.
ایکلہ بۋلیم نینگ شعرلری مدح و نعت بیلن باشلنگن. شونینگدپک، شعرلرنینگ اساسی مضمونینی دین، یورت، تورکلر، اوروش، استیلاچیلرگه قرشی کورهش، اجتماعی، سیاسی، اخلاقی همده

شاعرنینگ شخصی توغولری و باشیدن کچگن ایریم واقعه لر تشکیل
بیره دی.

کتاب باشیده بیر بیت شاعرنینگ سؤزی همدە ایکى بیت هم کتاب
نشریده حامیلیک قیلگنلرنینگ قیسقه سؤزی باسیلگن.
شعرلر عنعنه یی الفبا تیزیمی اساسیده ترتیب قیلیمه گن. کتابده شاعر و
حامی نینگ رنگلی تصویرلری هم چاپ ایتلگن.

38- سوولاق:

شاعر: تاشقین، سید تاج الدین

مهتمم: خیری، آیدین

نشر ایتووچی: بیهقی مؤسسە سی

تیلی: اۆزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1364 ش.

باسیلگن ییری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 3000

اؤلچمی: 13x19

بیتی: 70

محتواسی: بو تۋپلم شاعرنینگ 33 پرچه عروضی و اپرکین وزنلرده
ایتیلگن شعرلریدن توزیلگن دیر. بو شعرلر شاعرنینگ 58-65 نچی ییللر
دوامیده ایتگن شعرلریدن عبارت دیر.

شعرلرنینگ مضمونی خیلمه-خیل بۇلیب، اولرده وطن، وطنسپورلیک و
تورلی اجتماعی موضوعلر اۆز عکسینی تاپگن. «سوولاق» شاعرنینگ
باسیلگن بیرینچی شعرى تۋپلمی دیر.

39- سؤز اینجولری:

شاعر: لیب، محمد عالم

مهتمم: محمد آصف

نشر ایتووچی: افغانستان یازووچیلر اویوشمه سی

تیلی: اۆزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1368 ش.

باسیلگن ییری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 14/5x22/5

بیتی: 36

محتواسی: تۆپلم 25 پرچه شعردن توزیلگن. اولر تورلی عروض وزنلری و قالبلریده ایتیلگن دیر. اوشبو شعرلر شاعرنینگ 52-65 نچی ییللرده ایتگن شعرلری دیر.

شعرلرنینگ مضمونی سبؤگی، آنه، طبیعت منظره لری، وطن همده تورلی اجتماعی موضوعلر، شخصی اؤیلر و کپچینه لردن عبارت دیر. کتاب مقواسینینگ تورتینچی ببتیده شاعرنینگ قیسقه ترجمه حالی باسیلگن. شونینگدک، تۆپلمگه محمد امین متین اندخوی ایکی ببتلی کیریش سؤزی هم یازگن.

40- سؤز گنجیدن نپچه دُر:

شاعر و مؤلف: نوایی، میر علیشهر

توزووجی: تاشقین بهایی

نشر ایتووجی: فاریاب جریدهسی

تیلی: اؤزبکچه و دری

باسیلگن ییلی: دلو- 1369 ش.

باسیلگن ییری: میمنه، فاریاب دولت باسمه خانهسی

سانی: 500 جلد

اؤلجمی: 17 x 12

ببتی: 27

محتواسی: بو کیچکینه رساله میر علیشهر نوایی توغیلگنی نینگ 550 ییللیگی مناسبتی بیلن نشرگه تیارلنگن. اونده نوایی ایجادیدن نپچه غزل، رباعی، تویوق و خمسه سیدن اېسه ایریم پرچه لری، محبوب القلوب و میزان الاوزان اثرلریدن اؤرنکلر و نظم الجواهریدن هم نپچه بیتلر کپلتیریلگن.

اثرگه بیر ببتلی یادداشت، نوایی شاعر سده ها (2-4 ببتلر) و نوایی حیاتی (5-9 ببتلر) کبی قیسقه مطلبلر هم باسیلگن.

41- غریبی دېوانی:

شاعر: غریبی، شاه غریب میرزا بن سلطان حسین میرزا بايقرا

مهتم: یارقین، دکتورشفیقه

تیلی: اؤزبکچه و فارسچه

باسیلگن ییلی: 2010/1388 م.

باسیلگن نوبتی: ایکینچی

باسیلگن ییری: کابل، اعتصام باسمه خانهسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 22 x 14

بېتى: 173

مقوا ديزاينى: اسلامى، عبدالجبار

كتاب محتواسى: بو كتاب هجرى تۇقوزينچى عصر، تېمورى شهزاده لردن بۇلميش غريبي نينگ اۇزبېكچه و فارسچه دېوانلرى دىر. شعرلر نينگ دېرلى برچه سى عروض وزنلرى و قالبلىده دىر. كتاب اوچ بۇلىمدن عبارت:

كيري ش سۇز (1-41) بېتلر: بو بۇلىم شو عنوانلردن عبارت: دېوان نينگ تاپيلىشى، دېوان نينگ توصيفى، غريبي دورىگه بير نظر، غريبي حقيده گى ايلك معلوماتلر، غريبي ايجادىگه بير نظر و دېوان قۇليازمه سيدن ايكي بېت اۇرنك.

اۇزبېكچه دېوان (43-130) بېتلر: 76 ته غزل، 4 ته مخمس. بولر نينگ همه سى 605 بېت يا 1210 مصرعنى تشكيل بېره دى.

فارسچه دېوان 133-173 بېتلر: غزل 37 ته، قطعه 1 ته، مخمس 1 ته.

بولر نينگ عمومى حجمى 278 بېت و بير مصرع يا 557 مصرع.

كتاب 15 رقم استيده هامبورگ (آلمان) مىلى كتابخانه سیده سقلنه ياتگن غريبي دېوانى نينگ يگانه قۇليازمه سى اساسيده نشرگه تيارلنگن.

42- شير و شكر:

شاعر: قادرى، محمد رفيق

نشر اېتووجى: شهيد احمد كريمى فرهنگى و اجتماعى بنيادى

تېلى: اۇزبېكچه و درى

باسيلگن يېلى: جدى، 1385 ش.

باسيلگن يېرى: پشاور، پاكستان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 22 x 14

باسيلگن يېرى: پشاور، پاكستان

بېتى: 336

محتواسى: بو كتاب شاعر نينگ اۇزبېكچه (138-336 بېتلر) و درى شعرلرى (1-137 بېتلر) تۇپلمى دىر.

كتاب نينگ اۇزبېكچه بۇلىمى 186 پرچه شعردن عبارت بۇلىب، كۇپراغى غزل و بير آز هم رباعى، مخمس و مثنوى كېسى شعر تورلرى بار. تۇپلمده گى شعرلر موضوعى خيلمه-خيل دىر. سېوگى، وطن، وطن

سپورلیک، اپرکینلیک، دؤستلیک، آنہ تیل، مکتب و بیلیم کبی تورلی
اجتماعی موضوعلر شعرلرده اؤز عکسینی تاپکن.

43- صوفی اللہ یار

شاعر: صوفی اللہ یار

مہتمم: حاجی عبدالفتاح

نشر اپتووچی: نورانی کتبخانہ سی

تیلی: اؤزبېکچہ

باسیلگن ییلی: ق. 1409/ش. 1388

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

سانی: 5000 جلد

اؤلچمی: 22 x 14

بېتی: 120

محتواسی: بو کتاب درواقع صوفی اللہ یارنینگ "ثبات العاجزین" آتلی
دینی و تصوفی منظوم اثری دیر. کتاب حمد، نعت، ایمان، امامت،
قیامت، انبیاء شفاعتی کبی تورلی موضوعلرگه تېگیشلی عنوانلرگه اجره-
تیلگن و مثنوی قالبیده نظم رشته سیگه تیزیلگن. شونینگدېک، اثرده گی
موضوعلر قیزیقرلی حکایه لر آرقه لی اؤقووچیگه ایضاحلنه دی.
اثر تخمین (1680) بیتدن عبارت بولیب، اساسی بولیمی مثنوی دیر.
بوندن تشقیری کتاب سؤنگگیده 18 ته رباعی و 8 ته غزل هم اؤرین
آلگن.

اپسلش کبره ک، صوفی اللہ یارنینگ اوشبو اثری کؤپراق مدرسه لر و
خانہ گی ملالرده اؤقووچیلر آرقه لی درسلیک صفتیده قؤللنه دی. اثر
اؤزبېک تیلینی اؤرگنیشده اوزاق پیتلردن بویان فایده لنیب کپلینماقده، شو
باعث کؤپ قتله پاکستانده باسیلیب ترقه تیلگن.

44- صوفی اللہ یار (ثبات العاجزین):

شاعر: صوفی اللہ یار

مہتمم: ملا امان اللہ طور قرقین

نشر اپتووچی: نورانی کتب خانہ

باسیلگن ییلی: بی تا

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

تیلی: اؤزبېکچہ

اؤلچمی: 12/5 x 14

بېتی: 112

محتواسی: بو کتاب صوفی اللہ یار نینگ عرفانی و دینی اثرلریدن دیر. کتابده حمد، نعت، ایمان، امامت، قیامت، انبیاء شفاعتی کبی تورلی موضوعلر مثنوی قالبیده نظم رشتہ سیگه تیزیلگن. شونینگدک، اثرده گی موضوعلر قیزیقرلی حکایه لر آرقه لی اؤقوچیگه ایضاحلنه دی. بو اثر تخمین 1680 بیتدن عبارت دیر. کتاب سؤنکیده 18 ته رباعی و 8 ته غزل هم هم کیرییتیلگن.

اپسلس کبره ک که، صوفی اللہ یارنینگ اوشبو اثری کؤپراق مدرسه لر و خانه گی ملالرده اؤقوچیلر آرقه لی درسلیک صفتیده اؤقیله دی. اثر اؤزبک تیلینی اؤرگنیشده اوزاق پیتلردن بویان فایده لنیب کپلینماقده، شونینگ اوچون، بیر نچه قتله پاکستانده باسیلیب ترقه تیلگن.

45- عیبیدی دہوانی:

شاعر: عیبیدی، مولانا شہاب الدین
مہتمم و خطاط: شرزہ، محمد اکمل

نشر اپتووچی: شاعر عالیہ سی

تیلی: اؤزبکچہ

باسیلگن ییلی: ؟

باسیلگن ییری: استانبول، تورکیہ

محتواسی: دہوان شاعرنینگ تورلی عروضی وزن و قالبلرده گی شعرلریدن عبارت دیر؛ بیراق اونینگ کؤپ قسمینی غزل تشکیل بپرگن. موضوع نقطه نظر دن شعرلرده حمد، نعت، وطن ایریلیغی، مهاجرلیک قیینچیلیک لری، سبؤگی، انساندؤستلیک، زمانہ دن شکایت کبی تورلی موضوعلر اؤز عکسینی تاپگن دیر.

46- علیشپر نوابی (سیلنمہ دہوانی):

شاعر: نوابی، میر علیشپر

مہتمم: حاجی عبدالفتاح

نشر اپتووچی: نورانی کتابخانہ سی

تیلی: تورکچہ (اپسکی اؤزبکچہ)

باسیلگن ییلی: ق. 1411/م. 1991/ش. 1370

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 24/5 x 16

بیتی: 157

محتواسی: کتاب میر علیشېر نوایی شعرلریدن تنلنگن شعرلر تۋپلمی بۇلیب، اونینگ تۋلیق دېوانی اېمس. بو تۋپلم هجری قمری 1335 ییلی کتابت قیلینگن نسخه یوزیدن باسیلگن. بونده 331 ته غزل، 5 ته قطعه همدە فی المتحولات عنوانی آستیده 14 ته تۋرتلیک و فر کیریتیلگن. شونینگدېک، کتاب سۋنگیده سکیز بېتلی منظوم خاتمه هم بار. بو نشر شو اثر نینگ ایکینچی نشری بۇلیب، هجری قمری 1330 ده تۋره خواجه بخاری نینگ سعی و اهتمامی بیلن عملگه اشگن. تانیتله دیگن باسمه درواقع انه شو ایکینچی نشر یوزیدن عملگه اشیریلگن. برچه غزللر عنعنوی دېوانلر دېک ردیفلر نینگ الفبا تیزیمی اساسیده ترتیب قیلینگن. کتاب مدرسه لر، عایله لر و کهنک اۋزبېک کتابخانلری اوچون فایده له نیب کېلگن و شو باعث بات-بات، اۋزبېک تیلینی سېویب، میر علیشېر نوایی گه حرمت کۋرستگن خیر خواه کیشیلر اهتمامی و مادی یاردمی آرقلی پشاورده باسیلیب چیقن.

47- غرایب الصغر:

شاعر: نوایی، میر علیشېر
 مهتم: آلتای، پوهنیار نورالله
 نشر اېتوۋچی: جهانی همکارلیکلر اداره سی
 تیلی: تورکچه (اېسکی اۋزبېکچه)
 باسیلگن ییلی: 2008/1387 م.
 باسیلگن ییری: مالیزیا اولکەسی
 اۋلچمی: 26 x 16
 بېتی: 673

محتواسی: بویوک تورک شاعری و متفکری میر علیشېر نوایی نینگ «خزاین المعانی» شعری اثری نینگ بیرینچی کتابی دیر. «غرایب الصغر» افغانستان اۋزبېک یازوویده باسیلیب چیقن ایلیک نشری دیر. مهتم کتاب نینگ 11-17 بېتلریده نوایی حیاتی و ایجادی حقیده سۋز یوریتیب، او حقه دېتیرلیچه معلومات بېرگن.

کتاب نینگ متنی 19 نچی بېتدن باشلنهدی. اونینگ 19-43 بېتلریده نوایی «غرایب الصغر» گه یازگن دیاچه باسیلگن. دیاچه ده نوایی «خزاین المعانی» اثر و اونینگ تۋرت کتابی (غرایب الصغر، نوادرالشباب، بدایع الوسط و فوایدالکبر) حقیده به تفصیل سۋزلب، اولر نینگ توزیلیشی، اتلیشی و خصوصیتلرینی چیرایلی نشر و شعری چاشنیلر آرقلی یارتیب بېره دی. دیاچه، تورکچه (اۋزبېکچه) نثری نینگ بلاغت، عذوبت و سجع نمونه سینینگ یوکسک اۋرنگی دیر.

غزلر کتاب نینگ 47-547 بېتلرینی قمر ب آگن. بونده نوایی نینگ 650 ته غزلی اورین آگن. غزلر نینگ برجه سی عنعنوی الفبا ردیفی اساسیده ترتیبگه سالینگن.

غزلردن سؤنگ ترتیب بیلن بیرته مستزاد، 3 ته مخمس، بیرته مسدس، بیرته ترجیع بند، بیرته مثنوی، 50 ته قطعه و 133 ته رباعی باسیلگن.

کتابگه تؤولیق فهرست توزیلگن. بو فهرست اوقو وچیلر نی ایسته گن شعرلرینی کتاب متیدن آسانگینه تاپیشگه کمک قیلهدی.

48- فضولی (غزلر سیلنمه سی):

شاعر: فضولی، محمد
توزوچی: سلطانونوف، محمد آقا
نشر اپتووچی: آذر نشر
تیلی: تورکچه
باسیلگن ییلی: 1958 م.
باسیلگن ییری: باکو، آذربایجان
اؤلچمی: 14 x 11
بېتی: 110

محتواسی: بو کیچیک رساله تانیقلى آذربایجان شاعری محمد فضولی نینگ تئسلنگن غزلر تؤولمی دیر. اونده فضولی نینگ 104 ته غزلی کیریتیلگن. غزلر نینگ دېیرلی برجه سی لیریک مضمونگه اېگه دیر.

تؤولمگه آذربایجان ییریک یازووچی و عالمی پروفیسور حمید آراسلی کیریش سؤز یازگن. مؤلف سؤزیده فضولی حیاتی و ایجادی حقیده ایخچم معلومات بېرگن.

49- فوزالنجات تورکی:

شاعر: ؟
مهتمم: ملا آرتوق
نشر اپتووچی: مدرسه حبل الرحمه
تیلی: اؤزبېکچه
باسیلگن ییلی: بی تا
باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان
اؤلچمی: 22 x 14
بېتی: 168

محتواسى: بو كىتاب بىر دىنىي اثر بۇلىب، مثنوى قابلىدە نىزم قىلىنگن. اثر تىخىمىن 2352 بىتدەن تۇزىلگن. كىتابدە ايمان، طهارت و نماز كىبى تۇرلى دىنىي مۇسۇلەردەن عبارت دىر. شۇنىڭدەك، شاعر كۇزلىنگن مۇسۇلەرنى تۇرلى جاذبەلى حكايتلار آرقەلى يارىتىشكە ايتىلگن.

50- قۇوانچ اوجى:

شاعر: مەتىن آندخوى، محمد امين

مەھتەم: ، پۇھنەل محمدعارف

تىلى: اۋزبېكچە و درى

باسىلگن يىلى: 1388 ش.

باسىلگن يېرى: مازار شريف، مىرزا اولوغ بېك باسما خانەسى

سانى: 500 جلد

اۋلچمى: 21 x 14/5

بېتى: 37

محتواسى: بو رسالە درواقە 79 بىتلى بىر ادبى- تارىخى قىسىدە دىر. اوشۇ قىسىدە دە كۇپلەب تۇرك ادبى و تارىخى سىمالرى ھەمدە تۇركى تىل نىنگ كۇپلەب علمى و ادبى اثرلرى ذكراپتىلگن. قالە بېرسە، بو قىسىدە نىنگ ايرىم شىخس، جاي و كىتابلار آتلىرى پۇھندۇ سىد محمد عالم لىب آرقەلى اىضاحلنگن (24-37 بېتلر). شۇنىڭدەك، اثر نىنگ 1-5 بېتلرىدە پۇھندۇ محمد صالح راس نىنگ قىسقى تىرىظى و شاعر نىنگ تىرىمە ھالى باسىلگن.

51- كامران مىرزانىنگ ھىاتى و اىجادى

(اۋزبېكچە و فارسچە دېوانلرى نىنگ تىقىدى مەنى بىلەن):

شاعر: كامران مىرزا بن ظھىرالدىن محمد

مۇلف و مەھتەم: يارقىن، دكتور شىقىقە

تىلى: اۋزبېكچە و فارسچە

باسىلگن يىلى: جدى 1388 / جنورى 2010 م.

باسىلگن نوبتى: بىرىنچى

باسىلگن يېرى: كابل، اعتصام باسما خانەسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 22 x 14

بېتى: 403

مقۇا دىزايىنى: ژكفر ھسىنى

محتواسى: اثر كىرىش و اىكى بىرىك بۇلىمدەن عبارت دىر: www.ezgu.org

کیریش: 1-10 بېتلر؛

بیرینچی کتاب: کامران میرزانینگ حیاتی و ایجادى: 11-89 بېتلر؛
بو ایکی بؤلیمدن توزیلیب، اولرده کامران میرزا حیاتی، سیاسى
فعالیتلىرى، ایجادى نینگ شکل و مضمون نقطه نظرده تحلیللى و
دېوانلر نینگ قۇلیازمه و باسمه نسخه لرى حقیده به تفصیل معلومات
بېریلگن.

ایکینچی کتاب: بو کتاب هم ایکی بؤلیمدن عبارت:

1- اؤزبېکچه دېوان: 230-341 بېتلر؛

بو بؤلیم غزللر، رباعیلر، مثنویلر، قطعلر، ترکیب بندلر، فردلر و نامه لردن
عبارت دیر.

2- دیوان فارسى: 342-394 بېتلر؛

بو بؤلیم نى غزللر، رباعیلر، مثنوی، ساقینامه، قطعلر و فردلر تشکیل
بېرگن.

کتابشناسى: 383-394 بېتلر.

فهرست اعلام: 395-404 بېتلر.

کتاب اوچته قۇلیازمه و ایکی باسمه نسخه لر نیگیزیده، تنقیدى یؤسونده
نشرگه تیارلنگن.

52- کلیات مشرب نمگانی:

شاعر: مشرب، بابا رحیم

مهمتم: محمد غفوری، عاشق الله (فاریابی)

نشر اپتووچی: تاج محل کمپنى

تیلی: اؤزبېکچه و درى

باسیلگن ییلی: بی تا

باسیلگن یېرى: پشاور، پاکستان

اؤلچمى: 18 x 24

بېتى: 319

محتواسى: دېوان 291 پرچه اؤزبېکچه شعر (غزل، مخمس، مستزاد) و
22 پرچه درى شعردن عبارت دیر. دېوانده بابا رحیم مشرف حقیده
تؤقیلگن داستان هم شعرلری بیلن اره لش باسیلگن. شعرلر لیریک و
عارفانه روحگه اېگه دیر.

مشرب دېوانى نینگ شو یؤسونده توزیلگن نسخه لرى خلق عامه سى،
اینقیسه مدرسه لر و عیاللر اره سیده کېنگ ترقلگن. بو نسخه لر تنقیدى متن
بؤلمه ی، اولرده توزوچیلر و خطاطلر تمانیدن جدا کؤپ خطالر،
کمچیلیکلر و تحریفلرگه یؤل قۇییلگن. بو نسخه لر بات-بات پاکستانده

باسیلب چیققن و چیقماقدہ. بیراق بونگہ قرہمہی، اؤزبیک کتاب اؤقووچیلری اولرنی مراق بیلن اؤقیدیلر. شو دہوان و بشقہ نسخہ لری کؤپ قتله پشاورده باسیلیب چیققن. بونینگ اؤزی مشرب دہوانی گہ بؤلگن قیزیقیشنی بیلدیره دی.

53- کؤنگول سؤزی:

شاعر: متین اندخویی، محمد امین
نشر اپتووچی: افغانستان یازووچیلر اویوشمه سی
تیلی: اؤزبیکچه
باسیلگن بیلی: بی تا
باسیلگن ییری: کابل، حزبی باسمه خانه
سانی: 2500 جلد
اؤلچمی: 20 x 13
بپتی: 58

محتواسی: بو شعرى تؤولم 40 پرچه شعردن توزیلگن. شعرلرینینگ دپیرلی برچه عروض وزنی و اساساً غزل قالبیده دیر. تؤولمدہ گی شعرلر، شاعرینینگ 1343-1364 ییللر اؤرتہ لریده ایتیلگن شعرلرینی اؤز ایچیگہ آلگن.

شعرلر سہوگی، طبیعت، وطن ہمده تورلی اجتماعی موضوعلر و شاعرینینگ شخصی اؤیلری و ایچکی کپچینمه لرینی اؤزیگہ عکس اپتیرگن.

54- کؤنگول نواسی:

شاعر: وکیلزاده اندخویی، غلام سخی
مہتمم: کابلی، عبدالرفیع
نشر اپتووچی: کابل انتشارات مؤسسہ سی
تیلی: اؤزبیکچه و دری
باسیلگن بیلی: 1380 ش.
باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان
سانی: 500 جلد
اؤلچمی: 20 x 14
بپتی: 103

محتواسی: تؤولم 62 پرچه شعردن توزیلگن. اولردن 56 تہ سی اؤزبیکچه و 6 تہ سی اہسہ دری دیر. شعرلرینینگ دپیرلی برچه سی عروض وزنلری و قالبیریده ایتیلگن.

سپوگی، وطن، آنه، طبیعت گؤزللیکلری همده ایریم اجتماعی پدیده لر و شاعر نینگ ایچکی کپچینه لری شعرلر نینگ موزمونینی تشکیل بیره دی. تؤولمده گی شعرلر، شاعر نینگ 1370-1379 ییللر دوامیده ایتگن شعرلریدن عبارت دیر.

55- کپله جک باتورلری:

شاعرلر: عظیمی، محمد اشرف و اوراز، عبدالرحیم

مهتم: ا.ع.

نشر ایتووچی: افغانستان یازووچیلر اویوشمه سی

تیلی: اؤزبکچه و تورکمنچه

باسیلگن ییلی: 1363 ش.

باسیلگن ییری: کابل، دولت مطبعه سی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمى: 16x30

بپتی: 56 = 52+4

محتواسی: بو شعرى تؤولم باله لرگه اتب یازیلگن و ایکی ایری بؤولمیدن عبارت دیر:

بیرینچی بؤولم (1-23 بیتلر): بونده اشرف نینگ باله لرگه بغیشلب ایتگن 14 پرچه اؤزبکچه شعرى با سیلگن. شعرلر تورلی اجتماعی، سیاسی، اخلاقی موضوعلر همده طبیعت پدیده لری حقیده یازیلگن.

ایکینچی بؤولم (25-52 بیتلر): بو بؤولمده عبدالرحیم اوراز نینگ 20 پرچه تورکمنچه شعرلری اؤرین الگن. شعرلر نینگ موضوعی وطن، بیلم، حزب، آنه، بیرلیک و بخت و سعادت کبی توشونچه لردن عبارت دیر.

اثرگه دستگیر پنجشیری تورت بیتلی کیریش سؤزی یازیب، اونده باله ادبیاتی حقیده قیسقه چه سؤز یوریتگن. شونینگدک، اثرگه شعرلر نینگ مضمون و محتواسیگه کؤره 15 پرچه اق-قره تصویر هم باسیلگن.

56- گزیده اشعار مشرب:

شاعر: مشرب، بابا رحیم

مهتم: رویین، عبدالله

نشر ایتووچی: میرعلیشپر نوایی فرهنگى انجمنی

تیلی: اؤزبکچه و دری

باسیلگن ییلی: جدی- 1370 ش.

باسیلگن ییری: مزارشریف، بلخ دولت باسمه خانه سی

سانی: 500 جلد

اؤلچمی: 19/5 x 16

بپتی: 35

محتواسی: بو کیچکینه رساله 19 ته غزل و بیر نیچه مخمس، مربع، مستزاد و مسدس اؤرنکلردن توزیلگن دیر. رساله گه بلخ یازووچیلر انجمنی رئیسی نینگ «وارسته‌یی از تبار رندان»، میرعلیشبر نوایی فرهنگی انجمنی رئیسی نینگ سؤزی (الف-ه. بیتلر) باسیلگن. مشرب نینگ تئلنگن شعرلری مناجات، سبؤگی و عارفانه مضمونلرگه اېگه دیر.

57- گلشن ایچره:

شاعر: انتظار جوزجانی، صدرالدین

مهتم: انتظار، سلطان عزیز

نشر ایتووجی: جهانی همکارلیکلر اداره‌سی

تیلی: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1386 ش./ 2007 م.

باسیلگن ییری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانه‌سی

دیزاین: نوری، مظفر توفان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 22/5 x 15

بپتی: 133

محتواسی: بو اثر شاعرنینگ نشر ایتیلگن بیرینچی شعرى تؤولمی دیر. بونده 106 پرچه عروض نینگ تورلی وزن و قالب‌لریده ایتیلگن شعرلر باسیلگن دیر. ایریم شعرلر برماق وزن‌لریده هم یازیلگن. تؤولمده‌گی ایریم شعرلر تصنف شکلده، اؤیناقی و قوناق وزن‌لرده ییره-تیلگن بؤلیب، شاعرنینگ اؤزی و بشقه صنعتچیلر آرقه‌لی کویلنگن دیر. تؤولم مضمون نقطه نظرده هم رنگمه-رنگ دیر. اونده طبیعت، گؤزه-لیکلر، وطن، آنه، سبؤگی، تینچیلیک، استاد، بیلیم، تورلی انسانی فضیلتلر و اجتماعی موضوعلر کویلنگن.

58- گلشن زیبای شعر:

شاعر: قربت، مولانا میر محمد امین

مهتم: متین اندخویی، محمد امین

نشر ایتووجی: رشید زاده سمرقندی، حاجی عبدالجلیل

تیلی: اؤزبېکچه و دری

باسیلگن ییلی: اگست-1995م./میزان-1374ش.

باسیلگن ییری: نیویارک، امریکا

اؤلچمی: 20/5 x 13

بېتی: 469

محتواسی: کتاب تانیقلی ذواللسانین شاعر و یازوچی استاد مولانا قربت نینگ اؤزبېکچه و دری نسبتاً تؤلوق دېوانی دیر. اثر قوییده گی بؤلیملردن عبارت:

- یادداشت مرتب: الف- ب بېتله؛

- بزرگمرد معرفت و ادب: ج- ف بېتله؛

- مولانا قربت و گلشن زیبای اشعار وی: ص- ذ بېتله؛

- استاد قربت: ض- ب، الف بېتله؛

- یادی از مولانا قربت شاعر وارسته کشورما: ب، ب- ب ه بېتله.

دېوان عنعنوی الفبا ردیفی اساسیده توزیلگن:

دری شعرلر: غزلیات (ص1-274)، مخمسات (ص275-299)،

قطعات (ص300-322)، رباعیات (ص324-380)، قصاید

(ص381-416) و مکتوبات (ص417-442).

اؤزبېکچه شعر: مولانا قربت نینگ اؤزبېکچه شعرلری حقیده بیر نیچه

سؤز (443-447 بېتله)، نعت (448-450 بېتله)، قصیده (450-

453 بېتله)، غزللر (454-469 بېتله).

اېسلس کپره که مولانا قربت دېوانیده 23 ته غزل، 2 ته نعت و بیر

قصیده بار.

مولانا قربت نینگ دېوانیده خیلمه-خیل عروض وزنلری و قالبلریده

ایتیلگن شعرلرنی اوچره تیش ممکن. قاله بېرسه اونینگ شعرلری مضمون

و موضوعگه کؤره هم رنگمه-رنگ دیر. اونده تورلی دینی، تصوفی

موضوعلردن آیب، سهوگی، یورت، اېرکینلیک، زمانه شکایتله،

شاعرینینگ دؤستلری و تانیشلری بیلن تورلی مناسبتلری و شخصی اؤیلر

و دنیاقره شلریگچه شعریت تیلی بیلن گؤزله عکسینی تاپگن.

59- لطفی دېوانی:

شاعر: مولانا لطفی هروی

مهمتم: پروفیسور اسماعیل حکمت ارتلان

تیلی: تورکچه (اؤزبېکچه)

باسیلگن ییلی: میلادی 1960

باسیلگن ییری: استانبول، تورکیه

بېتى: 162 (ايكى بېت اۋيغور خطيگه يازيلگن لطفى شعري، اوچ بېت شاهرخ ميرزا قصيده سى، 4 بېت ميرزا اولغ بېك) محتواسى: بو نسخه "بورسا" نسخه سى دېب تانيلگن نسخه يوزيدن فكسميل يۋسونده باسيلگن. اثرده 40 ته غزل و 7 ته تويوق اۋرين آلگن. شعرلرنيگ حجمى دېرلى بيرمينگ بيتدن آرتيقراق دير.

60- محبت نامه:

شاعر: خوارزمى
 نشرگه تيارلاۋچى: لبيب، پوهنمل محمد عالم
 مهتمم: آلتاي، پوهنيار نورالله
 نشر اېتۋچى: اميرعليشېر نوايى فرهنگى انجمنى
 تىلى: اۋزبېكچه و درى
 باسيلگن يىلى: 1374 ش.
 باسيلگن يېرى: مزارشريف، يولدوز باسمة خانه سى
 سانى: 500 جلد
 اۋلچمى: 21 x 15
 بېتى: 59

محتواسى: بو اثرنى تانيقلى اۋزبېك شاعرى هجرى 754 يىلى نظم قيلگن. اوشبو اثرىنى آلتين اورده خانى بۈلگن محمد خواجه بېك نينگ بو يرويگه كۈره ايجاد اېتگن. بو اثردن يلغوز اوچ نسخه بيزگچه يېتیب كېلگن. قيزىغى شو كە، بو نسخه لر نينگ يزد (ايران) شهريده كۋچيريلگن بىرى توركلر نينگ اېسكى يازووى بۈلميش يازوويده كۋچيريلگن دير.

«محبت نامه» مزارشريفده گستتتير يۋسونده باسيلگن اوشبو نشرده 11 ته نامه (8 ته سى اۋزبېكچه و 3 ته سى فارسچه)، اۋزبېكچه و فارسچه غزللر، مثنوى، قطعه و حكايه لردن عبارت دير. اثر نينگ برچه سى 473 بيتنى تشكيل بېره دى. نشر نينگ 52-59 بېتلىده اثرده گى قىين سۋز لر نينگ معناسى و ايضاحى بېريلگن.

61- محمد بيرم خان خانان؛ توركمن خلقى نينگ بويوك شخصيت و شاعرى:

شاعر: خان خانان، محمد بيرم
 تيارلاۋچى: توران، ژورنالېست عبدالمجيد
 نشر اېتۋچى: مخدوم قلى فراغى فرهنگى انجمنى

تیلی: تورکی چغتای، دری و تورکمنچه

باسیلگن ییلی: هجری 1378 / میلادی 1997

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

سانی: 500 جلد

اؤلچمی: وزیر

بیتی: $110 = 100 + 10$

محتواسی: بو اثر بابریلر دوری نینگ آتاقلی سیاست، بیلیم و ادب

سیماسی محمد بیرم خان خانان نینگ تورکی و فارسی دېوانلری دیر. اثر

اساسا قوییده گی بؤلیملردن عبارت دیر:

سؤزباشی: الف- ج بیتلر، عبدالمجید توران،

تقریظ: د- ح بیتلر، الحاج محمد صالح سلیمان،

قدردانلیق: ط- ی بیتلر، عبدالمجید توران.

بیرینچی فصل (1-6 بیتلر):

خان و خانان کلمه لری حقیده بیر نېچه سؤز.

ایکینچی فصل (7-25 بیتلر):

خان خاناننی تانیشتیریش (محمد بیرم خانینگ اصل نسبی و شخصی

تورموشی، بیرم خان و اردو تیلی).

بو فصلده بیرم خان نینگ حیاتی، سیاسی و ادبی فعالیتی حقیده بیترلیچه

معلومات بېریلگن.

اوچینچی فصل (26-57 بیتلر):

خان خانان محمد بیرم خانینگ تورکی (چغتای توکچهسی = اېسکی

اؤزبېک تیلی) دېوانی.

بونده 47 غزل، 16 رباعی، 2 قصیده و 2 ته قطعه بار. شعرلر کؤپراق

غنائی بؤلېپ، حمد و نعتدن تشقری ایریم اجتماعی موضوعلر هم اؤز

عکسینی تاپگن.

تؤرتینچی فصل (58-100 بیتلر):

خان خانان محمد بیرم خانینگ فارسی دېوانی.

بو بؤلیمده شاعرینگ 5 قصیده، 41 غزل، 20 فرد، 7 قطعه و 19 ته

رباعی سی باسیلگن. قصیده لر حضرت علی (ک)، امام رضا (ع)،

محمد همایون پادشاه، جلال الدین محمد اکبر پادشاه و محبوبی دریا

خانلرگه بغیشلنگن دیر. قالگن شعرلر سهوگی و ایریم اجتماعی موضوعلر

حقیده یازیلگن دیر.

منابع و ماخذ.

کتاب نینگ باش بېتلىرىدە بىرم خان نینگ تصويرى و بىرته توركى رباعى سى چاپ ايتىلگن. شونىنگدېك، كتاب سۇنگىدە عبدالمجيد توران نىنگ بىرم خان عنوانلى بىر پرپه شعرى هم باسىلگن.

62- مرواريد:

شاعر: 37 كيشى شاعر

مھتمم: شمسی، محمد اسحق

تیلی: دری و اوزبېكچه

باسىلگن يىلى: 1376 ش.

باسىلگن يېرى: مېمنه، فارياب دولت باسمه خانهسى

سانی: 500 جلد

اؤلچمى: 14 x 19

بېتى: 50

محتواسى: اثر مشاعره يۇسونده ايتىلگن 37 كيشى شاعر نىنگ شعرلر

تۇپلمى دير. اثرده گى شعرلر، صدرالحكما ظهير فاريابى نىنگ:

"تاكى از سوداي زلف يار باشم در تعب

بينم اين خواب پریشان بيتو در دلهاى شب"

مطلعلی غزلی 1371 نچى يىلى مشاعره يۇسونده ايتىلگن. تۇپلمده گى

شعرلر نىنگ 7 ته سى اوزبېكچه و بشقه سى ايسه دری دير.

63- مشاعره:

شاعر و يازوچى: 43 كيشى

مھتمم: متين اندخويى، محمد امين

نشر ايتوچى: قوملر و قبيله لر وزيرليگى

تیلی: اوزبېكچه، تورکمنچه، دری، پشتو، ...

باسىلگن يىلى: 1364 ش.

باسىلگن يېرى: كابل، دولت باسمه خانهسى

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 15 x 20/5

بېتى: الف-ج + 96 = 99

محتواسى: 1364 يىلى، عقرب آبي نىنگ 10-14 كونلرى جلال آباد ده

اوزبېك ادبياتى كونلرى اۆتكزىلگن اېكن. بو كتاب اېسلنگن كونلرده ایراد

اېتىلگن سۆزلر و اؤقىلگن شعرلر تۇپلمى دير.

اثرده رسمى صحبتلردن تشقري، «تارىخچه مختصر زبان و ادبيات

اوزبېكى» عنوانلى دكتور واحدى نىنگ علمى مقاله سى همده ملي

بیرلیک، وطن، دؤستلیک، طبیعت گؤزه لیلیکلری و تورلی اجتماعی موضوعلرگه عاید شعرلر هم مهمانلر و جلال آبادلیک شاعرلر تمانیدن اؤقیلگن.

64- موسیقی:

شاعر: بیر نچچه شاعر
مؤلف و مهتمم: عزیزى، محمد قیوم
تیلی: اؤزبېکچه
نشر اېتووجى: معارف وزیرلیگی
باسیلگن ییلی: 1358 ش.
باسیلگن یېرى: کابل، معارف باسمه خانهسى
سانی: 850 جلد
اؤلچمى: 21 x 14
بېتى: 28

محتواسى: کتاب مکتبلرنینگ موسیقی اؤقیتو وچیلریگه قؤلنمه صفتیده تیارلنگن. اوندەگی شعرلر، درواقع اؤقو وچیلر آرقه لی کویلنه دیگان ترانه لر و تصنیفلر دیر. کتابگه 11 پرچه شعر (ترانه) کیریتیلگن.
کتابده گی موضوعلر: اوشبو کتاب موادى حقیده معلومات (2-5 بېتلر)، سرود اؤرگه تیش اصولی (6-9 بېتلر)، درس پروگرامی (10-14 بېتلر).
اوندن سؤنگ 11 پرچه ترانه نینگ متنى و هر بیرىگه توزیلگن آهنگ نینگ موسیقی نوتە سى بېریلگن.
اېسلش کبرەک که اوشبو موسیقی درسلیک کتابی، افغانستان معارفیده بیرینچی کتاب و بیرینچی قتله تالیف اېتیلیب، اؤزبېک اؤقو وچیلری فایده لنیشىگه قؤییلگن اېدی. بوندن بورون، درى ده هم، پشتوده هم شونداق موسیقی کتابی تالیف اېتیلمه گن اېدی!

65- مولودنامه:

شاعر: مولانا خلوتی
نشر اېتووجى: تاج محل کمپنى، قصه خوانی بازار پشاور
تیلی: اؤزبېکچه
باسیلگن ییلی: بی تا
باسیلگن یېرى: پشاور، پاکستان
اؤلچمى: 18 x 13
بېتى: 85

محتواسى: مولودنامه اساساً منظوم و قسماً نثرى اثر بۇليب، اولوغ تېنگرى نىنگ حمدى بىلن باشلنەدى. كېين حضرت پىغمبرىمىز (ص) نىنگ حياتلىرى و تېگىشلى واقعه لىر بىلن دوام اپتتيرىلەدى. شاعر تورلى حكاياتلارنى نقل قىلىشى ارقلەلى موضوعنى قىزىقرلى قىلىشە اپتتيلگن.

66- مولوديه:

شاعر: جوهرى، مولوى عبدالرشيد

تيلي: اۋزبېكچه

باسىلگن يىلى: بى تا

باسىلگن يېرى: بى جا

اۋلچمى: 18/5 x 12/5

بېتى: 40

محتواسى: بو دىنى بىر منظوم اثر بۇليب، اونده نعتلر، رساله نظمى، حضرت رسول (ص) نىسلىرى، عربستان نىنگ جاهليت زمانى، حضرت پىغمبرنىنگ توغىلگن پىتده گى معجزه لىرى، انه لىرى، هجرتلىرى، رحلتلىرى كىبى موضوعلر نظمده بيان اپتتيلگن. اثر حضرت محمد (ص) حقيده گى صلواه و برکواه و دعائيه بىلن توگه ىدى.

67- نادره بېگىم:

شاعر: نادره بېگىم، ماھلر آيىم

مھتھم: حفيظى، محمد يحيى

نشر اپتوۋچى: ا.م.ا. جنش، خاتىن-قىزلر شوراسى

تيلي: اۋزبېكچه و درى

باسىلگن يىلى: 1389 ش.

باسىلگن يېرى: شبرغان، جوزجان

سانى: 500

اۋلچمى: 20 x 14

بېتى: 30

مقوا دىزايىنى: مىنگلى، عبدالرسول

محتواسى: اوشبو كىچىك و ايخچم رساله، اۋزبېك تانىقلى شاعرهسى ماھلر آيىم (نادره بېگىم) حياتى و ايجادى بۇيىچە، 1389 يىل، حمل آيىده شبرغان شھرىده اۋتكزىلگن سىمىنار مناسبتى بىلن تيارلنىب، نشر اپتتيلگن.

تۈپلمدە درى تىلىدە گى بىر بېتلى پىشگفتار و نادره بېگىم حياتى و ايجادى حقيده بېش بېتلى اۋزبېكچه معلومات باسىلگن. شونىنگدېك

رساله ده نادره بېگیم نینگ 19 پرچه اؤزبېکچه . بېش پرچه هم درى شعرلرى باسیلگن.

68- نادره و شعرهای او (اؤزبېکچه دېوانى نینگ تنقیدى متنى):

شاعر: نادره بېگیم، ماهلر آییم
مقدمه، مقابله و اهتمام: یارقین، شفیقه
نشر اپتووچی: افغانستان علوم اکادمیسی
تیلی: اؤزبېکچه و درى
باسیلگن ییلی: 1368 ش.
باسیلگن یېرى: کابل، دولت باسمه خانه سی
سانی: 2000 جلد
اؤلچمى: 23 x 15
بېتى: 372 = 209 + 163

محتواسى: کتاب ایکی اساسى بؤلیمدن عبارت:

بیرینچى بؤلیم (1-163 بېت): بو بؤلیم نادره و شعرلرى حقیقه افغانستاندهیره تیلگن چوقور و بیریک علمى تحقیقات دیر. بو تحقیقات درى تیلیده بؤلیم، قوییده گى موضوعلردن عبارت: سخنهای آغازین، زیستنامه نادره، نسخه های خطی و چاپی دیوان نادره، محتوی و درونمایه شعرهای نادره (برخی اندیشه های اجتماعی، هستی و جهان، ارزش زنده گى و غنیمت داشتن آن، نکوهش زاهدان ریایی، ستایش زندان پارسا، عشق و وفا، رقیب و اغیار، هجر و فراق، دین و مذهب، بازتاب عواطف زنانه، شعرهایی در شناخت نادره و خانواده اش)، شکل و برونمایه شعرهای نادره (زبان شعرهای نادره، تأثیر زبان درى، تأثیر زبان آذربایجانى، تأثیر زبان عربى، ضرب المثله و کنایات، تلمیحات و سیماهای ادبى-تاریخى، تصویر، تخیل و صنعتهای ادبى، وزن و قافیه و ردیف، کاستیها و نارساییهای دیوان نادره، پایان سخن و بلیوگرافى.
ایکینچى بؤلیم (1-209 بېت): بو بؤلیم ناره بېگیم اؤزبېکچه دېوانى نینگ تنقیدى متنى دیر و بولردن عبارت: غزللار، مخمس لار، مسدس، مثنى لار، ترجیع بند، ترکیب بند، فراقنامه (ترجیع بند).

69- وطنى اپسلب:

تؤپلاوچی: امینى، محمدکاظم
تیلی: اؤزبېکچه و تورکمنچه
باسیلگن ییلی: 1379 ییل
باسیلگن یېرى: دانش کتابخانه سی، پشاور، پاکستان

اۋلچمى: وزيرى

بېتى: 55

محتواسى: مهاجرلىكده يشب يورگن اۋزبېك و توركمين شاعرلر نىنگ شعرى اۋرنكلرى تۈپلمى دير. اثرده اۋن بىر كيشى چاغداش شاعر ايجادى بىلن تانىش بۇلەسىز.

70- ھويدا (1):

شاعر: ايشان ھويدا چمىانى

مھتمم: دۋستيار، امين الله

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: بى تا

باسىلگن يېرى: بى جا

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 24 x 15

بېتى: 140

محتواسى: كىتاب مشهور اۋزبېك شاعرى ھويدا نىنگ نسبتاً تۈلىق دېوانى دير. دېوانده غزىلر، مخمىسلر، مسدىس، مسىع، مىشمن، رباعىلر، مىشويلر، مستزاد و مربعات كىبى عروضى شعر نىنگ تورلى قالبلىرى بار. دېوان عنعنوى دېوان تۈزۈش يۈسۈندە، الفبانىنگ دېپىرلى بىرچە حرفلىرىگە تېگىشلى ردىفلى شعرنى اۋچرەتېش مېمكن.

قدىمكى قۇلىازمە و باسما كىتابلر يۈرىغى و عنعنە سىگە اېرگە شىلگن حالده، ھويدا دېوانى نىنگ اوشبو نىشى نىنگ حاشىە سىده، دېوان مىتىدن تشقىرى ھويدانىنگ نورنامە، قىامت نامە اثرلىرى و بىر قىچە حكايە لرى باسىلگن.

شۈنىنگدېك دېوان توگە گىندن سۈنگ، مولانا جامى، بنايى، سراجى، ثاقب، اكمل خان تۈرە و ملا خواجه خان قارى كىبى شاعرلر نىنگ تورلى شعرلرى ھم باسىلگن.

غزىلر عموماً غنايى مضمونگە اېگە بۇلىب، بشقە قالبلرده گى شعرلر و اينىقسە حاشىە دە گىلرى كۈپراق دىنى ھمدە حمد، نعت، پند و نصىحت و اخلاقى موضوعلرن عبارت دير.

ھويدانىنگ اوشبو دېوانى ھجرى قمرى 1326 يىلى كىتابت قىلىنگن نىسخە نىنگ تاش باسما نىشى اساسىدە عىنا آفست يۈسۈندە چاپ اېتىلگن.

71- ھويدا (2):

شاعر: ھويدا، خواجه نظر

مہتمم: ہدایت، پوہنیار ہدایت اللہ
نشر اپتووچی: میرزا اولوغ بیک فرہنگی انجمنی
تیلی: اۋزبیکچہ
باسیلگن ییلی: 1383 ش.
باسیلگن ییری: مزار شریف، میرزا اولوغ بیک باسمہ خانہسی
سانی: 1000 جلد
اۋلچمی: 24 x 15
بپتی: 125 = 120 + 5

محتواسی: ہویدانینگ اوشبو دہوانی بیر قۋلیازمہ و میلادی 1900 ییلی
تاشکینتدہ باسیلگن باسمہ نسخہ لری اساسیدہ، سالیشتیریلیب نشرگہ
تیارلنگن.

اثرنینگ - از بہتلیدہ شاعر حیاتی، فعالیتی و ایجادی حقیدہ معلومات
بپریلگن. اوندن سۋنگ ہویدا دہوانی نینگ تۋلیق متنی باسیلگن.
دہواندہ گی شعرلر عنعنوی دہوان تۋزیش یۋسونیدہ، الفبا تیزیمی اساسیدہ
ترتیب بپریلگن.

دہواندہ گی شعرلر نینگ کۋپراغینی غزللر تشکیل بپرگن. شونینگدپک،
نواپی غزلیگہ بیر مسدس و بیر مخمس ہم اۋرین الگن.

72- یادنامہ سپہ سالار شہید (1):

مہتمم: امینی، محمد کاظم
نشر اپتووچی: فاریاب اطلاعات و کلتور ریاستی
تیلی: دری و اۋزبیکچہ
باسیلگن ییلی: 1376
باسیلگن ییری: میمنہ، فاریاب دولت باسمہ خانہسی
باسیلگن نوبتی: بیرینچی
سانی: 600 نسخہ
اۋلچمی: 21 x 15
بپتی: 40

محتواسی: اثر رحمتلی دگر جنرال عبدالرسول پهلوان خاطرہ سیگہ
بغیشلنپ یازیلگن 22 شاعر نینگ شعرلریدن تۋزیلگن تۋپلم دیر. شعرلر
دری و اۋزبیکچہ بۋلیب، ایکی تہ دری مقدمہ ہم اۋرین الگن.

73- یادنامہ سپہ سالار شہید (2):

مہتمم: خالقی، بہروز
تیلی: دری و اۋزبیکچہ

باسيلىگن يىلى: 1388
باسيلىگن يېرى: مزارشريف، ميرزا اولوغ بېك باسمة خانەسى
باسيلىگن نوبتى: ايکينچى
سانى: 1000 جلد
اؤلچمى: 21 x 15
بېتى: 42

محتواسى: تۆپلم ايکى مقدمه و 20 شاعرنينگ شعرليدن عبارت دير.
اثر رحمتلى دگر جنرال عبدالرسول پهلوان خاطره سيگه بغيشلنىپ
يازىلگن 22 شاعرنينگ شعرليدن توزىلگن تۆپلم دير. شعرل درى و
اۆزبېكچه بۆلىپ، 6 ته سى اۆزبېكچه، قالگن شعرلر و ايكله مقدمه هم
درى تىلدە دير.

74- يارهلى يورهك:

شاعر: تينمس، خير محمد
مهتمم: حساس، صالح محمد
تىلى: اۆزبېكچه و درى
باسيلىگن يىلى: 1387 ش.
باسيلىگن يېرى: مزارشريف، فرهاد باسمة خانەسى
سانى: 1000 جلد
اؤلچمى: 21/5 x 14/5
بېتى: 56

محتواسى: تۆپلمده 32 پرچه شعر كيريتىلگن. اولردن ايكيته سى حبيب
الله دقاق تغين ايكيته سى حبيب الله دهقان و بيىرى اېسه مهتمم صالح
محمد حساس نيكي دير. بنابرين، شاعرنينگ اۆزىدن 27 پرچه شعر بۆله
دى. 27 شعردن 16 پرچه شعر اۆزبېكچه و 11 ته سى هم درى دير.
شعرلرده سېوگى، وطن و شاعرنينگ ايچكى حس-تويغولرى عكس
اېتگن. شونىنگدېك، شعرلر نىنگ دېپىرلى برچه عروض و زنلريده يازىلگن
دير.

كتابگه مهتمم نىنگ سۆزباشى همده دولت اباد (اېسكى فارياب) عنوانى
آستىده 11 بېتلى معلومات كيريتىلگن.

75- ياش تولقونى:

شاعر: عظيمى اندخويى، الحاج محمد اشرف
تىلى: اۆزبېكچه
باسيلىگن يىلى: 2001/1380 م.

باسیلگن یېری: پشاور، پاکستان

اؤلچمى: 22 x 14/5

بېتى: 116

محتواسى: تۆپلم شاعرینىڭ 106 پرچە تورلى عروض و اۆزبېك فولكلورى شعرلىرى نىنگ وزن و قالبلرىدە ایتىلگن شعرلىرىدن توزىلگن دیر. بولر شاعرینىڭ اۆزى اشاره قىلگندېك، بىرته سیدن اۆزگه دېرلى پرچە سى غربتدە ایتىلگن شعرلر دیر.

شعرلر مضمونىنى كۆپراق مىلى روح، يورت ساغىنچى و مهاجرلىك دردلىرى، آتە، آنە و سېوگى كىبى موضوعلر تشكىل بېرگن. شاعر تۆپلمگه بىر بېتلى قىسقه سۆزباشى يازگن. شونىڭدېك، كتاب مقواسىنىڭ تۇرتىنچى بېتىدە شاعرینىڭ قىسقه ترجمه حالى هم باسىلگن.

76- يشه سین پرتیه:

شاعر: شرعى جوزجانى، عبدالحكيم

مھتمم: بيانى، عبدالغفار

نشر اېتووجى: اطلاعات و كلتور وزيرلىگى

تېلى: اۆزبېكچە و درى ترجمه لرى بېلن

باسىلگن يىلى: سرطان، 1358 ش.

باسىلگن يېرى: كابل، دولت باسمه خانه سى

اؤلچمى: 19 x 13

بېتى: الف+د+135 = 139

محتواسى: تۆپلمدە گى شعرلر 1345-1348 يىللر شعرلىرى و بىر پرچە هم 1357 نچى يىلدە ایتىلگن شعر دیر. شعرلر پرچە سى اۆزبېكچە بۆلىپ، (1-64) بېتلردە باسىلگن. شاعر اوشبو شعرلرنى اۆزى درى گه اۆگىرگن (71-135 بېتلر).

تۆپلمدە 8 پرچە اېركىن و برماق وزنلىدە گى شعرلر كىرىتيلگن. شعرلر عموماً جۇشقىن سياسى و اجتماعى روحگه اېگه بۆلىپ، اوندە حزب، انقلاب، ترقى و ىنگىلىكلر حقىدە شاعرینىڭ قره شلىرى و فكرلىرى عكس اېتتيريلگن.

«يشه سین پرتیه» شعرى تۆپلم اۆزى نىنگ شكل، قالبلرى، وزن و غايە لرى نقطه نظر دن افغانستان اۆزبېك شعریتیدە باشلاوچى اؤرنك دېلىسه بۆلەدى.

77- يك تصوير در دو آيينه

(ايكى كۆزگوده بىر تصوير):

شاعر: لیب، سید محمد عالم
تقریظ- پیشگفتار: حبیب، دکتور اسدالله
نشر اپتووچی: جهانی همکارلیکلر دفتری
تیلی: فارسی دری و اوزبیکچه
باسیلگن ییلی: 1388 ش./ 2010 م.
باسیلگن ییری: مزارشریف، صورتگر باسمه خانه سی
سانی: 520 جلد

اؤلچمی: 20 x 14

بپتی: 273 = 259 + 14

مقوا طرحی: ژکفر حسینی

محتواسی: کتاب شاعرینینگ باسیلیب چیققن اوچینچی شعرلر تؤولمی
دیر. بو تؤولم اساساً فارسی دری و اوزبیکچه سیلنگن شعرلردن عبارت
دیر. کتاب نینگ 1-106 بیتلریده شاعرینینگ دری شعرلری و 107-
259 بیتلرده ايسه اوزبیکچه شعرلری اؤرین الگن. کتابده شاعرینینگ چمه
سی 90 پرچه دری شعرلری باسیلگن.

اوزبیکچه شعرلری همه سی بؤلیب 115 پرچه دیر. اونده عروض
قالبرلی و وزنلرده گی غزل، مثنوی، قطعه، مخمس، رباعی و قصیده
همده برماق وزنلرده گی تؤولتلیکلر بار. شعرلرینینگ اساسی قسمی
عروضی بؤلیب، اونده هم کؤپینچه سی غزل دیر. شعرلر مضمونیکه
کؤره غنایی، دینی، اجتماعی، تربیتی، سیاسی و اخلاقی موضوعلرنی
قمره ب الگن. شاعرینینگ اوزبیکچه شعرلری 1353-82 ییللر
چؤزیغیده ایتیلگن اؤرنکلر دیر.

کتابده شاعرینینگ ترجمه حالی (ی-ک بیتلر)، دکتور اسدالله حبیب
نینگ تقریظی (ل-م بیتلر) و نورالله آلتای نینگ تؤولمده گی شعرلر
حقیده گی سؤزی (ن-ف بیتلر) باسیلگن.

78- ینگى آچیلگن گلر:

شاعر: آثم، داکتر عبدالسلام
نشر اپتووچی: افغانستان یازووچیلر اویشمه سی
تیلی: اوزبیکچه
باسیلگن ییلی: 1363 ش.

باسیلگن ییری: کابل، دولت باسمه خانه سی
سانی: 3000 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بپتی: 52

محتواسى: بو تۆپلم تورلى عروس وزنى و قالبلرىده يازىلگن 31 پرچه شعردن عبارت دير. وطن، بىلىم، تىنچلىك، سېوگى، دۇستلىك و ايرىم بشقه اجتماعى موضوعلر شعرلرده اؤز عكسىنى تاپگن.

79- يىنگى رباعيلر:

شاعر: رمز باباجان

نشر اېتووچى: وطن جمعيتى

تېلى: اؤزبېكچه

باسىلگن يىلى: 1985 م. / 1364 ش.

باسىلگن يېرى: تاشكېنت، اؤزبېكستان

اۆلچمى: 16 x 10/5

محتواسى: بو ايخچم تۆپلم اؤزبېكستان خلق شاعرى رمز باباجان نىنگ 170 ته رباعى سىدن عبارت دير. اثر نىنگ هر بېتىده بيرته رباعى اوچ خىل يازوو (عرب، سىرىلىك و لاتىن) ده باسىلگن. اثرگه اؤزبېكستان تانىقلى يازووچى و شاعرى اكادمىك غفور غلام سؤزباشى يازگن. سؤزباشى هم اېسلنگن اوچته يازوووه يازىلگن دير. رباعيلر مضمونىنى تورلى اجتماعى موضوعلر تشكيل بېرهدى.

80- يىنگى زمان ترانهسى:

شاعر: 37 كىشى اؤزبېك و توركمن شاعرلىرى

مھتمم: بيانى، آيخان

نشر اېتووچى: اطلاعات و كلتور وزيرلىگى

تېلى: اؤزبېكچه و توركمنچه

باسىلگن يىلى: ثور، 1358 ش.

باسىلگن يېرى: كابل، دولت باسمه خانهسى

اۆلچمى: 20 x 14

بېتى: 88

محتواسى: شعرلر نىنگ دېرلى برچهسى عروس وزنى و قالبلرىده يازىلگن. اولرده اساساً يىنگى سياسى توزوم، اېل، يورت، كورهش، و بشقه اجتماعى موضوعلر عكس اېتتيرىلگن. تۆپلمده اطلاعات و كلتور وزيرى نىنگ سؤزى همده بير تقرير هم باسىلگن دير.

81- يورهك سرلىرى:

شاعر: شرعى، دكتور عبدالحكيم

مہتمم و ادیتور: یارقین، دکتور شفیقہ
 تیلی: اؤزبېکچہ و دری
 باسیلگن ییلی: 2009/1388 م.
 باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانہسی
 سان: 1000 جلد
 اؤلچمی: 22 x 14
 بېتی: 100

کتاب محتواسی: کتاب نینگ 1-7 بېتلریده شاعرینگ اؤزی یازگن
 سؤزباشی، 8-81 بېتلرده اؤزبېکچہ شعرلر، 82-90 بېتلرده دری شعرلر
 و 91-93 بېتلرده شاعر حقیده یازیلگن اؤزبېکستانلیک عالم آزاد
 سرسینبایف نینگ یازووی اؤرین آلگن.
 تۆپلمده 32 پرچہ تورلی عروض، برماق و اپرکین وزنلر و قابلبرده
 یازیلگن اؤزبېکچہ شعرلر، 21 ته رباعی همده 7 پرچہ دری شعرلر اؤرین
 آلگن. تۆپلمده گی شعرلر شاعر حیاتی نینگ تورلی باسقیچلریگه
 تېگیشلی اؤرنکلر دیر.

82- یوره ک نالشلری:

شاعر: نوری، سیف الدین
 مہتمم: یارقین، محمدحلیم
 نشر اپتووجی: افغانستان قلم انجمنی
 تیلی: اؤزبېکچہ
 باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.
 باسیلگن یېری: کابل، میوند باسمه خانہسی
 سانی: 1000 جلد
 اؤلچمی: 22 x 14
 بېتی: 86=2+84
 مقوا و کتاب دېزاینی:

محتواسی: کتاب شاعرینگ باسیلگن بیرینچی شعرلر تۆپلمی دیر. اوندہ
 شاعرینگ تورلی پیت و شرایطلرده ایتیلگن 55 پرچہ شعری اؤرین
 آلگن. شعرلر مضمون جھتدن رنگ مه-رنگ بؤلېب، سپوگی، وطن،
 اپرکینلیک، وفا، صداقت، بیلم، معارف کبی کؤپلېب اپزگو موضوعلر
 ترنم اپتیلگن. عکسینچہ یاووزلیک، اوروش، توبنلیک، خیانت، جھالت
 قره لنگن. اثرده، محمدحلیم یارقین قلمی گه یازیلگن شاعرینگ قیسقہ
 ترجمہ حالی هم باسیلگن.

83- يوره ك نغمه سى:

شاعر: تانىش، داكتر گل احمد
نشر اپتووچى: كمال طلايى انتشارتى
باسيلگن يىلى: بهار، 1379 ش.
باسيلگن يېرى: پشاور، پاكستان
تېلى: اۋزبېكچه و درى
سانى: 1000 جلد
اۋلچمى: 22 x 14
بېتى: 61 = 2 + 59

محتواسى: بو شعرى تۋپلم ايكى ايرى بۇلېمدن عبارت: اۋزبېكچه شعر (29 پرچه) و درى شعرلر (23 پرچه). شعرلر عموماً عروضى وزن و قالبدره يازيلگن.

مناجات، وطن، اپركينلىك، سېوگى، بېلىم شاعرنيگ شخسى اۋى و كۈنگىل كېچىنمه لرى همده ايرىم اجتماعى مسأله لر شعرلرنيگ موضوع سىنى تشكىل بېره دى. شاعرنيگ قيسقه ترجمه حالى تۋپلم نىنگ 1-2 بېتلىده باسيلگن دير.

(2) شعر ترجمه سى

84- اربعين:

تيلماج: نوايى، مير عليشېر
اهتمام و مقدمه: قابل احد و الله بېردى محمود
نشر اپتووچى: يازووچيلر نشرياتى
تېلى: توركچه (اۋزبېكچه)
باسيلگن يىلى: ميلادى 1991
باسيلگن يېرى: تاشكېنت، اۋزبېكستان
بېتى: 78

خطاط: پولاد صمد

محتواسى: بو اثر حضرت پيغمبري ميميز (ص) نىنگ قىرق حدىثلرى، مولانا جامى نظم فيلگن توركچه (اۋزبېكچه) نظمى دير. اثر متنى عالملىر اسقرعلى شرف الدين و ربيع الدين لرنىنگ نظرى آستيده نشر اپتيلگن. مهتمملر يازگن مقدمه لريده اربعين حقيده قيسقه معلومات بېرىب،

اونینگ دینی و اخلاق اهمیتی همده نوایی نیمه مقصد اوچون نظم
قیلگنلیگی حقیده قیسقه سؤز یوریتگنلر.

85- رباعیلر:

شاعر: مولانا جلال الدین محمد بلخی
تیلماج: یارقین، دکتور شفیه
کیریش سؤزی: یارقین، محمد حلیم
تیلی: اؤزبکچه و دری
باسیلگن بیلی: هجری 1386 ش.
باسیلگن نوبتی: بیرینچی
باسیلگن ییری: کابل، بهیر باسمه خانه سی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 14 x 22
بپتی: 107

مقوا دیزاینی: حکیمزاده، احمد راشد

کتاب محتواسی: بیریک عارف مولانا جلال الدین محمد بلخی نینگ
161 ته رباعی سی اؤز وزنیده اؤزبکچه رباعیلرگه اؤگیریلگن. مولانا
نینگ رباعیلری جفت صفحه لردن و اؤزبکچه شعرى ترجمه لری اېسه
تاق صفحه لردن اؤرین آلگن. کتابگه تیلماج نینگ سؤزی (بیر دن
بېشېنچې بېتگچە) اؤرین آلگن. شونینگدېک، کتابگه محمد حلیم یارقین
(26) بېتلی کیریش سؤزی یازگن.

کیریش سؤزیده مولانا نینگ قیسقه چه ترجمه حالی و اثرلری حقیده
معلومات بېریلیب، مولانا نینگ خالص تورکچه همده ملمع (تورکچه و
فارسچه) شعرلیدن بیر نېچه اؤرنک کېلتیریلگن. قاله بېرسه، کیریش
سؤزیده مولانا اثرلری نینگ تورکچه و اؤزبکچه ترجمه لری حقیده هم
کېنگ معلومات بېریلیب، اونینگ مثنوی معنوی سسینینگ تورکچه
تفسیرلری حقیده هم به تفصیل سؤز یوریتیلگن.

بو کتاب مولانانینگ افغانستانده اؤزبک تیلیگه اؤگیریلگن بیرینچی
اؤرنک، قاله بېرسه ترجمه چیلیک ایشلری بؤیچه بیرینچی اثر سنه له دی.

86- قیته توغیلگن پری کویله یدی:

شاعر: فروغ فرخزاد (ایران)
تیلماج: یارقین، دکتور شفیه
تیلی: اؤزبکچه

نشر اپتووچي: افغانستان قلم انجمنی

باسیلگن ییل: 2007/1386 م.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

باسیلگن ییری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانہسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 22/5 x 14

بپتی: 92 = 80 + 12

مقوا و کتاب دیزاینی: ژکفر حسینی

کتاب محتواسی: بو اثر افغانستان اؤزبک ترجمه چیلیگیگه تېگیشلی باسیلیب چیققن ایکینجی کتاب دیر. کتابده دکتور شفیه یارقین آرقه‌لی شعرى ترجمه قیلینگن، ایرانلیک تانیقلی ایلغار فکری شاعره فروغ فرخزادنینگ 30 پارچه شعرى اؤزین الگن. بو شعرلر فروغ نینگ تورلی عروض و اهرکین وزنلرده ایتیلگن شعرلریدن عبارت دیر. بو شعرلر شاعرنینگ بېشته تۆپلمی: اسیر (7 پرچه)، دېوار (4 پرچه)، عصیان (2 پرچه)، قیته توغیلیش (13 پرچه) و ساووق باشله نیشیگه اېمان کېلتیره لیک (4 پرچه) دن سیلنگن.

کتابگه تیلماج شفیه یارقین اؤزی نینگ 12 بپتلی سؤزیده، فروغ فرخزادنینگ حیاتی، ایجادی، دنیا قره شی و شعرلری نینگ ایریم مضمون و بدیعی خصوصیتلری حقیده ایخچم و چوقور معلومات بېرگن.

87- قیرق حدیث:

تیلماج شاعر: نوایی، میرعلیشبر

مقدمه، مقابله و نشرگه تیارلاوچی: وکیلزاده اندخویی، غلام سخی

تیلی: عربچه، فارسچه و تورکچه (اؤزبکچه)

باسیلگن ییلی: قویاش ییلی 1389/میلادی 2010

باسیلگن ییری: کابل: عزیزى باسمه خانہسی

سانی: 500 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بپتی: 88 = 86 + 2

دیزاین و کمپوز: نیازی، نجیب الله

محتواسی: اثر، نوایی مولانا جامی نینگ "اربعین" اثریدن تورکچه نظمیگه اؤگیرگن حضرت پیغمبریمیز (ص) نینگ قیرقته مبارک حدیثلری دیر.

اثر قوییده گی تورتته باسمه نسخه تقاسله نیب نشرگه تیارلنگن:

- 1- نشرگه تيارلاوچيلر قابل احد و الله بهردى محمود (عرب يازوويده)، "يازوچى نشرياتى"، تاشكېنت: ميلادى 1991 يىل،
- 2- قيوموف، عزيز نظرى آستيده (سيريليك يازوويده)، "غفور غلام بديعى نشرياتى"، تاشكېنت: ميلادى 1968،
- 3- نوایى اثرلريدن، اهمتامى، مزارشريف: 1389 يىل،
- 4- اربعين (ترجمه منظوم چهل حديث مولانا نورالدين عبدالرحمان جامى)، با مقدمه محمداشاه ارشاد، مايل هرولى اهمتامى، كابل: 1343 يىل.

نشرگه تيارلاوچى مقابله ايشيدن تشقرى 60 بېتلى "اميرالكلام عlishپر نوایى" عنوانى آستيده گى بيريك يازوويده نوایى حياتى، فعاليتى و ايجادى حقيده كېنگ معلومات بهرگن. قاله بهرسه، اونده نوایى يازگن، تأليف اېتگن يا قلمگه منسوب 38 عنوان اثرينى هم قيسقه چه تانيتگن. شونينگدېك، يازوو سؤنگيده 1991 يىلى تاشكېنت نشرى نينگ بير بېتلى كيريش سؤزى متى هم باسيلگن. بوندن تشقرى، نشرگه تيارلاوچى اؤزى نين ايكي بېتلى كيريش سؤزیده، اوشبو اثرنينگ تيارلش يؤسينى، فايده لنيلگن باسمه نسخه لرنى تانيتگن.

اثر متى 63-83 بېتلرنى قمره ب الگن. هر بېتده ايكيته حديث باسيلگن. باشده حديث نينگ اثل عربچه متى، تگيده اېسه يانمه-يان ايكي ستونده مولانا جامى نينگ فارسچه و نوایى نينگ توركچه متلرى بهريلگن. اثرنينگ 84-86 بېتلريده منبعلسر و مأخذلر فهرستى بهريلگن. شونينگدېك، 62- بېتده مزارشريفده گى حضرت على (ك) مقبره سينينگ تصويرى توشيريلگن.

ب) بدیعی نثر (داستان)

1) ایجادی اثرلر:

88- بیز اعلانلر تخته سی میز! (طنز):

یازووچی: یارقین، محمد حلیم
تیلی: اؤزبېکچە
باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.
باسیلگن ییری: پشاور، الازهر نشرات مؤسسە سی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 22/5 x 14/5
بېتی: 128

مقوا و کتاب دېزاینی: رحمت الله

محتواسی: اثر یازووچی طنزلری نینگ باسیلیب چیققن اوچینچی تؤولمی دیر. بو تؤولم طنز ژانری نینگ (25) میدە- کتە تورلی اؤرنکلریدن (قیسقه داستان، ژورنالستیک، فلیتان و ...) عبارت دیر. اؤرنکلر نینگ موضوعینی تورموش نینگ تورلی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، عایلووی و شخصی عادتلرگە تېگیشلی سؤژه لر تشکیل بېرگن. اثرگە یازووچی نینگ ایکی بېتلی قیسقه سؤزی هم باسیلگن. کتاب مقواسینینگ تئورتینچی بېتیدە یازووچی نینگ قیسقه ترجمە حالی و اثرلری فھرستی بېریلگن.

89- دەیدی ایتلرکمپاینی (طنز):

یازووچی: یارقین، محمد حلیم
نشر ایتووچی: افغانستان قلم انجمنی
تیلی: اؤزبېکچە
باسیلگن ییلی: 1389 ش.
باسیلگن ییری: کابل: میوند انتشارات مؤسسە سی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: جیبی
بېتی: 32

مقوا دیزاینی: شھرائی، ذبیح الله

محتواسی: اوشبو کیچیک و ایخچم اثر طنز ژانریده یره تیلگن بولیب، بیر قیسقه داستاندن عبارت دیر. دونلردن تورلی یوریکلر ارقه لی کمک آیش و کمکلر تورلی یوللر بیلن اوزلشتیریلیب، حیف و میل قیلیش یا هم بو پوللر فقط خواجه کورسین صفتیده گینه اونومسیز ساحه لرده صرفله نشی تصویرلنگن. داستان، طنزینگ افشاگرلیک، سخریه و تنقیدی روحیگه ابگه البته.

90- دیدار:

یازووچی: یازووچیلر گروهی
 نشرگه تیارلاوچی: عبدالله جانوف، حمید
 نشر ایتووچی: اوزبیکستان "وطن" جمعیتی
 تیلی: اوزبیکچه
 باسیلگن ییلی: 1365/1986 ش.
 باسیلگن ییری: تاشکنت، اوزبیکستان
 اولچمی: 17/5 x 12
 بیتی: 72

محتواسی: بو کتاب اوزبیکستان چاغداش قیسقه داستانلری اؤرنکلری نینگ تۆپلمی دیر. تۆپلم قوییده گی تۆرتته داستاندن عبارت:

- 1- لفظ، محمدقل حضر تفلوف، 5-20 ببتلر،
- 2- ایکی تقدیر، الیاس فاضلوف، 21-38 ببتلر،
- 3- احمد اکه نینگ قیزلری، امان مختاروف، 39-49 ببتلر،
- 4- دیدار، نعمت سالایوف، 50-72 ببتلر.

کتابگه ایکی ببتلی کیریش سؤزی هم یازیلگن.

91- سقرآت:

یازووچی: جعفری، سیدهاشیم
 مهتمم: یارقین، محمدحلیم
 نشر ایتووچی: افغانستان قلم انجمنی
 تیلی: اوزبیکچه
 باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.
 باسیلگن ییری: کابل، میوند باسمه خانه سی
 سانی: 1000 جلد
 اولچمی: 22 x 14
 بیتی: 50

مقوا و کتاب دپزاینی: ژکفر حسینی

1- محتواسی: کتاب بدیعی نثرگه عاید قیسقه داستانلر تۆپلمی دیر. تۆپلم قوییده گی سکیزته قیسقه داستاندن عبارت دیر: محبت، مقدس توراغیم، بیر عیال نینگ اؤتمیشی، سقرآت، بؤری، باش قتیق می، تاش؟، چۆپانلر و سېلبر.

بو اثر یازووچی نینگ باسیلیب چیققن بیرینچی داستانلر تۆپلمی دیر. داستانلر نینگ سوژه سی کؤپراق قیشلاق حیاتی و قیینچیلکلی، آدملیری نینگ تورلی کرکترده گی مناسبتلری و اولردن کېلیب چیققن واقعه لر تشکیل بېره دی. اثر مقواسینینگ تۆرتینچی بیتیده یازووچی نینگ قیسقه ترجمه حالی باسیلگن.

92- ماوی آسمان:

یازووچی: 10 کیشی یازووچی نینگ داستانلری

تۆپلاوچی: خالمیرزایف، شکور

نشر اپتووچی: وطن جمعیتی

تیلی: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1980 م.

باسیلگن یېری: تاشکېنت، اؤزبېکستان

اؤلجمی: 16 x 10

بېتی: 125

محتواسی: بو تۆپلم اؤزبېکستان نینگ تۆقوز کیشی تانیقلى یازووچیلری: عبدالله قهار، حمید غلام، میر محسن، اؤلمس عمر بېکوف، اؤتکیر هاشیموف، شکور خالمیرزایوف، سلیم جان محکوموف، ظاهر اعظم و احمدجان لقمان لرنینگ قیسقه داستانلردن تۆزیلگن. داستانلر نینگ آتی: محله، بووی جان، لی لک کېلدى، داربازلر، آلتین ییراغلر، لی لک، محبت، چۆلاق، تورنه، اؤتتیز سکیزینچی سرپا، معلم و ارمان دیر. بو تۆپلم اؤزبېکستان داستانچیلگی ترماغی نینگ اؤرنگی نی اؤقووچیلرگه تانیئتیشگه خدمت قیله دی. کتابگه اوچ بېتلی سؤزباشی هم یازیلگن.

93- وکالت دغدغەلری (طنز):

یازووچی: یارقین، محمد حلیم

نشر اپتووچی: آیدین افغانستان فرهنگی انجمنی

تیلی: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1386 ش./ 2007 م.

باسیلگن یېری: کابل، بهیر باسمه خانه سی

باسیلگن نوبتی: ایکینچی

سانی: 1000 جلد

اؤلجمی: 21/5 x 14/5

بېتی: 102

محتواسی: تۆپلم افغانستان اۆزبېک بدیعی نثری همده طنز ژانری بۆیچه باسیلیب چیققن بیرینچی کتاب دیر. اوندە طنز ژانری نینگ داستان، فلیتان، سیاسی، ژورنالیستیک و کیچیک اؤرنکلردن دپیرلی 23 ته سی باسیلگن. تۆپلمگه یازوچی نینگ اؤزی اوچ بېتلی کیریش سؤز یازگن و اوندە افغانستان بدیعی نثریده یازوچیلر و اثرلرنینگ آزلیگی حقیده سؤز یوریتیلگن.

تۆپلمده گی طنز لر تورلی اجتماعی، سیاسی، و انسانلرده گی ناقوله ی وضعیتر و ناتوغری خصیلتلر و عادتلر موضوعلریده یازیلگن.

94- همه گپ پولده! (طنز):

یازوچی: آلتای، نورالله

نشر اېتوچی: افغانستان قلم انجمنی

تیلی: اۆزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1386 ش.

باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اؤلجمی: 22/5 x 14/5

بېتی: 44 = 41 + 3

مقوا دیزاینی: ژکفر حسیني

محتواسی: بو کتاب یازوچی نینگ باسیلیب چیققن ایلك طنز لر تۆپلمی دیر. تۆپلمده یازوچی نینگ تۆقوزته طنزی اؤرین الگن. بو اثرلرنینگ

1386- ییل یازیلگن بۆلسه، قالگنلری نینگ دپیرلی برچه سی هجری

70- ییل نینگ بیرینچی یرمیده یازیلگن. حکایه لرنینگ سؤژه سی ایریم

سیاسی و اجتماعی موضوعلرگه تېگیشلی دیر.

تۆپلمگه بیر یادداشت و سؤزباشی هم باسیلگن.

95- ینگى رئیس هم کپلدى! (طنز):

یازوچی: یارقین، محمد حلیم

نشر اېتوچی: افغانستان قلم انجمنی

تیلی: اۆزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1386 ش./ 2007 م.

باسیلگن یېرى: کابل، افغان مسلکی باسمه خانهسى

باسیلگن نوبتى: بیرینچى

سانى: 1000 جلد

اؤلچمى: 21/5 x 14/5

بېتى: 102

مقوا ديزاينى: ژكفر حسينى

محتواسى: تۇپلم افغانستان اۇزبېك بديعى نثرى، طنز ژانرى بۇيىچه باسيليپ چيقتن اوچينچى كتاب دير. اوندە طنز ژانرى نينگ داستان، فليتان، سياسى، ژورنالليستىك و كيچىك اؤرنكلريدن دپيرلى 13 تە اؤرنك باسيلگن. تۇپلمگە يازووجى نينگ ايكي بېتلى كي ريش سؤزى همده افغانستان قلم انجمنى رئيسى اسدالله ولوالجى سؤزى باسيلگن. تۇپلمده گى طنزلى تورلى اجتماعى، سياسى، و انسانلرده گى ناقولهى و ناتوغرى خصلتلىر و عادتلرنى اؤزيگه عكس اېتتىرگن.

96- ينه كۇر يشگونچه:

يازووجى: يارقين، دكتور شفيقه

نشر اېتووجى: افغانستان قلم انجمنى

كيري ش سؤز: غلام كريم

تيلي: اؤزبېكچه

باسيلگن ييلى: 1386 ش

باسيلگن نوبتى: بيرينچى

باسيلگن يېرى: كابل، افغان مسلکی باسمه خانهسى

سانى: 1000 جلد

اؤلچمى: 22 x 14

بېتى: 90

مقوا ديزاينى: ژكفر حسينى

محتواسى: اثر يازووجى نينگ باسيليپ چيقتن بيرينچى اؤزبېكچه داستانلر تۇپلمى دير. قاله بېرسه، بو تۇپلم افغانستان بديعى نثر بۇيىچه هم باسيليپ چيقتن بيرينچى كتاب دير. تۇپلم تورت داستان و بير نمايشنامه دن عبارت بۇلىپ، اولر 1363-1380 يىللر دواميده يازيلگن. داستانلر، شو مدتده اولكه ميزده يوز بېرگن اينچلى حادثه لردن الهاملنگن حالده يازيلگن. شو باعث، اولرده اوروش عاقبتلىرى، دولت و قرشى گروهلر اره سيده گى قره مه- قرشيليكلر طفيلى يوزه گه كېلگن اغير تورموش شرايطلىرى، خاتين- قيزلر نينگ اينچلى و فاجعه لى تقديرلىرى، بيلم، ياروغلىك، تينچلىك و اېركينلىككه قرشى شوم حركتلىر و قيلميشلر

بديعى يۇسونده عكس اپتتيريلگن. تۇپلمگه افغانستان قلم انجمنى سۇزى
همده «قلديرغاچ نثرى تۇپلم» عنوانلى ايكى بېتلى بىر تقريظ هم
يازيلگن.

2- ترجمه اثرلر:

97- تاغه تېميرچى و تۇپلنگ كوني:

يازووچى: مرادى، قادر
تيلماچ: ، عمرى، ذاكر
اصل تىلى: درى
ترجمه تىلى: اوزبېكچه
نشر اېتووچى: ميرزا اولغ بېك فرهنگى انجمنى
باسىلگن يىلى: حمل، 1387 ش
باسىلگن يېرى: مزارشريف، ميرزا اولوغ بېك فرهنگى انجمنى
سانى: 1000 جلد
اۆلچمى: 21 x 15
بېتى: 145 = 135 + 10
مقوا دىزايىنى: هدايت، عليشېر

محتواسى: بو اثر درى تىلىدن اوزبېك تىلىگه اؤگيريلگن داستانلر تۇپلمى دىر. تۇپلمده (قىش نىنگ سؤنگى كوني، تاغه تېميرچى و تۇپلنگ كوني، ينگى رنگ، باشقه رىنگ، نان بيلن توت، رعنا و اونىنگ قالىنچه- سىو اق كۆپرىك) عنوانلى يازووچى نىنگ 7 ته داستانى اۋرىن الگن. داستانلر نىنگ سوژه سىنى ايرىم اجتماعى و حياتى موضوعلر تشكيل بېرەدى.

شونىنگدېك، ناشر سۆزى (الف-ب بېتلر)، يازووچى حقيده (ج-و بېتلر) و مترجم سۆزى (ز-ى بېتلر) هم كىتبهگه باسىلگن. كىتاب مقواسىنىنگ تۇرتىنچى بېتىده يازووچى نىنگ قىسقه ترجمه حالى باسىلگن دىر.

98- چومچوقچه:

نشرگه تيارلاوچى: ابراهيم، رحيم
نشر اېتووچى: افغانستان قلم انجمنى
تىلى: اوزبېكچه
باسىلگن يىلى: 1386 ش
باسىلگن يېرى: كابل، افغان مىسلكى باسمه خانەسى
سانى: 1000 جلد
اۆلچمى: 21 x 14/5
بېتى: 42

مقوا و صفحہ لر دیزاینی: ژکفر حسینی
 محتواسی: بو اثر باله لر اوچون داستانلر تۋپلمی دیر. بو تۋپلم 10
 داستاندن عبارت بۋلیب، اونگه بیر یادداشت و بیر ته تقریظ هم یازیلگن.
 اثرده گی داستانلر هم ترجمه و هم فولکلور دیر. اۋزبکچه گه اۋگیریلگن
 داستانلر تورلی چپت اهل یازووچیلری اثرلریدن تنله نیب، ترجمه
 قیلینگن. فولکلور داستانلری اېسه اساساً اۋزبکستان فولکلور منبعلریدن
 آلینگن.
 اثر مقواسینینگ تۋرتینچی بیتیده رحیم ابراهیم نینگ قیسقه ترجمه حالی
 باسیلگن.

99- نی تیلماجی:

شاعر: مولانا جلال الدین محمد بلخی
 تیلماج: یارقین، دکتور شفیه
 نشر اېتوچی: افغانستان قلم انجمنی
 تیلی: اۋزبکچه
 باسیلگن ییلی: 1386 ش.
 باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانه سی
 باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 سانی: 1000 جلد
 اۋلچمی: 22 x 14/5
 بپتی: 73

مقوا دیزاینی: ژکفر حسینی
 محتواسی: بو اثر بویوک عارف مولانا جلال الدین بلخی نینگ «مثنوی
 معنوی» سیدن تنلنگن 22 ایکیته منظوم حکایت نینگ اۋزبکچه بدیعی
 نشر ترجمه سی دیر. حکایتلر عموماً اخلاقی و تربیوی بۋلیب، حکمتلی
 مضمونگه اېگه دیر. کتاب عامه کتاب اۋقووچیلرگه مولجلنگن.
 کتاب، مثنوی نینگ باش 18 بیتي نینگ اۋزبکچه شعری ترجمه سی بیلن
 باشلنگن. بو بیتلر اصل وزنیده شعری اۋگیریلگن.
 کتابگه نشر اېتوچی افغانستان قلم انجمنی همده نشریگه حامیلیک
 قیلگن بشر حقوقی مستقل کمیسیونی نینگ قیسقه ایسلتمه سی هم
 باسیلگن.

(ج) تذکره لر:

100- ارمان جنېش:

مھتمم: قيشلاقي، محمد سلام
نشر اپتووچى: ا.م.ا.ج. جوزجان ولايت فرهنگى شوراسى
تېلى درى، اۋزبېكچە، تور كمنچە و پشتو
باسىلگن يىلى: 1374 ش.
باسىلگن يېرى: شېرغان، دولت باسمە خانەسى
سانى: 1500 جلد
اۋلچمى: 16 x 21
بېتى: 103

محتواسى: اثر در واقع جوزجان ولايتىدە يىشب ايجاد قىلىپ تورگن شاعرلر نىنگ كىچىك تذكروەسى دىر. كىتابدە 37 كىشى اۋزبېك، تورگمن، پشتون و تاجىك شاعر نىنگ قىسقىقە ترجمەۋە حالى بېرىلىپ، كېين اولر نىنگ ايجادىدن نېچە اۋرنك باسىلگن.
تۈپلەم نىنگ كۈپراق قىسمىنى اۋزبېك شاعرلرى و اۋزبېكچە شعرلر تشكيل بېرەدى.
اوندىن تشقرو، تۈپلەمدە جوزجان اطلاعات و كلتور رياستى يادداشتى، جوزجان ولايت فرهنگى شوراسى نىنگ پىشگفتارى هم باسىلگن دىر.

101- افغانستانده گى اۋزبېك شاعرلر:

يازووچى: امىنى، محمد كاظم
مھتمم: روستا، عبدالقدىر
تېلى: اۋزبېكچە
باسىلگن يىلى: سرطان، 1385 ش.
باسىلگن يېرى: كابل، ميوند باسمە خانە و نشرىيات مؤسسەسى
سانى: 1000 جلد
اۋلچمى: 14/5 x 22
بېتى: 232

دىزاین: ساپى، كفايت الله
مقوا دىزاینى: ساپى، كفايت الله
محتواسى: مؤلف تذكروە سىگە اۋن بىرىنچى عصردن باشلب، بوكونگى زمان شاعرلر و ادبىلرنى كىرىتگن. بىراق ايكى-اوچ عصر آلدىنگىلر نىنگ سانى همەسى بۈلىپ سىكىز كىشى شاعر (محوى، محىى قندهارى، عبرتى، چوت خليفە، حادق، پلنگ پۈش، نىازى بلخى و مىرزا شوكت الله) دىر.

بنابراین، اثرده تانیتیلگن 52 کیشی شاعرگه کؤره بو تذکره کؤپراق معاصر اؤزبېک شاعرلری حقدە معلومات بېرگن. اثرده هر بیر شاعرنینگ قیسسە چە ترجمە حالی بېریلیب، کپین ایجادیدن بیر یا نېچە اؤرنک کپلتیریلگن.

102- ایپک تالەلری:

مؤلف: یارقین، دکتور شفیکه

تیلی: اؤزبېکچە

باسیلگن ییلی: یاز، 1389 ش.

باسیلگن یېری: کابل، الازهر باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اؤلجمی: 22/5 x 14/5

بېتی: 122

مقوا دیزیانی: ژکفر حسینی

محتواسی: بو اثر افغانستان اؤزبېک ادبیاتی تاریخیدە تالیف ایتیلگن بیرینچی اؤزبېک عیال شاعرلری نینگ مستقل تذکره سی دیر. اثرگه مؤلف اؤن ایکی بېتلی چوقور کیریش سؤز یازیب، اونده ادبیات تاریخلریدە عیال شاعرلرگه نسبتاً تبعیضلی یانداشیب، اولرنی کؤپینچە قلمدن و افسلردن تشلش، بوتون تاریخ بؤییدە عیال شاعر تۇغوری سیدە تورلی تضيقلر و تۇسبقلر بؤلگنی، عیالر اوچون سواد اؤرگنیش مسألە سی نظرден تشلگن لیگی کبی موضوعلر حقیده علمی یؤسینده کپنگ و هرتمانلمه سؤز یوریتیلگن.

کتابده همه سی بؤلیب 19 عیال شاعر تانیتیلگن. مؤلف اولرنی اثرلری کؤلمی، سویه سی و ینگیلیک لری، شعریتده کوچ، استعداد و ایزله- نیشلریگه کؤره قوییده گی اوچ بؤلیمگه اجره تگن:

بیرینچی بؤلیم (15-52 بېتلر): بو بؤلیمگه اساساً شعرلری پخته، ایجادی ایشلری نینگ کؤلمی کؤپ بؤلگن و اینیقسه شعرلری کتاب شکلیده باسیلیب چیققن شاعرلر کیریتیلگن. بولر ترتیب بیلن دکتور شفیکه یارقین، کبرا کیوان، جمیلە ایثار و فرشته ضیایی بېگیملر دیر. باشده شاعرنینگ ترجمه حالی بېریلیب، کپین شعرلریدن اؤرنکلر کپلتیریلگن.

بو بؤلیم نینگ ینه بیر خصوصیتی شو دیر که، شاعرلرنینگ شعرلری شکل و مضمون نقطه نظرден تېکشیریلیب تحلیل ایتیلگن. بو نرسه کتاب اؤقووچیلری، اینیقسه یاش شاعرلر اوچون جدا اونوملی دیر، البته.

دکتور شفیکه یارقین شعرلری حقیده تانیقلی شاعر و عالم دکتور شرعی جوزجانی کپنگ و چوقور بحث یوریتیب، شعرلرنی شکل، محتوا، تیل و

بديعی نقطه نظر د تېكشیرگن. كبرا كيوان، جميله ايتار و فرشته ضيايي لر نينگ شعرلری حقیده ايسه كتاب مؤلفی دكتور شفيقه يارقين اوز فكر و ملاحظه و تحليل لرینی يازگن. اولر نينگ شعرلرینی شكل و مضمونیکه كوره تېكشیرگن.

بؤليم نينگ بشقه بير خصوصیتی شعرلر نينگ قالب نقطه نظر د تورله- نیشی دير؛ یعنی بؤليمده گي شاعرلر نينگ شعرلری يلغوز ايسکی عروض و زنلریده گينه ايمس، بلکه نيمایي، ايرکين همده برماق (هجالی) و زنلرده هم ايتیلگن.

ايکينچی بؤليم (69-100 بېتلر): بو بؤليمده سکیز کيشی شاعر اؤرين آلگن. بولر آصفه شاداب، ماریا سزاوار، مهربه مهري، شفيقه سخا يؤلچي، آی سلطان خيري، فوزيه يلدا، دلجان يولداش و حميرا رستگار لر دير.

بو بؤليمده گي شاعرلر بيرينچی بؤليمده گيلرگه نسبتاً شعرلری آز بؤليپ، ادبی فعاليتلری هم کم دير. بونده بيرينچيدن شاعر نينگ قيسقه ترجمه حالی بيريليب، کبين شعرلريدن بير نچه اؤرنک کپلتيريلگن. شاعرلر نينگ شعرلری حقیده هېچ قنداق فکر بيلديريلمه گن و تحليل ايتيلمه گن.

اوپينچی بؤليم (103-122 بېتلر): بو بؤليمده يېتي کيشی شاعر اؤرين آلگن. بولر ادبی فعاليت، اينقسه اؤزبېکچه شعر يازيش نقطه نظر د ايشلری جدا آز دير. بولر ملا خيرالنساء سرپلی، سايره يعقوب، نبيه مصطفى زاده، ليلا زارع، حميرا محزون قاضي زاده، نسيمه صولت و معصومه سېوينچ قاضي زاده لر دير.

باشده شاعرلر نينگ قيسقه ترجمه حالی بيريليب، کبين شعرلريدن بير نچه اؤرنک کپلتيريلگن.

103- ايکی يريم بير بوتون:

تؤپلاوچی: انتظار جوزجانی، الحاج عليشېر

نشر اېتيووچی: فریغونيان انتشاراتی

تیلی: اؤزبېکچه و دری

باسیلگن ییلی: 1389 ش.

باسیلگن یېری: شبرغان، جوزجان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بېتی: 180 = 170 + 10

محتواسی: کتاب سرپل ولایتی شاعرلری نينگ تذکره سی دير. اثر متنی

ايکی بؤليمدن عبارت:

بیرینچی بۆلیم (1-109 بېتلر): بو بۆلیم اۆزبېكچە بۆلیب، اونده 44 كيشی اېركك و عیال شاعرلریننگ قیسقه ترجمه حالی و شعرلریدن بیر نېچه اؤرنك باسیلگن. بو بۆلیمده گى اۆزبېك شاعرلر ایكى تیللی شاعر بۆلسه لر هم، بیراق شعری اؤرنكلر (قاضى ضیاءالدین ضیا نینگ بیر پرچه درى اؤرنکیدن تشقرى) عموماً اۆزبېكچە تئلنگن.

ایکینچی بۆلیم (110-168 بېتلر): بو بۆلیمده 20 كيشی شاعر كیریتیلگن. بولردن ایریملىرى اۆزبېك بۆلسه لر هم، بیراق اولر فقط درى تیلده شعر ایتگن لیکلری اوچون شو بۆلیمگه كیریتیلگن.

کتاب مقواسینینگ بیرینچی بېتیده سرپل شهریده حضرت میر علیشېرنوایی قوردیرگن قدیمگی غیشت کؤپروک نینگ تصویری توشیریلگن. مقوانینگ تورتینچی بېتیده نشرگه تیارلاوچی نینگ ترجمه حالی باسیلگن.

شونینگدېك، کتابده نشرگه تیارلاوچی نینگ اوچ بېتلیك قیسقه سؤزباشیسی همده انبار یا انبیر (حاضرگی سرپل) حقیده قیسقه معلومات باسیلگن.

104- بی بی آتون:

تؤپلاووچی: انتظار جوزجانى، الحاج علیشېر

نشر اېتووچی: فریغونیان انتشاراتی

تیلی: اۆزبېكچە

باسیلگن ییلی: 1389 ش.

باسیلگن یېرى: شېرغان، جوزجان

سانی: 1000 جلد

اۆلچمى: 14 x 21

بېتى: 3+50-53

محتواسى: بو اثر افغانستان اۆزبېك معاصر شاعره لری تذکره سی دیر. ائرده 19 كيشی شاعره نینگ قیسقه ترجمه حالی بیلن شعرلریدن نېچه اؤرنك باسیلگن.

اثرگه نشرگه تیارلاوچی نینگ ایكى بېتلی قیسقه کیریش سؤزی کیریتیلگن. شونینگدېك، کتاب مقواسینینگ تورتینچی بېتیده نشرگه تیارلاوچی نینگ ترجمه حالی باسیلگن. کتاب نینگ کاغذی، صحافتی و چاپی جدا توبن سویه ده دیر.

105- تذکره شعرای جوزجانان:

مؤلف: امینی، الحاج محمد کاظم

نشر اپتووچي: فرهنگ بنيادی و افغانستان مدنی جامعه‌سی دفتری

تیلی: دری، اؤزبېکچه و پشتو

باسیلگن ییلی: 1385 ش.

باسیلگن یېری: کابل، میوند نشریات مؤسسەسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 22 x 14

بېتی: 261

محتواسی: کتاب جوزجانان (فاریاب، جوزجان و سرپل ولایتلری) نینگ 50 کیشی چاغداش (معاصر) شاعرلری نینگ تذکره‌سی دیر. مؤلف نینگ یازیشیچه، اثرگه اساساً شعریت و ادبی محیطده مطرح و سیر محصول بؤلگن همده ایزچیل شغلنوب یورگن تیریک شاعرلر کیریتیلگن.

هر شاعرنینگ ترجمه‌ حالی، ادبی فعالیتلری و شعر عالمیگه کیریپ کپلگن پیتی حقیده قیسقه معلومات بېریلیب، عکسی هم باسیلگن. شونینگدېک، هر شاعر کلامیدن بیر نېچه اؤرنک هم باسیلگن.

مؤلف نینگ تورت بېتلی مقدمه‌ سیده، کتاب توزیلیشی، شاعرلر نینگ تئش و معلومات تؤولش یؤریغی حقیده سؤز یوریتیلگن. کتاب شاعرلر تخلصی نینگ بیرینچی حرفی اساسیده الفبا ترتیبی کؤره توزیلگن.

106- رنگین کمان (1):

مؤلفلر: محمداسلم گداز، رحیم ابراهیم، محمدکاظم امینی و

عبدالمحمد

نشر اپتووچي: فاریاب جریده سی

تیلی: دری و اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1369 ش.

باسیلگن یېری: میمنه، فاریاب دولت باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 24 x 15

بېتی: 454=430+24

محتواسی: کتاب فاریاب ولایتی شاعرلری نینگ تذکره‌سی بؤلېب، هجری اؤن بیرینچی عصردن اؤن تئورتینچی عصر نینگ بیرینچی

یریمیده گی یشب ایجاد اېتگن شاعرلرنی اؤز ایچیکه قمره ب آگن.

کتابده برچه سی بؤلېب 121 کیشی شاعر نینگ قیسقه ترجمه‌ حالی بېریلیب، هر بیر شاعر دن بیر یا نېچه شعر اؤرنک هم کپلتیریلگن.

کتابده ابرکک شاعرلر قطاری تۆرت کیشی عیال شاعرگینه هم اؤرین آلگن.

کتاب متنی عموماً دری تیلده یازیلگن و دری شعرلر بیلن بیرگه، اؤزبیک شاعرلر نینگ اؤزبیکچه شعرى اؤرنکلری هم بېریلگن.

کتاب فهرستی شاعرلر تخلصی نینگ بیرینچی حرفیگه کؤره، الفبا ترتیبی اساسیده توزیلگن دیر، بیراق فهرست ترتیبی نېگه دیر کتاب متنیده رعایه قیلینمه گن. یعنی کتاب متنی ظهیر فاریابی (وفاتی هجری 598) دن باشلنېب، مفتون قیصاری (توغیلگن ییلی هجری 1224) گه توگه یدی. بو ترتیب شاعر نینگ توغیلگن تاریخی یا که ایجاد زمانیکه هم تۇغری کېلمه یدی.

107- رنگین کمان (2):

مؤلف: امینی، الحاج محمد کاظم

نشر اېتووجی: فاریاب اطلاعات و فرهنگ ریاستی

تیلی: دری و اؤزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1384 ش.

باسیلگن یېری: مزار شریف، فرهاد باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 23 x 14

بېتى: 14 + 191 = 205

محتواسی: بو اثر فاریاب ولایتی شاعرلری نینگ تذکره سی بۇلېب، اوندە هجری 11-14 عصرلرده شو منطقه ده یشب ایجاد اېتگن 41 کیشی اؤزبیک، تاجیک، تورکمن و پشتون شاعرلر نینگ ترجمه حالی و شعرى اؤرنکلری کېلتیریلگن. کتابده قوییده گی موضوعلر بار:

- سخن نخست (ج-د) فاریاب ولایتی اطلاعات و فرهنگ رئیسى؛
- اؤتگن شاعرلر اآلری (ه-بېت)، 14 کیشی؛
- سخنان نخستین (و-ط بېتلر) مؤلفدن؛
- روش ما در این کتاب (ی-ک بېتلر)؛
- فهرست مندرجات (ل-ن بېتلر)؛

کتاب متنی (1-191 بېتلر).

کتاب مقواسینینگ تۆرتینچی بېتیده فاریاب ولایتی اطلاعات و فرهنگ ریاستی حالیکچه باسیب چیقرگن 16 عنوان کتاب نینگ فهرستی بېریلگن. شونینگدېک، مقوانینگ اوچینچی بېتیده مؤلف نینگ باسیلیب حقیققن 7 عنوان اثری نینگ فهرستی باسیلگن دیر.

108- ساغینچ:

مؤلف: آرال، عزیزالله
نشر ایتوچی: ایپک یولی بنیادی
تیلی: اؤزبېکچە
باسیلگن ییلی: 1388 ش.
باسیلگن یېری: کابل، افغان مسلکی باسمه خانەسی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 21/5 x 14/5
بېتی: 46

محتواسی: بو اثرده 13 کیشی اؤزبېک شاعری، عالمی و ادیبی نینگ قیسقه ترجمه حالی همده ایجادی اؤرنکلری باسیلگن. بو علمی و ادبی سیمالرنینگ کؤراغی اساساً مهاجرلیکده اؤزگه یورتلرده یشب، ایجاد اېتگنلر. بولر یره تگن اثرلرنینگ کؤپلریده آنه یورت، وطن ایریلیغی و ساغینچی، مهاجرلیک عذابلری عکس اېتتیریلگن. شونینگدېک اثرده بیر یادداشت، سؤز باشی (1-2 بېتلر)، ایوریلیش (3-4 بېتلر) عنوالی بیر یازوو همده بیر پرچه شعر (46 بېت) هم باسیلگن.

109- سېنینگ شأنینگگه اولکه م:

شاعرلر: 15 کیشی شاعر
تحریر مدیری: لقمانوف، احمدجان
تؤپلاوچی: ، عارف و جوره قاری بوته کؤز
نشر ایتوچی: وطن جمعیتی
تیلی: اؤزبېکچە
باسیلگن ییلی: 1981 م./1360 ش.
باسیلگن یېری: تاشکېنت، اؤزبېکستان
اؤلچمی: 14 x 10
بېتی: 93

محتواسی: اثر درواقع افغانستانلیک 15 کیشی شاعرنینگ شعرلریدن توزیلگن تؤولم دیر. اونده شاعرلرنینگ دېرلی 34 پرچه تورلی شعرلری کیریتیلگن. بو بیلن بیرگه هر بیر شاعرنینگ قیسقه ترجمه حالی هم بېریلگن. تؤولمده گی شعرلرنینگ موضوعسی رنگمه-رنگ بؤولیب، اولر وطن، دؤستلیک، سېوگی، بهار، طبیعت منظره لری نینگ وصفی همده تورلی

اجتماعى مسألهلردن عبارت دىر. اثرده واحد زاھدوف نىنگ «تحفە» عنوانى كىرىش سۆزى ھەم باسىلگن.

110- مجالس النفايس:

مؤلف: نوایى، میر علیشېر

مھتەم: رويین، عبدالله

نشر ایتوۋچى: ظھیرالدین محمد فرھنگى انجمنى (بلخ بۆلىمى)

تیلى: تۈركچە (اۋزبېكچە)

باسىلگن یىلى: 1387 ش.

باسىلگن یېرى: مزارشېرف، سلطانى باسمە خانەسى

سانی: 1000 جلد

اۋلچمى: 22 x 15

بېتى: 278

محتواسى: «مجالس النفايس» تۈرك (اۋزبېك) ادبیاتی تاریخیدە بیرینچى تذکرە ھمدە ایریم عالمەرگە كۆرە بیرینچى ادبیات تاریخى سنە- لەدى. بو اثرنى نوایى ھجرى قمرى 896 یىلى یازیب، ھجرى 903 دە اونگە ایریم اصلاحلر كىرىتگن. نوایى بو اثرنى سکیز مجلسدە یازیب، اوندە عصرى نىنگ اۋزى كۆرگن و كۆرمەگن 458 كىشى شاعر، ادیب و صنعتكار حقیقە مەلۇمات بېرگن. بو شەخسلر كۆپىنچە ماوراءالنهر و خراسان ادبى و فرھنگى حوزە سىگە تېگىشلى بۇلگن. تالیفدە نوایى نىنگ یۇرىغى ایجاز و اختصار دىر. بیراق كۆپ موردلر، اینقەسە اۋزى كۆرگن و صەبئدەش بۇلگن كىشىلر حقیقە بە تەفصیلراق سۆزلەگن. اولرنىنگ استعدادى، بىلىمى، مھارتى، ھنرى و حتى شەخسى خصلتلرى حقیقە ھەم ایرى و تەنقىدى قرەش بىلن سۆز یورىتگن. كەتابدەگى مەلۇماتلر، دستلېكى مەلۇماتلر بۇلگنلىگى اوچون كتە علمى و تاریخى اھمىتگە اېگە دىر.

«مجالس النفايس» نوایى نىنگ نثرى اثرى بۇلېب، گۆزەل تۈركچە نثرده یازیلگن. شو باعث، اثر تۈرك (اۋزبېك) نثرى اۋرنىگى صەفیدە ھەم ایرى اھمىتگە اېگە دىر. اثردەگى شاعرلرنىنگ یرمىدن ارتىغى ذواللسانین بۇلگنلىكلرى اوچون، تۈركچە و فارسچە ادبیاتی تاریخیدە اھمىتلى دىر. اثرنىنگ اوشبو نثرىنى مھتەم، میلادى 1997 یىلى تاشكېنتدە باسىلگن نەسخەسىنى اساس اېلېب، اونى 1363 یىلى تھراندە علی اصغر حکمت اھتامى بىلن چاپ بۇلگن مولانا فخرى ھروى فارسچە گە اۋگىرگن «لطفاتنامە» ھمدە حکیم شاه قزوینى ترجمە سى بىلن سالیشتىرىب،

مقايىسى يۇسونده تيارله گن. كتاب سۇنگگيده اوشبو ايش مقايىسى جدولده كۇرستيلگن (365-378 بېتلر).

قاله بېرسه، مهتمم كتابگه ايريم موردلرده ايصاحلر و تعليقلر هم قۇشگن و اولرنى بېتلر نىنگ تگيگه بېرگن. كتابگه مهتمم مقدمه هم يازگن و اونده كتاب همده نشرگه تيارلشده توتيلگن يۇريوق حقيده معلومات بېرگن. شونينگدېك، مقدمه نىنگ قيسقه انگليسچه متنى هم اداغده باسيلگن.

كتاب مقواسينىنگ بىرينچى بېتىده هرات مصلى سى و نوايى مقبره سى عكسى، تۇرتينچى بېتىده اېسه مير عليشېر نوايى نىنگ پورترىتى باسيلگن. مقوانىنگ اوچينچى بېتىده اېسه كتاب نشرىگه حامىلىك قىلگن محمد صابر كارگر حقيده قيسقه معلومات بېريليپ، اوندن متتدارچىلىك بىلدىريلگن.

II - تیل و تیلچیلیک:

111- الفبانینگ تدریس اصولی:

مؤلف: محمدالله لطف و رحیل، عبدالغفور
تیلماجلر: تاشقین، عبدالله، عبدالرحمن، مسیح الدین، محمد ادهم و
فخرالدین

نشر اپتووچی: معارف وزیرلیگی

مہتمم: اویغور، عزیز خان

باسیلگن ییلی: 1358 ش.

باسیلگن ییری: کابل، معارف باسمہ خانہ سی

سانی: 850 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بہتی: 73

محتواسی: بو کتاب اؤقتووچیلر اوچون قؤلننمہ صفتیدہ دری تیلدہ
تیارلنگن. کپین تیلماجلر آرقہ لی اؤزبیکچہ گہ اؤگیریلگن. کتاب ایکی
فصل و قوییدہ گی موضوعلردن عبارت:

سؤزباشی، الف- ب بہتلر.

بیرینچی فصل: الفبا و اونینگ تدریس یؤریغی، سواد اؤرگنیش دورہ
لری، کلمہ لرنی ترتیبگہ کپلتیریش و اؤقیش، ہجا جدولی، الفبا و بصری
مواد، اؤرگنیش اؤیینلری، رحمت سیزگہ الفبا.

ایکینچی فصل: درس اؤرگنیش پلانی، سواد اؤرگنیش، درس لرنینگ
نقشہ سی، الفبا دورہ سی، الفبادن کپینگ دورہ، سواد اؤرگنیش مکمل
پلان نمونہ سی، درس اؤقیش نمونہ سی.

112- اؤزبیک تیلی:

مؤلف: خالق عبدالرحمان

نشرگہ تیارلاوچی: شمس اؤغلی، ادهم

نشر اپتووچی: معارف وزیرلیگی

باسیلگن ییلی: 1360 ش.

باسیلگن ییری: کابل، معارف باسمہ خانہ سی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 25 x 17

بہتی: 121

محتواسی: بو کتاب نینگ مؤلفی اۋزبېکستانلیک عالمی بۇلیب، افغانستانده اۋزبېک تیلی گرامری بۇیېچه باسیلیب چیققن بیرینچی اثر سنهلهدی. کتاب مکتب یوقاری صنفلری اوچون فۇللنمه صفتیده یازیلگن دیر. کتابده اۋزبېک تیلی گرامر قاعدهلری فونیتیک باشلنغیچ مسألهلردن باشلەنیب، جمله (گپ) و تینیش بېلگیلر (نقطه گذارلیک) موضوع سیده توگهیدی. کتاب نینگ تۇلیق مندرجهسی:

- 1- فونیتیک و املاء، 1-5 ب؛
- 2- اونلی تاووشلرنی افاده اپتگن حرفلر املاءسی، 6-7 ب؛
- 3- اونداش تاووشلرنینگ یازووده گی افادهسی و املاءسی، 8 ب؛
- 4- آییریش یومشه تیش بېلگیلری نینگ ایشله تیلیشی و املاءسی، 9-10 ب؛

صرف و املاء

- 5- سۇزنینگ ترکیبی، 11-13 ب؛
- 6- سۇزلرنینگ توزیلیشیگه تورلری، 14 ب؛
- 7- سۇز تورکوملری، 14 ب؛
- 8- آت، 15-25 ب؛
- 9- صفت، 26-33 ب؛
- 10- سان، 33-37 ب؛
- 11- آلماش (ضمیر)، 37-42 ب؛
- 12- فعل، 42-52 ب؛
- 13- فعل زمانلری، 52-54 ب؛
- 14- فعل میللری، 55-56 ب؛
- 15- روش (قید)، 56-59 ب؛
- 16- یاردمچی سۇزلر، 59-62 ب؛
- 17- اونداولر (ندائیه)، 63 ب؛
- 18- تقلید سۇزلر، 63-64 ب؛
- 19- سۇز بیریکمهسی، 65-66 ب؛
- 20- تېنگ اپرگش باقلە نیش، 66-67 ب؛
- 21- گپ (جمله)، 67-68 ب؛
- 22- گپ نینگ مضمون جهتیدن تورلری، 68-71 ب؛
- 23- گپ لرنینگ توزیلیشیگه کۆره تورلری، 71-72 ب؛
- 24- گپ (جمله) بۇلملری، 72 ب؛
- 25- باش بۇلکلر، 72-77 ب؛
- 26- ایکینچی درجه لی بۇلکلر، 77-81 ب؛
- 27- گپ نینگ اویشیق بۇلکلری، 81-84 ب؛

- 28- اجره تیلگن بؤلکلر، 84-86 ب؛
 29- ساده گپلر نینگ تورلری، 86-89 ب؛
 30- اوندلمه (خطاب)، 89-90 ب؛
 31- کیریش سؤز، کیریش بیریکمه لری، 90-91 ب؛
 32- قوشمه گپ، 91-107 ب؛
 33- کؤچیرمه و اؤزلاشتیرمه گپ، 107-109 ب؛
 34- تینیش بېلگیلری (نقطه گذارلیک)، 110-121 ب.

113- اۆزبېک تیلی سؤزلیگی:

مؤلف: آلتای، پوهنیار نورالله

تقریظ: لیب، پوهندوی محمد عالم

نشر اپتووجی: جهانی همکارلیکلر اداره سی

باسیلگن ییلی: 1386 ش.

باسیلگن یېری: مالیزیا

سانی: 2500 جلد

اؤلچمى: 17x24

بېتى: 420

محتواسى: کتاب بیر تیللى (اۆزبېکچه-اۆزبېکچه) سؤزلیک دیر.

سؤزلیک نینگ مندرجه سی قوییده گیچه دیر:

- لغتنامه نینگ توزیلیشى حقیده، 5-8 بېتلر؛
- تقریظ (تورک لغتچیلیگی و اوشبو لغتنامه حقیده بیر نېچه سؤز)، 16-9 بېتلر؛

- اۆزبېک تیلی املاسینی اصلاح قیلیش ضرورتی، 19-47 بېتلر؛

- کتابده قیسقیرتیریش اوچون ایشله تیلگن بېلگیلر، 49 بېت؛

- متن، 55-42 بېتلر.

سؤزلیک چمه سی اؤن مینگ سؤز، اتمه و بیریکمه لردن عبارت دیر.

سؤزلر الفبا حرفلری تیزیمیگه کؤره ترتیب قیلینگن. اوندە اۆزه ک سؤزلر

ترتیبگه سالینیب، اۆزه ک سؤزلر اساسیده یسلگن سؤزلر اساس سؤزدن

کپین کپلتیریلگن.

سؤزلیکده اؤزلاشگن یات سؤزلرنینگ اېتیمالوژیک خصوصیتی کؤرسه

تیلگن، بیراق سؤزلرنینگ گرامرلیک هویتی بېلگی لئمه گن. شونینگدېک،

سؤزلرنینگ بیر نېچه معناسی یا ایضاحی، کپره کلی مثاللر بیلن بېریلگن.

مؤلف نینگ یازیشیچه، اساس آلینگن منبعدن کؤپراق افغانستان

اۆزبېکلری اوچون کپره ک بؤلگن سؤزلر تئلب آلینگن.

مؤلف اۋزبېك املا قاعدهسى بۇيىچە بە تفصيل سۆز يوريتىب، افغانستان اۋزبېك يازوويگە كۆرە سۆزلر، اونلير، سۆزلردە قۇشيمچه-لر نينگ يازيش يوريجى و قولەيليكلر و قيينچيليكلىرى حقيده كېنگ سۆز يوريتىب، مثاللر آرقەلى آچىلگن. شو بيلن بيرگە، افغانستان اۋزبېكلرينى قبول قىلىنگن ينگى يازوونى ايشلەتيشگە اوندەگن. مؤلف نينگ يازيشچە، سۆزلىك اساساً اۋزبېكستانده سيرىلىك يازوويده باسايلىب چىققن ايكي جلدلى «اۋزبېك تىلى نينگ ايضاحلى لغتى» اساسيده تاليف اېتىلگن دير.

114- تورک-اۋزبېك تىلىنى اۋرگنينگ:

مؤلف: شارق، بهرالدين

نشر اېتووجى: مؤلف

تىلى: اۋزبېكچە و درى

باسىلگن يىلى: 1385 ش.

باسىلگن يېرى: تهران، ايران

اۋلچمى: 22 x 15

بېتى: 150

محتواسى: كتاب تىلچىلىك ترماغيگە تېگىشلى بۇلىب، قويدەگى اوچ بۇلىمدن عبارت دير:

بيرينچى بۇلىم، مقدمه (5-27 بېتلر):

بو بۇلىمدە مؤلف تورک تىلى و لهجه لرى حقيده قيسقه چه سۆز يوريتگن. شونينگدېك، تورکلر تاريخى، اينىقسە حاضرگى افغانستان يورتیده اولر نينگ اۋتميشى و ايريم تاريخى حادثە لرى حقيده قيسقه و ايخچم معلومات بېرگن.

ايکينچى بۇلىم، سۆزلىك (31-129 بېتلر):

بو بۇلىم اثر نينگ كۇپراق حجمى نى تشكىل بېرگن. اوندە بير تلەى اۋزبېكچە سۆزلر الفبا ترتىبى اساسيده جايلاشتىرىلب، هر بير سۆز اوچون بير، ايكي و گاهيده اوچتە فارسچه معنا يا معادلى بېرىلگن. ايريم اتاقلى يا تاريخى اتلر بە تفصيلراق ايضاحلنگن.

اوچينچى بۇلىم، مكالمات (133-148 بېتلر):

مؤلف بو بۇلىمدە كوندە ليك سۆزلىشورلردە ايشلەتيلهديگن سۆزلر، اتمە-لر و عبارەلرنى درى معادلى بيلن بېرگن.

كتاب نينگ 149-150 بېتلريده فايدهله نيلگن منبعلر فهرستى بېرىلگن. ايرى بير بېتدە مؤلف نينگ ترجمه حالى و عكسى باسايلگن.

115- توركى ااتلر سۆزلىگى:

مؤلفلر: يارقىن، محمد حلىم و يارقىن، شفىقە
نشر اېتووجى: جوزجان اطلاعات و فرهنگ رياستى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1376 ش.

باسىلگن يېرى: شېرغان، جوزجان دولت باسمة خانەسى
سانى: 500

اۋلچمى: 21 x 15

بېتى: 88 = 68 + 20

محتواسى: بو اثر يىنگى توغىلگن قىز-اۋغىل بالەلرگە توركچە (اۋزبېكچە) ات قۇيىش، كىشىلر اۋزىگە تخلص تىنلش يا هم شىركتلر، مغازەلر، فرهنگى و مدنى اويوشمەلرگە قولەى و چىرايلى ات تىنلش مقصدىدە تاليف اېتىلگن. اثرده ايكى مىنگدن ارتىق اتاقلى و گۈزەل اتلر و سۆزلر، الفبا ترتىبىدە كىرىتىلگن.

اثر ايكى بۆلىمدن عبارت: اۋغىللرگە خاص اتلر و قىزلرگە خاص اتلر. هر بېتدە سۆزلر ايكى ستونگە اجرە تىلگن. هر بير سۆز بير، ايكى و گاهىدە كۆپراق معنا يا ايضاح بېرىلگن.

بو اثر نىنگ اۋغىللرگە تېگىشلى بيرىنچى بۆلىمى باسىلگن، بيراق قىزلرگە تېگىشلى ايكىنچى بۆلىمى طالبلر هجموى طفىلى باسىلىمەى قالگن. اثر نىنگ بيرىنچى بۆلىمى 68 بېتدن عبارت بۇلىب، بيرىمىنگدن ارتىق سۆزنى اۋز ايچىگە آلەدى.

اثرگە يىگىرمە بېتلى كېنگ كىرىش سۆزى يازىلگن. اونده حدىثلر هدايتى و بويوك عالملىر نظرىدن ات نىنگ اهمىتى و ات قۇيىش مسالەسى تحقيق اېتىلگن. شونىنگدېك، توركلر (اۋزبېكلر) ارەسىدە دىنى، تارىخى، مىلى و عنعنوى ات قۇيىش يۈسونلرى حقىدە بە تفصىل سۆز يورىتىلگن. كىرىش سۆز سۆننگىدە اۋزبېكلرنىنگ مىلى عنعنە، عرف، عادت و اودوملىرگە تېگىشلى بير تلهى اتلر فھرستى همده اتهلىش سىبىلرى و يۈسونلرى بىرىلگن.

116- تىل قاعدە لرى و سۆزلر تىنگلاوى (محاكمة اللغتين)

و اۋخشمە سېسلر:

مؤلف: حساس، صالح محمد

نشر اېتووجى: مؤلف

تىلى: اۋزبېكچە

باسیلگن ییلی: 1389 ش.

باسیلگن ییری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بېتی: 140 = 131 + 9

محتواسی: کتاب افغانستان اوزبیکلری اړه سیده ایشله تیلیب تورگن تورکوم سؤزلر اساسیده، اولرنینگ فارسی دری تیلده معادلی تېکشیریلگن و کۆپینچه عیناً اولر افاده لاجچی یا توشونتیره دیگن معنا و توشونچه لرنی دری ده یؤقلیگینی کؤرسه تیشگه حرکت بؤلگن.

مؤلف اوشبو ایشنی چمه سی (تخمین) 900 ته اؤزبیکچه سؤز و اتمه گه اساسلنیب آغه سورگن. او بو ایشده میر علیشېر نوایی نینگ "محاكمة اللغتين" اثریگه اېرگه شیب، او قؤلله گن یؤریققه عمل قیلگن.

کتاب مندرجه سی قوییده گیلردن عبارت:

- کیریش سؤز، 9 بېت،

- بیرینچی فصل (1-108 بېتلر):

بیرینچی باب: تیل قاعده لری، 1-12 بېتلر،

ایکینچی باب: سؤزلر تینگلاوی، 13-108 بېتلر.

- ایکینچی فصل اوخشمه لر (108-128 بېتلر):

بیرینچی باب: اوخشمه لر، 108-128 بېتلر،

ایکینچی باب: قیلقلر، 129-131 بېتلر.

کتاب سؤنگگیده "یوویب ترنجیق" و "سیدیرغه" عنوالی مؤلف نینگ ایکی پرچه اؤزبیکچه شعرى هم باسیلگن. بو ایکله شعرده شاعر فارسچه و عربچه سؤزلرنی ایشله تیشدن اؤزینی تییب، بوتونله ی خالص اؤزبیکچه یازیشگه اینتیلگن.

117- دری، انگلیسی، اؤزبیکى سؤزلشگیچ:

مؤلف: آرال، عزیزالله

نشر اېتوچى: ایپک یولی بنیادی

تیلی: اؤزبیکچه، دری و انگلیسجه

باسیلگن ییلی: 1387 ش./ 2009 م.

باسیلگن ییری: کابل، افغانستان

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 22/5 x 15

بېتی: 156 = 148 + 8

محتواسى: كىتاب درى، انگلىسچە و اۋزبېكچە سۆزلىشىشنى ئۆزگىشىش
 اوچون مولجىلنگن. اوندە تورموش نىنگ تورلى ساخە لرىگە تېگىشلى
 سۆزلىشىشلەر و كېرەكلى سۆزلەر ھەر اوچلە تىلدە، اوچتە ايرى سستونە
 كېلىتىلگن. بو بىلەن ايسىتەگن كىشى اوچلە تىلىدىن بىرىدە سۆزلىشىشنى
 مشق قىلىپ ئۆزگىشىشنى مەمكىن. كىتاب اوشبو ساخە دە باسىلگن بىرىنچى اثر
 دىر.

كىتابدە قىسقىچە كىرىش سۆزى، تەقرىپ ھەمدە مۇلف نىنگ تەرجىمە ھالى ھەم
 باسىلگن. بوندىن تەشقىرى، عرب و انگلىس يازوئىلىرى ھەرلىرى نىنگ
 قىياسى جەدوللى ھەم آخردە بېرىلگن.

118- دېوان لغات التورک (1):

مۇلف: كاشغرى، شىخ محمود

تىلماچ: مەمەدزادە صدىق، دكتور ھىسەن

نەشر اېتوۋچى: نەشر اختر

تىلى: توركچە و درى

باسىلگن يىلى: 1384 ش.

باسىلگن يېرى: تېرىز، ايران

باسىلگن نوبىتى: بىرىنچى

سانى: 2500 جلد

اۋلچىمى: وزىرى

بېتى: 628 (تىلماچ سۆزى و مەتن)

محتواسى: دېوان لغات التورک تورک و اۋزبېك ادبىياتى تارىخىدە تاليف
 ايتىلگن بىرىنچى سۆزلىك دىر. بو سۆزلىك توركچە-عربچە ايكى تىللى
 سۆزلىك بۇلىپ، اونى مىلادى اۋن بىرىنچى عصر مشهور تىلچى عالم
 شىخ محمود بن ھىسەن كاشغرى (قەمرى 380-464) تاليف اېتگن. اوندە
 چەمەسى 7500 توركچە سۆز عربچە دە مەنى و اىضاحلنگن. مۇلف بو
 ايشدە تورلى توركى خەلقلەرگە تېگىشلى كۆپلە مەقال، جەماق (تاپشماق)،
 قۇشۇق، اتمە، رەوايت و تورلى شەئرى اۋرنكلرنى مەثال يۇسەندە كېلىتىرگن.
 بولر اۋزى نىنگ زەمانى و اوندن ايلگرگى اېنگ قەدىمكى خەلق آغزە كى
 اىجاد اۋرنكلرى صەفتىدە اولكن علمى و تارىخى اھمىتگە اېگە دىر.

بو كىتابنى عربچە مەنىدىن فارسچە گە تەنقىلى ايران عالمى دكتور ھىسەن
 مەمەدزادە صدىق (اۋزگون)، بىسىم آتالاي نىنگ توركچە تەرجىمەسى بىلەن
 سالىشتىرىپ اۋگىرگن. تىلماچ نىنگ يازىشىچە كىتاب ايكى جلدەن
 عبارت بۇلىپ، بىرىنچىسى كېنگ و چوقۇر كىرىش سۆزى و مەندەن

عبارت و ایکینچیسی افسه کتابگه یازیلگن تورلی تعلیقات و ایضاحلر دیر. ایکینچی جلدی حالینگچه باسیلمه گن. دکتور حسین محمد زاده نشر اپتگن اوشبو کتاب محتواسی قوییده گی موضوعلردن عبارت:

پیشگفتار مترجم، 11-72 ببتلر

1- کتابشناسی و منابع تحقیق (14-23 ببتلر): نخستین نشر، ترجمه های آلمانی، تورکی استانبولی، اوزبکی، تورکی اویغوری، انگلیسی، تورکی قزاقی، انتحال و تنظیم اسم گونه در فارسی، انتشار نسخه خطی، ویژه نامه ساوتسکایا تورکولوگیا، پژوهشنامه "جهان تورک سده یازدهم از دیدگاه محمود کاشغری، مجموعه مقالات کنگره جهانی.

2- پدید آورنده (24-33 ببتلر): خاندان و زاد مرگ، زمان تألیف و تصنیف، زاد و بوم، مزار کاشغری، زائر ایرانی مزار، زائری از تورکیه، آثار کاشغری، جواهرالنحو فی لغات التورک، دیوان لغات التورک.

3- سازه بندی و پدیدارشناسی (34-37 ببتلر): ساختار اصلی، عنوان کتاب، منبع مورد وثوق، استناد عینتابی، استناد شهاب الدین عینی، استناد کشف الظنون، دنباله روی از دیوان.

4- گویش شناسی (38-47 ببتلر): نوعبندی گویشهای تورکی، نوعبندی گویشهای تورکی از دیدگاه کاشغری، تورکی قره خانی یا خاقانیه (سازه شناسی تورکی قره خانی، پی افزوده ها در صرف افعال)، اویغوران (گویش اویغوری دیرین، گویش اویغوری نوین)، گویش تورکی اوغوزی.

5- درون باریهای دیوان (48-61 ببتلر): شعر پژوهی، ضرب المثل شناسی، (ضرب المثل هایی که اکنون دیگر در میان تورکان ایرانی رایج نیستند، ضرب المثل هایی که، روایت و نسخه بدلای جدیدی پیدا کرده اند و یا امروزه عیناً با اندک دگرگونی بخ کار می روند)، اهمیت زبان فارسی، نقل اسامی خاص، اسطوره شناسی (نخستین اسطوره تاریخی، دومین اسطوره تاریخی، سومین اسطوره تاریخی، چهارمی اسطوره تاریخی)، باور پژوهی، وجه تسمیه لغات و فن اتیمولوژی، فرهنگ املائی دیوان، قوم نگری.

6- آماده سازی برگردان فارسی (62-67 ببتلر): آغاز کار، شیوه کار (آوا نگاری، بستر برگردان، برگردان لفظ به لفظ، آوا نویسی مثالها، موارد مشکوک، رفع اشتباهات، تورکی خاقانیه، تعلیقات، فهرست لغات، برگردان افعال، زیبایی نثر فارسی، نتیجه).

7- کتابنامه (68-72 بیتلر): فارسی، عربی، تورکی (با الفبای عربی)، تورکی (با الفبای لاتین)، تورکی (با الفبای سیریلیک)، آلمانی و انگلیسی.

متن کتاب:

پیشگفتار مؤلف، (73-96 بیتلر): گفتار در حروف مبنای لغات، گفتار در اسماء مشتق افعال، گفتار در شمار واجها و سازه های تکواژها، گفتار در زیادات اسماء، گفتار در زیادات افعال و سازه آنها، گفتار در پیشی و پسی برخی سازه ها بر برخی دیگر، گفتار در پیشی و پسی برخی واجها بر برخی دیگر، گفتار در صفاتی که در اصل صفت نیستند، گفتار در باب مصدرهایی که مصدر شناخته نمی شوند، گفتار در باب آنچه در کتاب آمده یا نیامده است، گفتار در باب تیره های ملت تورک و نامهای آنان، گفتار در باب زبانهای تورکی، گفتار در بیان دگرگونی های گویش ها.

1- کتاب همزه، 97-210 بیتلر.

بخش نخست: اسماء مهموز، 98-149 بیتلر.

بخش دوم: افعال مهموز، 150-209 بیتلر.

2- کتاب سالم، 211-405 بیتلر.

بخش نخست: اسماء سالم، 212-297 بیتلر.

بخش دوم: افعال سالم، 298-401 بیتلر.

3- کتاب مضاعف، 407-442 بیتلر.

بخش نخست: اسماء مضاعف، 408-412 بیتلر.

بخش دوم: افعال مضاعف، 413-440 بیتلر.

4- کتاب آغاز واکیان یا امثال (معتل الفاء)، 443-488 بیتلر.

بخش نخست: اسماء آغاز واکي، 444-465 بیتلر.

بخش دوم: افعال آغاز واکي یا مثال، 466-488 بیتلر.

5- کتاب سه گانگان (ذوات الثلاثه)، 489-526 بیتلر.

بخش نخست: اسماء ثلاثه، 490-514 بیتلر.

بخش دوم، منقوصات افعال، 515-524 بیتلر.

6- کتاب چهارگانگان (ذوات الاربعه)، 527-583 بیتلر.

بخش نخست: اسماء چهارگانگان، 528-541 بیتلر.

بخش دوم: افعال چهارگانگان، 542-582 بیتلر.

7- کتاب غنه داران، 585-608 بیتلر.

بخش نخست: اسماء غنه داران، 586-599 بیتلر.

بخش دوم: افعال غنه داران، 600-608 بیتلر.

8- کتاب جمع دو ساکن، 609-623 بیتلر.

بخش باب اسماء و افعال، 610-623 بیتلر.

مؤخرہ، (623 ہپتھر): محمود فرزند حسین (کاشغری) گوید، حسین فرزند محمود (م. صدیق) گوید.

119- دیوان لغات التورک (2):

مؤلف: کاشغری، شیخ محمود
تیلماج: دبیر سیاقی، دکتور سیدمحمد
نشر ایتووچی: پڑوہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
تیلی: تورکچہ و دری
باسیلگن بیلی: 1375 ش.
باسیلگن پیری: تھران، ایران
باسیلگن نوبتی: بیرینچی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمی: 15 x 22
ہپتی: 1101

محتواسی: بو کتاب دیوان لغات التورک متنی نینگ تؤولیق ترجمہ سی
اہمس، بلکہ فقط آتھر، صفتلر، آلماشلر و قوشیمچہ لرینی فارسچہ گہ
اؤگیرگن. سؤزلر فونیتیک جھتدن ہم ترانسکریپشن قیلینمہ گن. مندرجہ
سی قوییدہ گیچہ:

پیشگفتار مترجم: ص 1-38،

تصاویر: 39-42،

متن کتاب:

ترجمہ مقدمہ مؤلف: ص 1-30،

متن (لغات): ص 31-1101.

تیلماج کتابگہ 38 ہپتلی مقدمہ یازیب، اوندہ دیوان لغات التورک، مؤلفی
و یگانہ قؤلایزمہ سی، کاشغری نینگ حیاتی و مزاری حقیدہ معلومات
ہپرگن. تیلماج اویغورستانگہ سفر قیلیب، محمود کاشغری نینگ
آرامگاہیگہ بارگن. کتابدہ گی تصویرلر آرامگاہ نینگ نچہ کورینیشیدن
آلینگن.

120- سنگلاخ (1):

مؤلف: استرآبادی، میرزا مھدی خان

اہتمام: جرارد کلاوزن

نشر ایتووچی: ؟

باسیلگن بیلی: 1950 م.

باسیلگن پیری: لندن، انگلستان

باسیلگن نوبتی: بیرینچی
محتواسی: «سنگلاخ» نوایی اثرلریده گی قیین سؤزلرنی ایضاحلش
اوچون تالیف ایتلگن مهم سؤزلیکلردن دیر. اثر اوچ بؤلیمدن عبارت
دیر:

1- **مبانی اللغه:** بو درواقع تورکچه گرامر بؤلیم، اوندی عالم تورک تیلی
گرامری نینگ قانون- قاعدهلری حقیده به تفصیل سؤز یوریتگن و
ایضاحله گن؛

2- **تورکچه سؤزلر ایضاحی:** بو بؤلیمده مؤلف نوایی اثرلریده گی قیین
تورکچه سؤزلرنی فارسچه گه ایضاحله گن و نوایی اثرلریدن تپگیشلی
نظم و نثر متلرنی شاهد و اؤرنک کپلتیرگن؛

3- **فارسچه و عربچه سؤزلر ایضاحی:** بو بؤلیمده مؤلف نوایی اثرلریده-
گی قیین سؤزلرنی ایضاحله گن.

بریتانیالیک تانیقلی تورکولوگ بریتانیانینگ موزیمیده سقلنه یاتگن
سنگلاخ نینگ مهم و اعتبارلی قؤلایازمه سی متینی تؤلوق فاکسیمیل
یؤسونده لندن ده نشر قیلدی.

121- سنگلاخ (2):

مؤلف: استرآبادی، میرزا مهدی خان

نشر ایتوچی: تورکیه تیل قورومو (قورومی)

باسیلگن ییلی: 1950 م.

باسیلگن ییری: انقره، تورکیه

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

محتواسی: «سنگلاخ» نوایی اثرلریده گی قیین سؤزلرنی ایضاحلش
اوچون تالیف ایتلگن مهم سؤزلیکلردن دیر. بو نشر عیناً لندن قؤلایازمه
سی تؤلوق متنی نینگ فاکسیمیل نشری دیر. دپمک، سنگلاخ نینگ اوشبو
نشری هم اونینگ اوچ بؤلیمدن عبارت تؤلوق نشری دیر.

122- سنگلاخ (3):

مؤلف: استرآبادی، میرزا مهدی خان

اهتمام و ویرایش: خیای، روشن

نشر ایتوچی: نشر مرکز

باسیلگن ییلی: 1374 ش.

باسیلگن ییری: تهران، ایران

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

سانی: 2030 جلد

اؤلچمی: 22 x 15

بہتی: 272

مقوا دیزاینی: سحابی، مہدی

محتواسی: «سنگلاخ» نوایی اثرلریده گی قیین سؤزلرنی ایضاحلش اوچون تالیف اپتیلگن مهم سؤزلیکلردن دیر.

«سنگلاخ» نینگ اوشبو نشری تهران ملی کتابخانه سی و دانشگاهی مرکزی کتابخانه سینینگ هجری قمری (1173) و (1188) قؤلیازمه نسخه لریدن فایده لنیلیب تیارلنگن. نشرده مهتمم- روشن اؤزیچه اثرنینگ بیرینچی و اوچینچی بؤلیمینی بوتونله ی قالدیریپ، اثرنینگ ایکینچی بؤلیمیدن هم برچه شعرى اؤرنکلر همده فعللر نینگ آرتتیرمه شکلرینی چیقرگن.

دپمک، «سنگلاخ» نینگ اوشبو تهران نشری فقط ایکینچی بؤلیمی نینگ انچه قیسقرتیریلگن ناقص وریانتی دیر. مهتمم نینگ حساب- کتابیگه کؤره بو نشرده تخمین 6030 ته سؤز کیریتیلگن. مهتمم نینگ کیریش سؤزیگه کؤره، او سؤزلیکده گی برچه سؤزلرنی مؤلف نینگ تلفظی نیگیزیده امکانی باریچه لاتینچه یازووده کؤرستگن. قالدیه برسه، او سؤزلیکده گی تلفظ بیلن آذربایجانچه تلفظ اراه سیده گی فرقلرنی هم مخصوص بیلگی بیلن کؤرستگن. کتابده مهتمم نینگ مقدمه سی (3- 13 بہتله) همده فایده له نیلگن نسخه نینگ ایکى اؤرنک صفتیده باسیلگن.

123- سیری در تاریخ زبان و لهجه های تورکی:

مؤلف: هیئت، داکتر جواد

نشر اپتووچی: نشر پیکان

تیلی: فارسچه و تورکچه

باسیلگن ییلی: 1380 ش.

باسیلگن نوبتی: اوچینچی

باسیلگن ییری: تهران، ایران

سانی: 3000 جلد

اؤلچمی: 24/5 x 17/5

بہتی: اؤن بہش + 461 = 476

محتواسی: بو کتاب تورکی تیل نینگ برچه شیوه لری و لهجه لری حقیده کپنگ قمراولی چوقور علمى و تحقیقى اثر دیر. بو اثر اوقووچیلرنی تورک تیلى نینگ تورلی شیوه لری و لهجه لری نینگ فوتیک، لکسیک و

گرامرلیک خصوصیتلری بیلن کپنگ تانیشتیره دی. هر بیر شیوه تورلی ادبی و آغزه کی اورنکلر آرقه لی تانیلیل، ایضاحلنده دی. دکتور جواد هیئت نینگ اوشبو اثری قویده گی موضوعلردن عبارت دیر: تقریظ: یک- هفت بیتلر؛

مقدمه چاپ سوم: هشت- یازده بیتلر؛
مقدمه پروفیسور گرهارد دورفر، سیزده- چارده بیتلر؛
مقدمه: 1-11 بیتلر.

توضیح الفبا: 11-12 بیتلر؛

بخش نخست: تاریخ زبان تورکی

(1) منشاء زبان تورکی (2) ساختمان و مورفولوژی زبان تورکی

بخش دوم: مراحل مختلف زبان تورکی

(1) تورکی قدیم (اېسکی تورکچه) (2) تورکی میانه (اؤرته تورکچه)

(3) سیر تکاملی تورکی چغتایی و ویژه گی های آن

بخش سوم: تورکی جدید

(1) زبان چغتایی در زمان اؤزبیکان (2) تورکی اوغوز:

الف) تورکی تورکیه یا اوغوز عزبی (ب) تورکی آذربایجانی یا تورکی آذری

ج) تاریخ تورکی تورکمنی

بخش چهارم: زبان و لهجه معاصر تورکی و تقسیم بندی آنها

(1) گروه اوغوز:

الف) تورکی تورکیه عثمانی (ب) تورکی آذربایجان یا آذری یا

تورکی ایرانی

ج) تورکی تورکمنی (د) تورکی گاگاوز

(2) گروه قپچاق:

الف) تورکی قره قلیاق (ب) تورکی قیرقیزی (ج) تورکی قازاق

د) تورکی آلتای (ه) تورکی نوقای

(3) گروه بلغاریا بلغار- قپچاق- اوغوز

الف) تورکی قازان (ب) تورکی باشقرد (ج) تورکی قراچای-

بالکار

د) تورکی قوموق (ه) تورکی کارائیم

(4) گروه قارلوق- اویغور (یا تورکی شرقی)

الف) تورکی اؤزبکی (ب) تورکی ساری اویغور

ج) تورکی اویغور جدید (یعنی اویغور تیلی) (د) تورکی سالار

(5) گروه اویغور- اوغوز

الف) تورکی تووا (ب) تورکی توفا (کاراکاس) یا قاراقاش

ج) تورکی خاکاس
د) تورکی شور (ه) تورکی بارابین
و) تورکی چؤلیم یا کوئه ریک
6) زبان چوواش
7) زبان یاقوت
تکمله
ضمائم

ضمیمه 1: در باره نام و موقعیت زبان تورکی آذربایجان
ضمیمه 2: کتابهای تورکی آذری بعد از انقلاب
ضمیمه 3: کتابهای تورکمنی
تصاویر الحاقی
2 میناتور از «لسان الطیر» و «حیرت الابرار»
نقشه تورک زبانان جهان
بخشهای الحاقی:
تورکی خلج، تورکی ابیوردی، تورکی سنقری (سونقور)، تورکی
خراسانی

124- فرهنگ اوزبکی به فارسی (1-جلد):

مؤلف: یارقین، محمد حلیم و یارقین دکتور شفیقه
مشاور: وفایی، دکتور عباسعلی، خدایار، دکتور ابراهیم و آچیلوف،
دکتور ابرگش
ویراستار: پرهیز جوان، مقصود
نشر ایتووچی: «سخن انتشاراتی» و فارس تیلی و ادبیاتی گبنگه یتیریش
مرکزی
باسیلگن بیلی: 1386 ش.
باسیلگن پیری: تهران، ایران
سانی: 2200 جلد
اؤلجمی: 22/5 x 15/5
بیتی: 780 = 731 + 49
محتواسی: کتاب (اوزبکچه-فارسچه) ایکی تیللیک سؤزلیک بؤلیم،
اونده 37000 سؤز فارسچه ده معنا و ایضاح قیلینگن. کتاب ایکی
جلده باسیلگن.

اثر نینگ بیرینچی جلدی مندرجه سی قوبیده گیچه دیر:

نشر ایتووچی نینگ سؤزی (9-10 ببتلر)، مؤلفلر مقدمه سی (11-34
ببتلر)، سؤزلیک تالیفیده فایده لنینلگن منبعلر (35-37 ببتلر)، قیسقرتمه
ببلگیلر، سؤزلرنینگ ایشله تیش ساحه سی همده اوزبکچه لاتین و عربچه

يازوو بېلگىلىرى نىنگ معادل جدوللىرى (38-40 بېتلر)، اۋزبېكچە فعللر نىنگ صرفى و فارسچە معادلى (42-48 بېتلر) و كتاب متنى (49-779 بېتلر).

سۆزلىكده گى سۆزلىر اۋزبېك لاتىن الفباسى حرفلىرى تىزىمى گە كۆرە ترتيب قىلىنگن و هر حرف سۆزلىرى هم بىرىنچى، ايكىنچى، اوچىنچى، ... حرفىگە كۆزده توتىلگن. بىرىنچى جلدده (A) حرفىدن (Q) حرفىگچە دېرلى 16 حرفى قمره ب الگن. قالگنى ايكىنچى جلدده كىرىتىلگن.

سۆزلىك اۋزبېكستان چاغداش ادبى تىلى و ايران چاغداش فارسچە ادبى تىلى اساسىده تاليف اېتىلگن. سۆزلىك تشرىحى بۆلگنلىگى اوچون، اونده گى سۆزلىر كېنگ و هرتمانلمە شرح اېتىلىب، تورلى ترماقلرگە تېگىشلى معنالىرى بېرىلگن.

سۆزلىك نىنگ مهم خصوصىتلرىدن بىرىنچىتەسى قوبىده گىچە دىر:
- هر بىر سۆز مستقل مدخل صفتىده و اتمه لر و بىرىكمه لر قره حرفلر بىلن، سۆلده لاتىنچە و اۋنگده اېسە اونىنگ تلفظى فارسچە حرفلرده بېرىلگن؛

- اۋخشش مدخللرنىنگ ترتيبى: آت، صفت، روش، آلماش، حرف، فعل، صوت (سېس)، دعا، اتمه، قۇشىمچە (آرت و آلد)؛

- قۇشىمە سۆزلىر تلفظى نىنگ فرقى هم [] اىچىده كۆرستىلگن؛

- تركىبى بىرته دن كۆپ بۆلگن سۆزلىر 1، 2، ... سانلر بىلن بېرىلگن؛

- سۆزلىرنىنگ كۆچمە (مجازى)، كنايى، ادبى، آغزەكى، نظامى، سياسى و ... معنالىرى قىسقارتمە بېلگىلىرى بىلن بېرىلگن؛

- اۋزبېكچە مثاللر فارسچە ترجمەسى بىلن بېرىلگن؛

- ارجاعلر عموماً كۆپ ايشلەتيله ديگن و رواجى بۆلگن شكلگە بۆلگن؛

- نېچە شكلده يازىلىب يا اۋقىله ديگن كۆپل ب سۆزلىر ايرى مدخل يا هم بىرىنچى شكلى نىنگ سۆنگىگە بېرىلگن؛

- اۋزلىشگن يات سۆزلىرنىنگ تلفظىده، اۋزبېكستانده رايىج تلفظى اعتبارگە آلىنگن؛

- مدخل سۆزلىرده دېرلى برچە سىنىنگ گراملىك هويتى بېلگىلنگن؛

- اۋزلىشگن سۆزلىرنىنگ اېتمولوژىك ماهيتى بېلگىلنمە گن.

- ايرىم موردلرده افغانستان اۋزبېك تىلىده گى تلفظ هم (اف) بېلگىسى بىلن كۆرستىلگن.

- ايرىم سۆزلىر 15-25 و حتى اوندن آرتىق معنالىرى بېرىلگن.

125- فرهنگ اوزبېكى به فارسی (2-جلد):

مؤلفلر: یارقین، محمد حلیم و یارقین دكتور شفیقه
مشاورلر: وفایی، دكتور عباسعلی، خدایار، دكتور ابراهیم و آچیلوف،
دكتور ابرگش

ویراستار: پرهیز جوان، مقصود
نشر اېتووچی: «سخن انتشاراتی» و فارس تیلی و ادبیاتی گېنگه تیریش
مرکزی.

باسیلگن ییلی: 1386 ش.

باسیلگن ییری: تهران، ایران

سانی: 2200 جلد

اؤلچمی: 22/5 x 15/5

محتواسی: سؤزلیک نینگ ایکینچی جلدیده (R) دن (CH) گچه
حرفلر بیلن باشلنگن سؤزلر اؤرین الگن. بو بؤلیم 781-1433 بېتلرنی
قمره ب الگن.

کتاب سؤنگگیده «سخن» نشریاتی باسیب چیقرگن کتابلری نینگ 26
بېتلی فهرستی بېریلگن.

126- فرهنگ تورکی به فارسی سنگلاخ (خلاصه عباسی):

مؤلف: استرآبادی، میرزا مهدی خان

تلخیص: حکیم محمد خوبی

مقدمه، تصحیح و تحشیه: محمدزاده صدیق، دكتور حسین

تیلی: تورکچه (اوزبکچه) ئ فارسچه

نشر اېتووچی: یاران

باسیلگن ییلی: 1388

باسیلگن ییری: تبریز، ایران

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: وزیری

بېتی: 432

محتواسی: بو اثر ایکی تیلی سؤزلیک بؤلیم، میرزا مهدی خان تألیف
اېتگن "سنگلاخ" اتلی سؤزلیک نینگ قیسقرتیریلگن شکلی دیر. اونده
حکیم محمد خوبی قاجار نایب السلطنه سی عباس میرزا بویروغی بیلن
"سنگلاخ" متیندن مشتقات، شعرى اؤرنکلرنی حذف قیلگن.
شونینگدېک، مبانی اللغة بؤلیمی نی هم تلخیص قیلیب، گاهیده ایریم
باش سؤزلرنی هم تشلب اؤتگن. اوندن تشقري، ایریم موردلرده میرزا

مہدی خان نینگ شرح و توضیح لرینی ہم قیسقرتیرگن یا بیر نیچہ معنی
اؤرنیگہ بیر معینی آگن.

کتاب قوییدہ گی بؤلیملردن عبارت:
مصصح مقدمہ سی (29-86 بیتلر):

1- حکیم خوبی

2- میرزا مہدی خان

3- امیر علیشبر نوایی

4- تورکی چغتایی

5- سنگلاخ

6- خلاصہ عباسی

7- اختصارات

8- خاتمه و تشکر

مقدمہ حکیم خوبی

1. [تحمیدیہ]

2. در قواعد و ضوابط متعلقہ بہ لغت تورکی

فرہنگ تورکی بہ فارسی (متن): 109-320 بیتلر،

تذیل: 321-334 بیتلر،

خاتمه: 335 بیت،

افزودہ ہا: 341 بیت. بو بؤلیم اعلام فہرستی، آیتلر، تورکی رومی،

عرب، تورکمنی، قلماقی، فارس، ہند، ارمن و بشقہ تیلرگہ اشارہ

قیلینگن سؤزلر رویخطی بہریلگن.

منابع: 425،

فایدہ لہ نیلگن تورت تہ نسخہ دن بیر نیچہ بیت اؤرنک: 426-432 بیتلر.

127- فرہنگ تورکی نوین:

مؤلف: ہادی، اسماعیل

نشر اہتووچی: تبریز احرار انتشاراتی

تیلی: تورکچہ (اؤزبکچہ) و فارسچہ

باسیلگن ییلی: 1379 ش.

باسیلگن ییری: تبریز، ایران

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 17x24

بہتی: 836

محتواسی: کتاب تورکچه سؤزلرنینگ اېتمولوژیک فرهنگى بۇيلب، چوقور علمى و تحقىقى اثر دىر. اثر نىنگ 50 بېتى نى مقدمه و دىياچه (فارسچه) همده كىرىش (تورکچه) تشكىل بېرگن دىر.

مؤلف نىنگ مقدمه سىده فايده لىنىلگن قويده گى اثرلر تانىتىلگن:

«دېوان لغات التورک» (محمود کاشعرى نىنگ اثرى)، تورکچه اېتمولوژیک فرهنگ (، اکسفورد نىشرى، 1991 م.)، سنگلاخ (مىرزا مهديخان، روشن نىشرى، تهران 1374 ش.)، نىنى تره مه سؤزلوگو (مؤلفر گروهى، تورکيه تىل قورومو نىشرى، 1983 م.)، تورک دىل نىن اېتمولوژیک سؤزلوگو (عصمت ذكى ايوب اوغلو، سوسىال نىشرىاتى، استانبول، 1991 م.)، اوکول (مکتب) سؤزلوگو (تورکيه تىل قورومو، انقره، 1994 م.) و آذربايجان دىلى نىن اىضاحلى لغتى (آذربايجان فلنر اکادمىسى نىشرى، باکو) و بشقه لر.

دىياچه ده اېسه تورک تىلى نىنگ كېلىب چىقىشى، تىل و لهجه، تورک تىلى نىنگ تاوش شناسلىگى و خصوصىتلرى همده لکسکولوژىسى، قوشىمچه لرى حقىده به تفصىل سؤز يورىتىلگن.

کتاب نىنگ متنى 51- بېتدن باشلنهدى. سؤزلر الفبا حرفلرى تىزىمى اساسىده (آ) دن باشلنې، (ى) حرفىگه توگه يدى. مؤلف متنده چمه سى (2500) سؤزنى اېتمولوژىک نقطه نظر دن تحليل قىلىب، اولرنىنگ اىلدىزىنى تورلى منبعلر، اىنىقسه اېسكى تورکچه اثرلر دن قىدىرىب، اىزلب چىققن و اداغده خلاصه چىقىرىشگه اىنتىلگن.

اثرده گى سؤزلرنىنگ تخمىن 70 فاىزى حاضرچه كؤپلپ تورکچه شېوه- لر، جمله دن اوذبېكچه ده كېنگ و فعال قؤلله نىلماقده. مؤلف کتاب سؤننگىده فارسچه ده گى بىر تله ي تورکچه سؤزلرنىنگ فهرستىنى هم بېرگن.

128- فرهنگ واژه گان تورکى در زبان و ادبيات فارسى:

مؤلف: ارشادى فرد، عادل

نشر اېتووچى: باغ اندىشه انتشاراتى

تىلى: فارسچه و تورکچه (اؤزبېكچه)

باسىلگن يىلى: بى تا

باسىلگن يېرى: اردبىل، ايران

باسىلگن نوبتى: بىرىنچى

سانى: 2000 جلد

اؤلچمى: 18x25

بېتى: 334

محتواسی: بو کتاب در واقع فارسی دری تیلی و ادبیاتیده گی تورکچه سؤزلرنینگ تۋپلمی دیر. اثرده گی تورکچه سؤزلر شونچه که سؤزلر تۋپلمی بۋلمه ی، بلکه اولر اېتمولوژیک نقطه نظر دن تېکشیریلیب، معنا و ایضاح هم قیلینگن. کتابده آتاقلی آتلردن تشقیری، تاریخی و جغرافی اعلام هم کیریتیلگن.

مؤلف سؤزلرنی تېکشیرر اېکن، سوینگن و فایده لنگن منبعلرینی کۋرسه-تیب اۋتگن. او تېکشیرو اقیمیده سؤزلرنینگ اېتمولوژیک ایلدیزلرینی ایزلشگه اینتیلیب، تورکچه دن اۋزگه قیسی تیلگه تېگیشلی اېکنیگه خلاصه چیقاریشگه حرکت قیلگن. فرهنگده چمه سی 2500 سؤز تحقیق اېتیلگن. بولردن چېکلنگن سانی گینه اۋزگه تیللرنیکی اېکنلیگی گه اشاره قیلینگن.

مؤلف سؤزلیککه اۋن تۋرت بېتلی کیریش سؤز یازیب، اوندە تورکی تیل نینگ اۋتمیشی، اۋزگه تیللرگه تأثیری و عکسینچه سی، تورکچه و فارسچه ده لغتچیلیک اۋتمیشی، قدیمگی تورکچه سؤزلیکلر، فایده له- نیلگن منبعلر خصوصیتی حقیده چوقور معلومات بېرگن.

129- محاکمة اللغتين (1):

مؤلف: نوایی، میر علیشېر
 مهتم: واحدی، دكتور محمد يعقوب
 نشر اېتووچی: افغانستان علوم اکادمیسی
 تیلی: تورکچه (اۋزبېکچه)
 باسیلگن ییلی: 1363 ش./1984 م.
 باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی
 باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 سانی: ؟

اۋلچمی: 14 x 19

بېتی: 77 = 74 + 3

محتواسی: محاکمة اللغتين نوایی نینگ تورک تیلچیلیگی بۋییچه مهم اثرلردن سنه له دی. نوایی اوشبو اثرینی وفاتیدن بیر ییل بورون، انیقراغی هجری (905) ییلی تألیف اېتگن.

نوایی نینگ بو اثری اساساً ایکی بۋلیمدن عبارت دیر:

بیرینچی، نوایی تورک (اۋزبېک) تیلدن 100 ته سؤزنی اۋرنک صفتیده کپلتیریب، فارسی دری و تورکچه نی سالیشتیره دی و بو سؤزلرنینگ معادلی دری تیلده یۋقلیگیگه اورغو بېره دی. شونینگدیک، تورک تیلی

نينگ فعللر و آرتتيرمه شكللري بۇيىچە كېنگ امكانىتگە اېگە بۇلگىنىنى ايتەدى.

نوايى اثرى نينگ ايكيىچى بۇلئيميدە اۋزى يره تگن اثرلر حقيده معلومات بېرىب، بو بيلن تورك (اۋزبېك) تىلى نينگ تورلى نظم و نثر بديعى اثرلر يره تيش امكانىتى نى كۆرسە تيشگە ايتتيلهدى. شو بيلن بيرگە نوايى برچه توركلر، اينىقسە زمانى نينگ شهزاده لرى و استعداد اېگه لرىنى توركچه ده ايجاد قىلىشگە اونده يدى.

اثرگە مهتمم نينگ قيسقه سۋزى هم باسيلگن. اونده ايتىلىشچە، اوشبو نشرنى تيارلشده تورلى اولكه لرده باسيليپ چيققن دپيرلى برچه نسخه لر اعتبارگە الكىنىب، فايده له نىلگن.

130- محاكمة اللغتين (2):

مؤلف: نوايى، ميرعليشېر

تيلماچ: گنجەيى، تورخان

مهتمم: ارغون توخمنه يى

نشر اپتووچى: افغانستان شمال ولايتلرى اسلامى بيرلشمه سى فرهنگى انجمنى

تىلى: فارسچه و توركچه (اۋزبېكچه)

باسيلگن يىلى: 1984 م.

باسيلگن يېرى: پشاور، پاكستان

اۋلچمى: 22 x 14

بېتى: 3 (يادداشت) + 9 (تيلماچ مقدمه سى) + 43 + 5 (جدول) = 60

محتواسى: كتاب "محاكمة اللغتين" نينگ ايلك فارسچه ترجمه سى دىر.

بو ترجمه بيرينچى قتله هجرى 1328 يىلى تهرانده باسيليپ چيققن.

تيلماچ اثر متنىنى توليق ترجمه سى بيلن بيرگە، نوايى اۋرنك صفتيده كېلتيرگن 100 توركچه مصدر سۋزلرنينگ معنى سىنى هم بېرگن.

تيلماچ اثرگە كته مقدمه يازيب، اونده نوايى حياتى، اثرلرى و تورك تىلى نينگ بويوك حاميسى صفتيده توتگن اۋرنى، كۆرستگن و قالدديرگن تاثيرى حقيده چوقور و هرتمانلمه معلومات بېره دى.

مهتمم اوشبو نشرنى قيته نشر قىلىشده اۋزىچە تيلماچ تماندن يۈل

قۇيىلگن ايريم ترجمه و چاپ ينگليشلىرنى هم گۇيا تۇغريله گن. مهتمم

اوشبو توزه تيشلرنينگ برچه سىنى كتاب سۇنگگيده مقاييسى جدولده

بېرگن. (53-57 بېتلر)

شونینګدېک، نوایی، جامی، سلطان حسین بایقرا و بهزاد تصویرلری همده افغانستان شمال ولایتلری نینگ اسلامی بیرلشمه سینینگ نشانی هم باسیلګن.

131- محاكمة اللغتين (3):

مؤلف: نوایی، میرعلیشېر
مقدمه، تصحیح و تحشیه: دکتور ح. م. صدیق
نشر اپتووچی: اختر نشری
تیلی: اپسکی اوزبېکچه (چغتای تورکچه)، فارسچه و آذربایجانچه
تورکچه
باسیلګن ییلی: 1387 ش.
باسیلګن ییری: تبریز، ایران
سانی: 1000 جلد
اؤلچمى: 23 x 17
بېتى: 216

محتواسی: "محاكمة اللغتين" اثری نینگ اوشبو ایران نشری قوییده گی بؤلیملردن عبارت دیر:

1. عالم اثرګه 49 بېتلی کېنگ کولملی کیریش سؤزی یازیب، اونده نوایی حیاتی نینگ برچه باسقیچلری، قیره لری، اجتماعی و خیرلی ایشلری، دپیرلی برچه اثرلری حقیده امکانی باریچه معلومات بېرده دی. شونینګدېک، اوشبو بؤلیمده کتاب محتواسی، اوشبو کتاب نینگ تیارلش یؤسونی و ایشلری حقیده سؤز یوریتیلګن. قاله بېرسه، تورکچه متلرنی آسان اؤقیشده عربچه و لاتینچه یازولر نینگ مقایسی کؤرستګیچ جدولی ترانسکرېپشده قؤلنګن یازوو بېلګیلری کبی جدول هم بېریلګن.

2- عالم اوشبو کتابنی تیارلشده تورکیه نینگ "تؤپقاپو سرابی موزی" ده سقلنه یانګن 808 سانلی نوایی کلیاتی ایچیده (774 ب-782 ب) بېتلردن اؤرین الګن "محاكمة اللغتين" نینگ قؤلایز مه نسخه سینینگ تېپکی باسمه نسخه سی، تورخان ګنجه یی نینگ فارسچه ترجمه سی همده تورک عالمی سما باروتچو اؤزوندهر تیارلګن تنقیدی متن و تورکچه ترجمه لریدن فایده لنگن.

3- عالم اؤزی نینگ کیریش سؤزیدن سؤنګ، محاكمة اللغتين نی تورخان ګنجه یی فارسچه ګه اؤګیرګن تؤلوق متنی بیرګن (51-95 بېتلر).

عالم نینگ یازیشیچه، اوشبو متن "تؤپقاپو سرابی موزی" قؤلایز مه سیګه کؤره ایریم کمچیلیکلری بؤلګن و عالم اولرنی [] ایچیده یازیب

تۆلدىرگن. شونىڭدېك، بىرچە تور كىچە سۆزلىرىنىڭ تۇغرى شىكلىنى لاتىن يازوويىدە كۆرسىتىگن (فونىتىكى نى كۆرسىتىگن)؛ مەنلەردە كى فرقلارنى ھەم ھەر بىت نىڭ آستىدە بېرگن؛ عربچە سۆزلەر و عبارەلەرنى مەنئا قىلگن ھەمدە مەتتە كى شەرلەرنىڭ عەروۇس و زىنلەرنى ھەم بېلگىلگن. شونىڭدېك، مەتنى فەصلەرگە بۆلىپ، اولارنى [] ايچىدە بېرگن.

4- اوندىن سۆنگ، دكتور حەسەن مەھمەد زادە سەدىق نىڭ اۋزى آذربايجانچە تور كىچە سىگە اۋگىرگن "مەھكامە اللەغىن" نىڭ مەتنى باسلىگن (97-141 بېتلەر). عالم نىڭ يازىشىچە، او اثر نىڭ آذربايجانچە تور كىچە تەرجىمە سىدە اصل مەن (نوايى) نىڭ بيان يۋرغى ھەمدە ايشلەتلىگن سۆزلەرنى عىنئ سەقىشكە ايتىلگن، بىراق فقط تلفظ و املا لىرىنى آذربايجانچە تور كىچە سىگە ماسلەپ يازگن. يعنى نوايى تور كىچە لەھجەسى (چەغتاى تور كىچە لەھجەسى) نى آذربايجانچە تور كىچە لەھجە- سىگە اۋگىرگن.

عالم تەرجىمە مەتنى ھەم خۇدى فارسچە تەرجىمەدېك فەصلەرگە بۆلىپ، اولارنى [] ايچىدە بېرگن. شونىڭدېك، عالم خۇدى فارسچە تەرجىمەدە قىلگىدېك، بو تەرجىمە دە ھەم بىرچە تور كىچە سۆزلەرنى لاتىنچە يازوودە ترانسكرىپىش شەكلدە كۆرسىتىگن.

5- بو بۆلىمىدە "چەغتاى تور كىچە مەن" عنوانى آستىدە، عالم "تۇپقاپو سەرايى موزىي" قۇلياۋمە نەسخە نىڭ مەتنىنى فەكسىمىلى يۇسۇندە نەشر اېتىگن. (144-158 بېتلەر)

6- كىتاب نىڭ بو بۆلىمىدە "چەغتاى تور كىچە مەن" نىڭ تۆلەلىگچە، 47-48 بېتلەر جەدولسىدە كۆرسىتىلگن لاتىن يازووى بېلگىلەيدە (ترانسكرىپىش يۇسۇندە) عىنئ چاپ اېتىلگن (160-188 بېتلەر).

7- سۆنگى بۆلىم اثرگە قۇشىلگن تورلى قۇشىمچەلەر، ايضاحلەر، اعلام فەرىستلەر بۆلىپ، اولر قۇيىدە كىچە دىر:

1. پاورقىلەر، 190-195 بېتلەر.
2. عربچە عبارەلەر فەرىستى، 196 بېت.
3. تور كىچە (آدۇرچە و چەغتاىچە) شەرلەر فەرىستى، 197-199 بېتلەر.
4. فارسچە شەرلەر فەرىستى، 200 بېت.
5. اعلام فەرىستى (شەخەس، يېر، كىتاب)، 201-204 بېتلەر.
6. عربچە يازوودە سۆزلەر مەخزنى، 205-209 بېتلەر.
7. لاتىن يازوويىدە سۆزلەر مەخزنى، 210-212 بېتلەر.
8. كىتابنامە، 213-214 بېتلەر.

9. وئىقە، 215 بېت. تورخان گىجەيى ھەجرى 1327 يىلى تېرىز ادبىيات فاكولتەسى كىتابخانەسىگە "مەھكامە اللەغىن" نىڭ باسلىپ چىققن

فارسچه ترجمه سینینگ بیر نسخه سینی اهدا قیلگن اېکن. بو بېتده اؤشه نسخه مقواسینینگ بیرینچی بېتی باسیلگن.
10. سؤنگگی بېتده دکتور حسین محمد زاده نینگ قیسقه چه تورکچه کیریش سؤزی لاتین یازوویده باسیلگن.

132- محاکمة اللغتين (4):

مؤلف: نوایی، میر علیشېر
نشرگه تیارلاوچی: تاشقین بهایی
نشر اېتووچی: توران مدنی-اجتماعی بنیادی
تیلی: تورکچه (اؤزبېکچه)
باسیلگن ییلی: 1388 ش.
باسیلگن یېری: کابل، افغان پرس
باسیلگن نوبتی: ایکینچی
سانی: 1000 جلد
اؤلچمى: 22 x 14/5
بېتی: 65 = 64 + 1
دیزاین: جلال کمپیوتر
محتواسى: محاکمة اللغتين نینگ اوشبو نشری اولکه میزده درواقع اوچینچی نشری دیر. بو نشرنی تیارلشده میلادی 2000 ییلی تاشکېنتده باسیلیپ چیققن نوایی نینگ مکمل اثرلری نینگ 16- جلدیده گی متدن فایده له نیلگن.
نشرگه تیارلاوچی، متنده گی 98 ته سؤزنینگ یقین معناسینی هم بو نشرگه بېرگن. (61-64 بېتلر) بو ایش البته ایجابی و یخشی بؤلگن و اؤقووچیلرگه اثر متیننی توشونیشده کمک قیلهدی. اثرگه بیر بېتلی قیسقه سؤزباشی هم یازیلگن.

133- واژه گان زبان تورکی در فارسی:

مؤلف: نائبی، صادق
تیلی: فارسچه و تورکچه
باسیلگن ییلی: 1380 ش.
باسیلگن یېری: ایران
محتواسى: بو کتابده فارسچه گه کیریپ، اؤزلهشتیریلیپ آلینگن تورکچه سؤزلر تانیلگن. مؤلف اوشبو تحقیقی ایشنی ایتیمالوژیک یؤسینده آغه سورگن؛ یعنی هر بیر سؤزنینگ اؤزه گینی تاپیب، تورکچه لیگینی

اثباتلشده حرکت قىلىنگن. شو يۇرىققە كۆرە، مۇلف بىرمىنگتە سۆزىنىگ ايتىمالوژىك يۇسىندە تېكىشىرگن.
مۇلف كېين علاقه مندلر نىنگ اىستگىگە كۆرە، اوشبو كىتابنى اينترنت سايتىدە "هزار واژه اصیل تورکی در زبان فارسی" عنوانى آستىدە قىسقرتیرىب نشر ايتدی. مۇلف نىنگ سايتى: Nayibi@Duzgun.net

III - علمی - ادبی تحقیقات:

134- ادبی فنلر:

مؤلف: حفیظی، محمد یحیی

تیلی: اوزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1387 ش.

باسیلگن پیری: کابل، احمد باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 21/5 x 15

بپتی: 108 = 2 + 106

محتواسی: کتاب افغانستانده ادبی فنلر بؤییکچه، اوزبیک تیلی و یازوویده باسیلیب چیققن بیرینچی اثر دیر. بو اثر شاعرلر، ادبیاتچیلر، عالملر، تحقیقاتچیلر، عالی اوقوو یورتلر استادلری و اوقووچیلری اوچون مهم قؤللمه و مرجع اثر دیر.

اثر شعریت و ادبیات نینگ شو ترماغیگه تېگیشلی تورلی منبعلر، اوزبیکستانده باسیلیب چیققن اثرلر، قاله بېرسه ایریم شعرى تۇپلملردن هم فايده لنىلگن. كتابده شعر صنعتیگه تېگیشلی چمه سی 126 ته سؤز و اتمه نینگ ایخچم و قیسقه تعریفی بېریلیب، هر بیر یگه بیر یا ایکی شعرى اؤرنک هم کله تیریلگن. کتابگه مؤلف نینگ قیسقه سؤزی همده فايده لنىلگن منبعلر رویخطی هم باسیلگن دیر.

135- امیرعلیشپر نوایی فانی:

مهتم: واحدی، محمد یعقوب

نشر اپتووچی: تاریخ انجمنی

تیلی: اوزبیکچه، دری و پشتو

باسیلگن ییلی: حمل، 1346 ش.

باسیلگن پیری: کابل، دولت باسمه خانه سی

اؤلچمی: 25/5 x 15

بپتی: 178

محتواسی: کتاب افغانستان اوزبیک تیلی و ادبیات یگه تېگیشلی بؤلیب، افغانستان مطبوعات تاریخیده « بایقرا دېوانی » دن سؤنگ باسیلیب چیققن ایکی نچی کتاب دیر. کتاب نوایی توغیلگنی نینگ 525 ییللیگی

مناسبتی بیلن تیارلنگن مقاله لر و نوایی شعرلری و نثری اثرلریدن سیلنگن
اؤرنکلر تۋپلمی دیر.

کتاب عموماً ایکی بؤلیمدن عبارت بؤلیم، مندرجه سی قوییده گیچه دیر:

بیرینچی بؤلیم

– وزیر معروف افغانستان، دکتور سید محمد عبدالله، تیلماج سرور
گؤیا اعتمادی (بو مقاله ایلگری هجری 1313 ییلی کابل مجله سیده
باسیلگن)، 1-34 ببتلر،

– امیر علیشیر نوایی و آثار عمرانی او، فکری سلجوقی هروی، 35-64
ببتلر،

– دهرات فرهنگی اغیزی پر ایشیا باندی، پوهاند حبیبی، 65-70 ببتلر

– مؤلفات امیر علیشیر نوایی، محمد یعقوب واحدی جوزجانی، 71-
112 ببتلر.

ایکینچی بؤلیم

مصنفات نظم و نثر نوایی

الف) اشعار دری:

قصیده تحفة الافکار – 1 ته؛

غزلیات – 13 ته، مقطعات – 7 ته و رباعیات – 5 ته.

ب) اشعار تورکی (اؤزبکچه):

غزللر – 3 ته، مقطعات – 5 ته، رباعیلر – 3 ته، محبوب القلوبیدن پرچه لر،
138-153 ببتلر،

بو اؤزبکچه اؤرنکلر نینگ دپیرلی برچه سی دری ترجمه سی بیلن بپریلگن.

ضمایم – 154-163 ب.، فهرست اعلام – 164-178 ببتلر.

کتابده 11 ته رنگلی و آق-قره میناتور، نوایی اثرلری قؤلایزمه لریدن بیر
نچچه بیت نینگ عکسی همده هراتده گی نوایی مقبره سینینگ عکسی هم
باسیلگن.

136- انسان؛ چشم و چراغ آفرینش:

مؤلف: ابراهیم، رحیم

نشر اپتووچی: افغانستان تعاون مرکزی (منا)

تیلی: دری و اؤزبکچه (چغتای تورکچه سی)

باسیلگن ییلی: هجری 1378/میلادی 1999

باسیلگن ییری: پشاور، مرکز نشراتی میوند، کتابخانه سبا

اؤلچمی: 21 x 14

بپتی: 84

ببتلر بیزه تووچیسی: میرویس، عبدالغفور

محتواسی: کتاب علمی-تحقیقی اثر بؤلیم، مؤلف اوندۀ "انسان" توشونچۀ سینی بویوک متفکر میر علیشهر نوایی دنیا قره‌شی بؤیچۀ تپکشیرگن و تحقیق قیلگن. مؤلف اوشبو علمی ایزلنشین اساساً نوایی نینگ بویوک بدیعی و فلسفی اثری بؤلیمیش "خمسۀ" گۀ اساسلنیم، عملگۀ آشیرگن و اوندن کؤپل شعریاؤرنکلر کپلتیرگن. بو نرسۀ کتاب سرلوحۀ سینینگ قویده گی عبارۀ سیدن هم یققال بیلینۀ دی: "بررسی ابعاد و جلوه های انسان در خمسۀ نوایی".

مؤلف اوشبو علمی ایزلنشین قویده گی بؤلیملر و عنوانلر اساسیدۀ بجرگن:

- انسان چیست؟

1- بعد لاهوتی انسان، بو بؤلیم بیگیرمۀ ایری عنوان آستیدۀ آغۀ آیب باریلگن. بوندۀ انسان، حریم محرمی، آفرینیش نینگ اعجوبۀ سی، عشق بلبلی، تپگری نعمتلری نینگ برخورداری صفتیدۀ نوایی توشونچۀ لری بؤیچۀ تپکشیریلۀ دی. قالۀ بپرسۀ انسان حیاتی نینگ توغیلگندن اؤلیم پییگچۀ بؤلگن وضعیتتی تحلیل ایتیلگن...: 1-48 بپتله،

2- جلوه های ناسوتی انسان، بو بؤلیم موضوعلری (جلوه های ناسوتی انسان و جلوه های فرودستی) ایکی ایری عنوانلر آستیدۀ تحلیل ایتیلگن. بوندۀ حاکملر، عدالت، عفو و قصاص مسألۀ لری همدۀ انسان الهی گنجینۀ نینگ اسراری صفتیدۀ اونینگ تورلی قره مۀ-قرشی ایجابی و سلبی خصوصیتلری نوایی قره شلری بؤیچۀ تحلیل آستیدۀ آیلگن... 49-73 بپتله،

تکملۀ، بوندۀ قان تۆکیشدن نفرتلنش، انسان ابرکینلیگی گۀ اعتبار بپریش کبی موضوعلر تحلیل ایتیلگن...: 74-82 بپتله،
در نتیجۀ، بو اثر نینگ خلاصۀ سی اؤلۀ راق نوایی انساننی لاهوتی و ناسوتی قیرۀ لریگۀ کؤرۀ نظرده توتیب، اونی پیر یوزیدۀ خداوند (ج) نینگ خلیفۀ سی صفتیدۀ بهالۀ یدی...: 82-84 بپتله.

137- اؤزبیک ادبیاتی تاریخی (1-جلد):

مؤلف: مللۀ یف، نتن

مہتمم و یازوو اؤزگرتیرووچی: امینیار، سید نوراللہ

نشر ایتووچی: جہانی همکارلیکلر ادارہ سی

تیلی: اؤزبیکچہ

باسیلگن ییلی: 1387 ش.

باسیلگن پیری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېگ باسمہ خانہ سی

سانی: 500 جلد

اۆلچمى: 21 x 15

بېتى: 189

محتواسى: كىتاب بىر قىسقه مقدمه و تۇرت باىدن عبارت. بو اثر اۆزبېكىستانلىك تانىقلى عالم پروفېسور تن ملله يف نىنگ عالى اوقوو يورتلرگه مولجلله نىب يازىلگن «اۆزبېك ادبياتى تارىخى» بىرىنچى جلدى نىنگ بىر بۆلمى قىسقرتيرىلپ نشرگه تيارلنگن. مقدمه ده يازىلىشىچە، بو كىتاب هم افغانستان عالى اوقوو يورتلىرى، اۆزبېك بۆلىملىرى اوچون درسلىك كىتاب و قۇللنمه صفتيده تيارلنگن.

كىتاب مندرجه سى قويده گيلردن عبارت دىر:

بىرىنچى باب:

اۆزبېك ادبياتى تارىخى (مؤلف نىنگ سۆزباشىسى)، اۆزبېك ادبياتى نىنگ ترقىيات باسقىچلىرى، آغزه كى ادبيات يادگارلىكلىرى، مىف و افسانه لىر، اىلىك بېك، قهرمانلىك اىپاسى، الپامىش، قۇشيق و لىرىك شعرلر، شعريت و تىل.

ايكىنچى باب:

يازمه يادگارلىكلر، اورخون-ينى ساي يادگارلىكلىرى، كولنگىن بىلگه قآن يادگارلىكلىرى، اورخون-ينى ساي يادگارلىكلىرى نىنگ اهمىتى، اؤن-اؤن ايكىنچى عصرلر ادبياتى، بدىعى ادبيات، اپسكى توركى ادبى تىل، محمود كاشغرى و اونىنگ دېوان لغات التورك اثرى، دېوان لغات التورك اثرى نىنگ ادبى اهمىتى، توركى يازمه ادبيات، يوسف خاى حاجب، حياتى و فعالىتى، قوتادغوبىلىك، احمد يوغانكى، حياتى و ادبى فعالىتى، عتبه الحقايق (هبة الحقايق)، احمد يسوى، دېوان حكمت.

اوچىنچى باب:

اؤن اوچىنچى و اؤن تۇرتىنچى عصر باشلىرىده گى ادبيات، چنگىزخان استىلاسى و اونىنگ دهشتلى عاقبتلىرى، خلق آغزه كى ايجادى، يازمه ادبيات، ريغوزى، پهلوان محمود، بدرالدين چاچى.

تۇرتىنچى باب:

اؤن تۇرتىنچى عصر اؤرتىلریدن اؤن يېتىنچى عصرگچە بۆلگن ادبيات مدنى حيات، علم-فن، اولوغ بېگ. اؤن تۇرتىنچى عصرنىنگ ايكىنچى يرمىدن اؤن يېتىنچى عصرگچە بۆلگن ادبيات بدىعى ادبيات، تصوفى ادبيات، ادبى ژانرلر، عرب الفباسيده گى حرفلر نىنگ رقمى، ادبى علاقه و ترجمه ادبيات، محبت نامه، قطب، خسرو و شىرىن، سهىل و گلدورسون، گلستان بالتوركى. عمومى منبعلر و ماخذلر.

138- اۆزبېک ادبیاتی تاریخی (2-جلد):

مؤلف: ملله یف، نتن

مہتمم: امینیار، سید نوراللہ

نشر اپتووچی: جہانی همکارلیکلر ادارهسی

تیلی: اۆزبېکچہ

باسیلگن ییلی: 1388 ش.

باسیلگن ییری: شبرغان، جوزجان

اؤلچمی: 22 x 14

بہتی: 248

محتواسی: کتاب اۆزبېکستالیک عالم پروفیسور نتن ملله یف نینگ «اۆزبېک ادبیاتی تاریخی» ناملی کتابی نینگ بیر بؤلیمیدن نشرگہ تیارلنگن. اوندہ ہجری تۆقوزینچی عصردن باشلب، اؤن اوچونچی عصرگچہ یشب ایجاد اپتگن شاعرلر و ادیبلر حقیقہ معلومات بپرلہدی. کتاب یوسف امیریدن باشلہ نیب، محمد نیاز نشاطی گہ توگہ یدی. اؤن سکیزینچی عصر سؤنگگی و اؤن تۆقوزینچی عصر نینگ بیرینچی یرمیدہ قوقند خانلیگیدہ سیاسی، اجتماعی و فرہنگی حیات عنوانی آستیدہ اوچ بہتلیک قیسقہ معلومات 239-241 بہتلردہ باسیلگن. بو بؤلیمدہ غازی، محمود، امیری، خجالت، ادا، اویسی، نادرہ، نازل، خجندی، گلخنی، فضلی، مطرب، عندلیب، حاذق کبی شو دورنینگ شاعرلری اپسلنگن. کتاب نینگ 242-245 بہتلریدہ "مجموعہ، تذکرہ و تاریخ کتابلری عنوانی آستیدہ قوقند ادبی محیطیدہ یرہ تیلگن تورلی علمی، بدیعی، تاریخی کتابلر و تذکرہ لر حقیقہ سؤز بارگن. بو دوردہ اینیقسہ امیر عمرخان نینگ توتگن اؤرنی ایری اورغولنگن. کتاب نینگ 246-248 بہتلریدہ منبعلر و مأخذلر فہرستی بپرلگن.

139- اۆزبېک ادبیاتی فرہنگی:

مؤلفلر: ایشانچ، ذکراللہ، کوہکن، محمدعالم

مہتمم: تاشقین بہایی

نشر اپتووچی: امیرعلیشبر نوایی فرہنگی انجمنی (فاریاب بؤلیمی)

تیلی: اۆزبېکچہ

باسیلگن ییلی: 1374 ش.

باسیلگن ییری: میمنہ، فاریاب دولت باسمہ خانہسی

باسیلگن نویتی: بیرینچی

سانی: 1500 جلد

اؤلچمی: 19 x 14/5

بېټی: 370

محتواسی: بو کتاب ادبیاتچیلیک ترماغی بؤیچجه اولکه میزده تالیف اېتیلگن بیرینچی اثر دیر. اثرده تورک (اؤزبېک) ادبیاتی تاریخچه تېگیشلی میلادی 4-5 عصرلر، یعنی اورخون-ینی سایی بیتیکلریدن باشلب، سؤنگگی نماینده لریگچه بؤلگن علمی، ادبی، تاریخی و هنری سیمالری همده یازمه اثرلرنی قمره ب آلگن. سیمالر، اثرلر و ادبی-علمی یؤنه لیشلر عموماً ماوراءالنهر، خراسان (حاضرگی افغانستان)، هند کورگانلر و آلتین اورده قلمرولری کبی کبنگ جغرافی ساحه نی اؤز ایچیگه قمره ب آلگن.

اثرده تیل، ادبیات و صنعتگه عاید کؤپلر سؤزلر و اتمه لر هم امکانی باریچه ایضاحلنگن. کتاب مدخللری الفبا حرفلری ترتیبی گه کؤره تیزیلگن. بو نرسه، ایستلگن مدخل نینگ تاپیشینی اؤقووچیگه آسان قیلگن.

اثر ادبیاتچیلر، عالی اؤقوو یورتلری اؤقیتووچیلری و اؤقووچیلری همده کبنگ ادبیات مخلصلری اوچون مرجع صفتیده قؤلله نیلیشی ممکن. اثرگه ایکی تقریظ همده مؤلفلرنینگ قیسقه سؤز باشیلری هم باسیلگن. کتاب سؤنگگیده فایده لنیلگن منبعلر فهرستی هم بېریلگن.

140- اؤزبېک شاعرلری:

نشرگه تیارلاوچی: بیانی، آیخان

نشر اېتووچی: اطلاعات و کلتور وزیرلیگی

تیلی: اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1369 ش.

باسیلگن یېری: کابل، دولتباسمه خانه سی

اؤلچمى: 23 x 16

بېټی: 251

محتواسی: کتاب اؤزبېک ادبیاتی تاریخچه تېگیشلی بؤلېب، اونده قدیم زمانلردن باشلب، اؤنونچی هجری عصرنینگ باشلریگچه یشب ایجاد اېتگن شاعرلرنی تانییلگن. کتابده ایجادگار شاعرنینگ ترجمه حالی و اؤزیدن قالدیرگن اثری حقیده معلومات بېریلگن، قاله بېرسه، اولرنینگ ایجادیدن اؤرنکلر هم کبلیتیریلگن.

141- بابر منگولگی:

توزووچی و مهتمم: یارقین، محمد حلیم

نشر اېتووچی: ا.م.ا. جنبشی، جوزجان فرهنگى شوراسی

تیلی: اؤزبېکچه و درى
 باسیلگن ییلی: جدی، 1372 ش.
 باسیلگن یېرى: شېرغان، دولت باسمه خانهسى
 سانى: 500 جلد
 اؤلچمى: 21 x 15/5
 بېتى: 57

محتواسى: كتاب بابر توغىلگنى نىنگ 510 يىللىگى مناسبتى بىلن تيارلنگن. كتاب متنى اساساً اؤزبېكچه بۇلىب، اونده ايرىم پرچه شعرلرگينه درى تيلده دير. كتابده گى نىنگ معمارلى، نىنگ اوغلى كامران ميرزاگه يازگن نامهسى، عايله سيده شعر و ادب كىبى مطلبلر، افغانستان مطبوعاتى و بابر شناسلىك علمى بۇيىچه ينگى بۇلىب، بيرىنچى قتلده باسىلىب چىققن. شونىنگدېك، كتاب جوزجان ولايتيده اؤزبېك تىليده نثر اېتىلگن بيرىنچى اثر دير.
 كتابده گى موضوعلر قويده گيلردن عبارت دير:
 يادداشت (ب) بېتلر، سۇزاشى (1-3 بېتلر)، بابر اثرلرى (4-9 بېتلر)،
 ظهيرالدين محمد بابر معمارلى (10-20 بېتلر)، «بابرنامه» دن قىزىق
 نكتلر (21-23 بېتلر)، بابر مکتوبلرى (24-30 بېتلر)، بابر شعريده
 حكمتلى سۇزلر (31-34 بېتلر)، بابر عايله سيده شعر و ادب (35-39
 بېتلر)، بابر شعرلريدن ترجمه لر (42-44 بېتلر)، بابر حقيده يازىلگن
 اثرلر (45-49 بېتلر)، بابر اجدادى و اولاديدن پادشاهلىك قىلگن كيشيلر
 (50-51 بېتلر)، مشاعره (52-56 بېتلر)، مأخذلر (57 بېت) و امتتان
 (58 بېت).

142- بابرى خط:

مؤلف: يارقين، محمدحليم
 نثر اېتووجى: افغانستان آيدىن فرهنگى انجمنى
 تیلی: اؤزبېکچه
 باسیلگن ییلی: 1384 ش./ 2005 م.
 باسیلگن یېرى: پشاور، الازهر انتشارات مؤسسەسى
 سانى: 500 جلد
 اؤلچمى: 22 x 14/5
 بېتى: 52

محتواسى: بو كيچىك و ايخچم رساله بويوك سرگرده، شاعر و اديب شهيرالدين محمد بابر شاه اختراع قىلگن «بابرى خط» حقيده تاليف اېتىلگن نسبتاً تولىق و كېنگ علمى ايزلنیش و تحقيقات دير.

ظہیرالدین محمد بابر شاہ ہجری 910 ییلی کابلدہ اوز آتیگہ اتب بیر خط اختراع قیلدی. تاریخده بو یازوو «بابری خط» آتیگہ مشہور دیر. بابر نینگ اوزی منگو اثری «بابرنامہ» ده اوچ قتله ہمدہ دہوانیدہ اہسہ بیر قتله اوشبو خطدن آت توتیب، ایریم شعرلر، قطعہ لر و سرخطلرنی اوشبو یازوو بیلن یازیب، اؤغیللری و دؤستلریگہ ییبارگینی اہسلہ گن بؤلسہ ہم، بیراق بو خط حقیقہ کؤپ نرسہ لر یاپیقلیگی و مبہم لیگیچہ قالگن. «اکبرنامہ» ایریم تاریخی منبعلر، حتی «بابری خط» بیلن یازیلگن بیر مصحفنی مکہ گہ جؤنتگینی ہم قید اہتگنلر.

بوگونگہ کہلیب عالملر و بابر شناسلیک بیلیمی ترماغیدہ، اوشبو یازووگہ تہکیشلی ایکی ایری منبع و شو بیلن بیرگہ بو یازووگہ منسوب ایکی ایری یازوو و مفردات بار. بولر نینگ بیر «عجایب الطبقات» ناملی اثرگہ بہر یلگن «بابری خط» نینگ حرفلری و ایکینچیسہ اہسہ، مشہد شہریدہ-گی «آستان قدس رضوی» کتابخانہ سیدہ گی «مصحف بابری» یازوویدن استخراج قیلینگن حرفلر دیر.

«بابری خط» کتابیدہ ہر ایکلہ منبعہ گی یازوولر و حرفلری حقیقہ کہنگ معلومات بہر یلہ، تورلی اولکہ لردہ آلیب بار یلگن تحقیقاتلر و بیلدیر یلگن فکرلر اؤرگہ نیلگن. شونینگدہک، کتابدہ ایکلہ منبعدن نمونہ لر عکسلری و تہکیشلی جدوللر ہم بہر یلگن.

143- تاریخ ادبیات تورکی اوزبیک (جلد یکم):

مؤلف: مللہ یف، نتن

ترجمہ، تحقیق و نگارش: نامق شہرانی، برہان الدین

تیلی: دری، اوزبیکچہ

باسیلگن ییلی: 1379 ش.

باسیلگن بہری: پشاور، پاکستان

سانی: 1000 جلد

اؤلجمی: 24/5 x 18

ہیتی: 500 = 74 26

محتواسی: کتاب اوزبیک ادبیاتی بؤیچہ یازیلگن بیریک علمی- تحقیقی اثر بؤلہ، مؤلفی اوزبیکستانلیک تانیقلی ادبیاتچی عالم پروفیسور نتن مللہ یف دیر.

اوزبیکستاندہ اوزبیک ادبیاتی تاریخی بؤیچہ ایکی مستقل کتاب تألیف اہتیلیب، باسیلیب چیققن:

بیری، تاشکہنت عالی اوقوو یورتی تمانیدن اوچ جلدلی کتاب. بو کتاب نینگ بیرینچی جلدینی پروفیسور مللہ یف و قالگن ایکی جلدینی اوشہ

دانشگاه نینگ استادلری بیرگه تألیف اہتگنلر. بو کتاب اساساً درسلیک کتابی صفتیدہ برچہ عالی اوقوو یورتلردہ قؤلہ نیلہدی. ایکینچیسسی اہسہ اؤزبکستان علوم اکادمیسی نینگ بیر گروہ عالملری پیش جلدہ تألیف قیلگنلر. بو کتاب اؤزبک ادبیاتی تاریخینی اہنگ قدیم زماندن باشلب، میلادی ییگیرمنچی عصر باشلریگچہ بؤلگن مدتی قمرہب آلہدی.

افغانستاندہ برہان الدین نامق ترجمہ قیلگن کتاب پروفیسور مللہ یف تألیف اہتگن اؤشہ بیرینچی جلدی دیر. بو کتاب اہنگ قدیم زماندن باشلب، شیبانیلر زمانیکچہ بؤلگن مدتہ گی ادبیاتی اؤز ایچیکہ آلہدی. تیلماج اوشبو اثرنی ترجمہ قیلشده، اولکہ میز شرایطی، اؤزبک و عموماً تورک ادبیاتیدہ جہان بؤیچہ اہریشیلگن یوتوقلر و تاپیلگن ینگیلیکلر، قالہ بېرسہ نتن مللہ یف نینگ اختیاریکہ بؤلمہ گن یا کہ خبرسیز بؤلگن کؤپلپ معلوماتلرنی ایشانچلی منبعلردن فایدہ لیب کتابگہ کیریتگن. شونینگدک بیزنینگ شرایطیمیزگہ تۇغری کپلمہ ییدیگان ہمدہ شورالر توزومی و شرایطیکہ کؤرہ کتابگہ کیریتیلگن یا کہ بیان اہتیلگن ایریم موضوعلر چیقاریلگن.

نتیجہدہ، ترجمہ نسبتاً منقح، تؤلبقراق و بای اہتیلگن شکلدہ تیارلنگن. بو اثر، بیریک علمی ترجمہ بؤلیب، اوچ جلددہ باسیلیب چیققن. بیرینچی جلدی نینگ فہرستی قوییدہ گیچہ:

باستانی ترین یافته های ادبی

پیوند های اقتصادی و فرهنگی با سایر مردمان، نشانی های ارجناک ادبیات گفتاری، قصہ ہا و افسانہ ہا، حماسہ های قہرمانی، سرودہا و اشعار غنایی، شعر و زبان، مہراثہای گرانہای نوشتہ، اوستا، کتیبہ ہا و یا سنگنوشتہ های اورخون-ینی سایی، کتیبہ های سنگی کول تگین و بیلگہ قآن.

ادبیات تورکی اؤزبکی از سدہ دہم تا دوازدهم میلادی:

علم و دانش، ادبیات بدیعی و هنری تورکی اؤزبکی، زبان ادبی تورکی قدیم، محمود کاشغری و دیوان لغات التورک، یوسف اولوغ حاجب خاص، احمد یوگناگی، خواجہ احمد یسوی (پیر تورکستان)، دیوان حکمت.

ادبیات تورکی اؤزبکی در سدہ سیزدهم و آغازهای سدہ چهاردهم میلادی:

ادبیات شفاهی یا ایجادیات گفتاری مردم و ادبیات کتبی و نوشتاری، رابغوزی، پهلوان محمود، بدرالدین چاچی.

ادبیات تورکی اؤزبکی از میانه های سدہ چهاردهم تا ہفدهم میلادی:

علم و دانش، ادبیات بدیعی و هنری تورکی اؤزبېکی، ادبیات شفاهی و گفتاری، ادبیات نوشتاری و کتبی، ادبیات واقعگرای تورکی اؤزبېکی و عملیه رشد و بالنده گی، گرایش، گرایش دینی و تصوفی در ادبیات تورکی اؤزبېکی، ادبیات ارتجاعی و درباری، انواع و موضوعهای ادبی، پیوندهای ادبی و ادبیات ترجمه و گزارش، آثار مربوط به ادبیاتشناسی، قطب، خسرو شیرین، حامدی بلخی، حیدر، مثنوی گل و نوروز، آتایی بلخی، دیوان آتایی، سکاکی سمرقندی، دیوان سکاکی، لطفی هروی، دیوان اشعار.

تقریظ: کاندید اکادمیسین دکتور محمد یعقوب واحدی جوزجانی: (الف- ب) بېتئر.

مقدمه مؤلف: (ج-ز) بېتئر، مقدمه تیلماج: ح-ر. کتاب سترجنرال عبدالرشید دوستم نینگ مالی کمکی بیلن چاپ بؤلگن. کتاب مقواسینینگ تورتینچی بېتیده تیلماج نینگ ترجمه حالی و عکسی باسیلگن. شونینگدېک، کتابده کؤپلېب کېره کلی عکسلر و پرچه شعرلر علیحده یا که بؤش یېرلرده باسیلگن.

144- تاریخ ادبیات تورکی اؤزبېکی (جلد دوم):

مؤلف: ملله یف، نتن

ترجمه، تحقیق و نگارش: نامق شهرانی، برهان الدین

تیلی: دری و اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1379 ش.

باسیلگن یېری: پشاور، پاکستان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 24/5 x 18.

بېتی: 327

محتواسی: کتاب نینگ ایکینچی جلدی بوتونله ی بویوک متفکر، شاعر و سیاست اربابی میر علیشېر نوایی گه اختصاصلنگن. کتاب نینگ اوشبو جلدیده نوایی حیاتی، علمی، فرهنگی و سیاسی فعالیتلری، اؤزیدن قالدیرگن منگو اثرلری هرتمانلمه، کېنگ و چوقور تېکشیریلیب، تحلیل قیلینگن.

اثرده شونینگدېک بیلیم ساحه سیده نوایی شناسلیک اؤرنی، اؤتمیشی و اهمیتی خصوصیده به تفصیل معلومات بېریلگن. قالدیه بېرسه نینگ شعری و نثری اثرلری مضمون، تیل و بدیعی نقطه نظرندن کېنگ تحلیل اېتیلیب، اونینگ اوشبو اثرلری طفیلی تورک (اؤزبېک) تیلی نی رواجلنتیریشیده

قوئشکن اولکن اولوشی همده حامی صفتیده بو تیلنی یوکسلیشیده قیلگن فعالیتلری هرتمانلمه یارتیلهدی. اثر مندرجه‌سی قوییده گیلردن عبارت: امیر علیشیر نوایی، عملکردها و تاریخ فراگیری میراث فرهنگی نوایی، منابع و سرچشمه های فراگیری کارکردهای فرهنگی و چگونه گی زنده گی نوایی، فراگیری میراث نوایی در گذشته، فراگیری آثار نوایی در سالهای پسین، زنده گی و کارکردهای نوایی گاه کودکی، سالهای فراگیری و آموزش، نوایی در سمرقند، کارکردهای سیاسی و خدمات فرهنگی و عمرانات نوایی، مبارزه برای شگوفایی زبان ادبی تورکی اؤزبکی، دواین شعر و ایجاد خمسه، نوایی در استرآباد، سالهای پایان حیات، اشعار نوایی؛

خزاین المعانی، نخستین دیوانهای نوایی، نسخه های منسوب به سده پانزدهم میلادی بدایع البدایه، گاه آفرینش ساختار و ترکیب خزاین المعانی، مهارت سخنوری نوایی؛ دیوان فانی، قصیده تحفة الافکار؛

آثار حماسی نوایی، خمسه، سنت خمسه سرایی، خمسه نوایی مرحله جدید در خمسه سرایی، حیرت الابرار، فرهاد و شیرین، لیلی و مجنون، سبعة، سد اسکندری؛

لسان الطیر، محبوب القلوب، نوایی و ادبیات شناسی، مجالس النفایس، میزان الاوزان؛

نوایی بانی زبان ادبی تورکی چغتایی (اؤزبکی امروزی)، محاکمة اللغتین، زبان و تفکر، مقایسه تورکی چغتایی (اؤزبکی امروزی) با زبان سارت (فارسی دری) در محاکمة اللغتین، محاکمة اللغتین و ادبیات بدیعی و هنری، سرانجام.

در کتاب میناتورهای کار شده توسط بهزاد از سلطان حسین بایقرا و مولانا جامی، بورتریت نوایی، میناتورهای کار شده به برخی از آثار نوایی به گونه سیاه و سفید چاپ شده است. همچنان در لابلائی صفحات شاه فردها، رباعیات و قطعاتی به شکل برجسته به چاپ رسیده است. در صفحه سوم پشتی شناسنامه و فوتوی مترجم چاپ شده است.

145- تاریخ ادبیات تورکی اؤزبکی (جلد سوم):

مؤلف: ملله‌یف، نتن

ترجمه، تحقیق و نگارش: نامق شهرانی، برهان الدین

تیلی: دری و اؤزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1379 ش.

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 24/5 x 18.

بہتی: 437

محتواسی: کتاب اوچ بؤلیمدن عبارت:

بیرینچی بؤلیم، کتاب نینگ اصل متنی دیر و 163 بہتی تشکیل بپرہدی. بو بؤلیمده ظہیرالدین محمدشاه دن پادشاہ خواجہ گچہ بؤلگن دور و ایجادکارلر بحث آستیدہ آلینگن. بؤلیم نینگ مندرجہ سی قوییدہ گیچہ دیر:

ظہیرالدین محمد بابر (1483-1530 م.):

زندہ گی و کارکردہای، وارث ولایت فرغانہ، نبرد برای بہ دست آوردن تاج و تخت سمرقند و استیلائی ماوراءالنہر بہ دست شیبانی خان؛ حاکمیت بابر در خراسان (افغانستان)؛

یورش بر ہندوستان و تشکیل امپراتوری تیموری ہند؛

بابر دولتمرد، سخنور، ادیب، مورخ و دانشی مرد، کارکردہای بابر و چگونہ گی فراگیری میراثہای گرانہای فرهنگیش، شعر بابر و شناسایی با دیوان...؛

بابرنامہ (توزوک بابری، واقعہ نامہ، واقعات بابری)؛

محمد صالح (1455-1535 م.):

زندہ گی و کارکردہا، میراث ادبی محمد صالح، شیبانی نامہ، ...
مجلسی:

زندہ گی و فعالیت های ادبی مجلسی، قصہ سیف الملوک، ...
پادشاہ خواجہ:

زندہ گی و کارکردہای خواجہ، میراث ادبی پادشاہ خواجہ، حکایات
مفتاح العدل و گلزار، ... خلاصہ.

ایکینچی بؤلیم، تکملہ بو بؤلیم 113 بہتدن عبارت بؤلیم، اونده تیلماج کتاب متیندہ گی ایریم موضوعلرگہ آرتیقچہ ایضاح بپرگن یا ینگیلیکلرنی قوشگن. تکملہ ده تیلماج کتاب مؤلفی نینگ نظریدن چہتہ قالگن ادبی سیمالر، ادبی اثرلر و یادگارلیکلر و ایریم ینگیشلرنی یارتیش و تؤغریش کبی مطلبلرنی کیریتگن. بؤلیم مندرجہ سی قوییدہ گیچہ دیر:

1- خواجہ احمد یسوی (پیر تورکستان)،

2- ابوالقاسم محمود بن عمر بن احمد الزمخشری،

3- ابو عبدالله محمد بن موسی ال،

4- حامدی بلخی، احمدی بلخی، دربیک،

5- گدایی،

6- حافظ،

- 7- محمد بیرم خان خانخان،
- 8- محمدشيبان خان (شيبانی)،
- 9- و محبت نامه،
- 10- لطافتنامه خجندی،
- 11- دهنامه يوسف امیری،
- 12- تعشق نامه سيد احمد،
- 13- حقيقت نامه و صداقت نامه سيد قاسمی،
- 14- گلشن اسرار حيدر،
- 15- نوع ادبی مناظره،
- 16- تورکی اوزبیکي.

اوپینچی بؤلیم: کتاب نینگ اوپینچی بؤلیمی اعلام فهرستی و کتابشناسلیکدن عبارت دیر. بو بؤلیم دپیرلی 159 بېتی تشکیل بېره دی. اعلام فهرستی کتاب نینگ هر اوچله جلد اوچون علمی روشده، الفبا ترتیبی کؤره توزیلگن. بو نرسه کتابدن فایده لنینشی اؤقووچیلرگه جدا قولهی و آسان قیله دی. فهرستلر تورلی موضوعلر بؤیچه قوییده گیچه توزیلگن:

نام اشخاص، نام آثار، سلسله ها و دودمانها، قبایل، اقوام و ملتها، زبانها، اسمای دهات، قصبات، مناطق شهرها، کشورها و ممالک، رودها، کوه ها، ابحار و بحیره ها، موزیمها، کتابخانه ها، مؤسسات نشراتی، تحقیقی و پژوهشی، اسامی فرقه ها و گروه ها، خانقاه ها، مدارس، مقبره ها، باغها، رباطها، الفباها و القاب و رتبه ها.

کتاب نینگ سؤنگگی بؤلیمینی بلیوگرافی یا کتابشناسلیک تشکیل بېرگن. بونده مؤلف و تیلماج فایده لنگن کتابلر نینگ رویخطی، مؤلف و یازووچیلر نینگ آتی و الفبا ترتیبی اساسیده کبلیتیریلگن.

146- در باره زبان، خط و فرهنگ نویسی تورکی (اوزبیکي):

مؤلفلر: یارقین، محمد حلیم و یارقین، دکتور شفیه
نشر اېتووچی: آیدین افغانستان فرهنگي انجمنی

تیلی: دری و اوزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1385 ش/2007 م.

باسیلگن یېری: کابل، بهیر باسمه خانه سی

دیزاین و کمپوز: میرزا اولوغ بېک فرهنگي انجمنی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 22 x 14

بېتی: 93 + 4 = 97

محتواسی: کتاب اوچ ایری موضوعدن عبارت:
بیرینچی، بونده عموماً تورک (اؤزبیک) تیلی، نیگیزی، اونینگ
گروهلنیش و گروهلر خصوصیتلری، دوره لنیش باسقیچلری و دورهلر
خصوصیتلری، 24 تورکچه شیوهلرده اؤزبیک تیلی نینگ اؤرنی،
یوکسلش آقیمی و حاضرگی موقعی حقیده معلومات بهریلگن. (1-19
بپتله)

ایکینچی، تاریخ آقیمده تورکلر اختراع قیلگن یازوو (خط) لر، اولر
قؤلگن تورلی یازوولر حقیده کپنگ معلومات بهریلگن. تورکلرنینگ
اېنگ قدیمگی یازووی بؤلگن اورخون یازووی، خصوصیتلری حقیده
سؤز یوریتلیب، اورخون و اویغور یازوولریده یازیلگن یادگارلیکلر
فهرستی و اولردن ایریم پرچه لر هم کپلتیریلگن. شونینگدېک، بابرشاه
اختراع قیلگن «بابری خط» حقیده هم ینگی معلوماتلر بهریلگن. (20-
47 بپتله)

اوچینچی، بو بؤلیمده تورک تیلیده فرهنگ یازیش اؤتمیشی، تألیف
ایتیلگن بیرینچی، ایکینچی و ... فرهنگلر، تورکچه فرهنگلرنینگ دوره-
لنیشی، اېنگ قدیمگی تورکچه فرهنگلر حقیده به تفصیل سؤز
یوریتیلگن. شونینگدېک، بو بؤلیمده 50 دن آشیق بیر، ایکی و اوچ تیللی
تورلی تورکچه فرهنگلر تانیتیلگن.

اوندن تشقری، تورکچه (اؤزبیکچه) اره سیدهگی تاریخی مناسبتلر، اؤز
ارا لکسیک و گرامتیک تأثیرلری حقیده هم معلومات بهریلگن. (48-73
بپتله)

شونینگدېک، کتابده اؤقووچیلر فایدهلنیشلری اوچون اؤزبیکچه
فعللرنینگ صرفی رهنماسی هم باسیلگن. (79-88 بپتله)
کتابده اویغور یازووی بیلن یازیلگن لطفی نینگ بیر غزلی، اورخون،
اویغور، بابری و سیریلیک یازوولریگه تېگیشلی مخصوص جدوللر،
سومر تیلیدهگی ایریم سؤزلرنینگ تورکچه، دری و انگلیسجه معنالی
بیلن سالیشتیریلگن مقایسی جدولی همده ایسیق کؤلدن تاپیلگن
پطنوسگه یازیلگن اېنگ قیدیمگی تورکچه یازوو عکسی، یازووی و
ترجمه سی هم باسیلگن.

کتابگه نشر اېتووچی و مؤلفلرنینگ یازیلگن قیسقه سؤزلری همده فایده-
لنیلگن منبعلر فهرستی هم باسیلگن.

نشر ایتووچی: رحمتلی الحاج عبدالغفار غضنفر اولادی

تیلی: دری و اوزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1385 ش.

باسیلگن ییری: بلخ، فرهاد باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 21 x 15

بپتی: 14 + 83 = 59

محتواسی: بو اثرده اندخوی منطقه سیده یشب اؤتگن اؤتیز کیشی عالم، روحانی، ادیب، شاعر، سیاسی و آتاقلی شخصیتلر تانیلگن. شخصیتلرنینگ تانیتمیش بیلن بیرگه ایریم موردلرده، اینیقسه اؤزگه منعلرده آز اوچریدیگن اولکه تاریخی، خصوصاً جنوبی تورکستانده یوز بېرگن ایریم سیاسی و اجتماعی حادثه لر هم قیسقه چه اېسلنگن. اثرده بیر تقریظ و مؤلف نینگ ترجمه حالی و دیباچه هم باسیلگن (الف-ن بېتلر). اثر دری تیلده یازیلگنیگه قره مه ی، اونینگ متنیده اؤزبیکچه ده بیر قصیده و تله ی گینه شعرلر بار (12-15، 29، 45-46، 54، 55، 56 و 67 بېتلر).

148- سیمای میرعلیشپر نوایی:

مؤلفان: یارقین، محمد حلیم و یارقین، شفیه

نشر ایتووچی: میرعلیشپر نوایی فرهنگی انجمنی

تیلی: دری و اوزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1369 ش.

باسیلگن ییری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 24 x 16

بپتی: 1 + 94 = 95

محتواسی: کتاب دری تیلده یازیلگن و میرعلیشپر نوایی توغیلگنی نینگ 550 ییللیگی گه بیغیشلنپ، نشر اېتیلگن. کتاب متنیده نواییدن کؤپلپ شعر و نشر اؤرنکلر تورکچه (اؤزبیکچه) ده باسیلگن. کتاب بوتونله ی نوایی نینگ حیاتی و ایجاددی حقیده یازیلگن. اثر دری تیلده یازیلگن و بیر قیسقه پیشگفتار و قوییده گی سکیز مقالیدن عبارت دیر:

- جستاری در زیستنامه نوایی، ح. یارقین، صص 1-13؛

- نوایی و جایگاه او در ادبیات تورکی چغتایی، ح. یارقین، صص 14-21؛

- نوایی، خسرو قلمرو شعر، ش. یارقین، صص 22-35؛

- نوایی مشعلدار نثر تورکی (اۋزبېکی)، ش. یارقین، صص 36-45؛
 - نوایی، منتقد آگاه و ژرفنگر، ش. یارقین، صص 46-56؛
 - نوایی، هنرور و هنرپرور، ح. یارقین، صص 57-68؛
 - نوایی، آموزگار و پرورش دهنده، ح. یارقین، 69-80؛
 - نوایی، انسان کامل و هومنیستی بزرگ، ش. یارقین، صص 81-94.
- کتابده نوایی نینگ سیاسی، اجتماعی و فرهنگی حیاتی و فعالیتلری حقیقه یپترلیچه معلومات بېریلگن. قالد بېرسه، اونینگ علمی، ادبی و فلسفی قابیلیتی و صلاحیتی، یره تگن اثرلری همده تورک تیلینی رواجله- نیسی و گۆرکیره ب اۋسیسیگه قۇیگن تأثیری و قۇشگن اولکن اولوشی کۆپل ب اۋرنکلر و تحقیقاتچیلر سۆزلری آرقه لی یاریتیلگن.

149- علیشېر نوایی حکمتلریدن:

شاعر و مؤلف: نوایی، میر علیشېر

نشر اپتووچی: وطن جمعیتی

تیلی: اۋزبېکچه و انگلیسچه

یازووی: عرب، سیریلیک و لاتین

باسیلگن ییلی: 1988 م. / 1367 ش.

باسیلگن یېری: تاشکېنت، اۋزبېکستان

سانی: 5000 جلد

اۋلچمی: 16 x 10/5

بېتی: 109

محتواسی: بو تۋپلم نوایی نینگ 20 جلدلیک اثرلریدن تئلب آلینگن حکمتلی سۆزلر دیر. بو سۆزلر منظوم و مشور بۇلیب، اولرنینگ سانی 100 ته گه یتهدی. اولرنینگ اساسی مضمونینی آداب-اخلاق، انسانی فضیلتلر، وطن، سېوگی، وفا، تینچلیک، تۋغرلیک، بیلیم و کمال اۋرگنیش کبی موضوعلر تشکیل بېردهی.

150- محبوب القلوب:

مؤلف: نوایی، میر علیشېر

نشر اپتووچی: قوملر و قبیله لر وزیرلیگی

تیلی: چغتای تورکچه سی (اېسکی اۋزبېکچه)

باسیلگن ییلی: 1365 ش.

باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی (آفست نشر)

باسیلگن نوبتی: بېرینچی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 21 x 14

بہتی: 177

محتواسی: نوایی نینگ اوشبو اثری افغانستانده بیرینچی باسقیسی دیر. بو نشر میلادی 1948 ییلی مسکوده عرب یازوویده باسیلگن، مشهور روس شرقشناس عالمی الکساندر کونونوف تیارلگن نسخه یوزیدن عیناً آفسیت قیلینگن. نشرده هیچ قنفاق کیریش سؤزی یوق. محبوب القلوب نوایی نینگ مهم اخلاقی، تربیتی و فلسفی نثر اثرلریدن سنهلهدی. اونینگ نثری کؤپراق مسجع بؤلیم، کؤپلب حکایتلر و روایتلر هم نظم و نثر شکلده کپلتیریلگن.

151- میزان الاوزان (1):

مؤلف: نوایی، میر علیشپر

نشرگه تیارلاوچی: عزت سلطان

باش محرر: آیبک

نشر ایتووچی: اوزبکستان فنلر اکادمیسی، تیل و ادبیات انستیتوتی

تیلی: افسکی اوزبکچه

باسیلگن ییلی: 1949/1328 ش.

باسیلگن ییری: تاشکنت، اوزبکستان

سانی: 2000 جلد

اؤلچمی: 22/5 x 15

بہتی: 217=95+122

محتواسی: بو کتاب تورک شعریتیگه عاید عروض نظریه سی حقیده نوایی تألیف ایتگن بیرینچی اثر دیر. کتاب متنی عربچه یازووده 122 بہت و عیناً شو نرسه 95 بہتده سیریلیک یازوویده بیریلگن. کتابگه 39 بہتلی تحریر هیئتیی نینگ تحلیلی چوقور مقدمه سی هم باسیلگن. میزان الاوزان نینگ سیریلیک متنی 43-95 بہتلرده باسیلگن.

152- میزان الاوزان (2):

مؤلف: نوایی، میر علیشپر

نشرگه تیارلاوچی: رویین، عبدالله

نشر ایتووچی: امیر علیشپر نوایی فرهنگی انجمنی

تیلی: افسکی اوزبکچه و دری

باسیلگن ییلی: 1372 ش.

باسیلگن ییری: مزار شریف

سانی: 2000 جلد
اۆلچمى: 14x19/5

بېتى: 83

محتواسى: میزان الاوزان عروض علمى بۇيىچە تورکچە (اۆزبېکچە) ده يازیلگن ایلک اثر دیر. قدیم زمانلردن بېرى تورک شاعرلری تورک شعریتیگه خاص برماق وزنلری و قالبلریده شعر یازیپ کھلماقده ابدیلر. کېنچه لیک، اینقسه تورکلر مقدس اسلام دینیگه مشرف بؤلگنلریدن سؤنگ، عروض قۇلله نیلیشی باشلەنیپ، عروض وزنلری و قالبلریده هم تورکچه شعرلر تاپیله باشلەدی و عمومی لشیب باردی. نوایی بیرینچی بۇلیب، میزان الاوزان اثری ارقه لی تورک ادبیاتیده عروض نظریه سی و عروض علمى و فنیگه تېگیشلی بحرلر، وزنلر و قالبلر مسأله لرینی ایضاحلر کؤرسیتیب بېردی. قاله بېرسه، نوایی تورکچه گه خاص بیر نېچه ینگى وزنلرنی هم عروض گه کیریتدی. میزان الاوزان کؤپ قتله اۆزبېکستان، تاتارستان، تورکیه و بشقه یورتلرده باسیلیپ چیققن. اولکه میز افغانستانده اېسه بو کتاب اثرنینگ ایلک نشری دیر. بو نشر میلادی 1967 ییلی تاشکېنتده عرب و سیریلیک یازوولریده چاپ اېتیلگن نسخه یوزه سیدن باسیلگن.

153- نوایی اثرلریدن (1):

شاعر و مؤلف: نوایی، میرعلیشېر

مهتمم: رویین، عبدالله

نشر اېتووچى: میرعلیشېر نوایی فرهنگى انجمنى و ظهیرالدین محمد فرهنگى انجمنى

تیلى: اېسكى اۆزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1388 ش.

باسیلگن بېرى: مزار شریف، سلطانی باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اۆلچمى: 13x21

محتواسى: بو قیمتلى کتابده نوایی نینگ تۇرت ته اثرى (بیرته منظوم و اوچته نثرى اثر) بېرگه باسیلگن. کتاب محتواسى قوییده گیلردن عبارت:

1- اربعین (1-14 بېتلر): نوایی بو اثریده پیغبریمیز (ص) نینگ قیرق ته حدیثلرینی تورکچه نظم قیلگن. نوایی تېنگری تعالی نینگ حمدیدن سؤنگ پېرى و استادى مولانا جامى، حضرت پیغبریمیز نینگ قیرقته حدیثلرینی فارسچه نظمده بیان اېتگن دېب، بو نرسه دن تورک اېلى نصیبسيز قالگن دېدی. کپن تورک اېلى هم اؤز تیلیده اوشبو نعمتدن

بهره‌مند بۇلىشلىرى اوچون اولرنى نظم قىلگن. هر بير حديث نىنگ بيرينچيدن اصل عربچه متنى بهرلىب، كپن توركچه نظمى كهتيريلگن.

2- **محبوب القلوب** (15-186 بېتلر): بو اثر نوايى نىنگ تفكر عالمى و دنيا قره شىنى عكس اېتتيرگن فلسفى، ادبى و اخلاقى بير اثر دير. نوايى بيريك متفكر صفتيده، بو اثرنى نىنگ اداغليده بوتون بيلمى و تورموش تجربه لرى نتيجه سى اوله راق تآليف اېتگن. اثرده يوكسك انساني فضيلتلر، آداب-اخلاق، يۇل-يۇرىقلر، اۇگيتلر و تورلى اجتماعى قاتملرنىنگ عادت و كركتلرى چيرايلى نثر و قيزىقرلى حكايه لر و شعرلر آرقه لى كۇرسه تىلگن.

3- **منشآت** (187-314 بېتلر): بو اثر نوايى نىنگ تورلى مناسبتلر بيلن شخصلرگه يازگن نامه لرى نىنگ تۇپلمى دير. نوايى بو اثرنى توركچه (اؤزبېكچه) نامه لرى هم خودى درى نامه لرى كسى گۇزهل و بديع بۇلماغىنى ترغيب قىلىش مقصدده اته يلب يازگن. نامه اؤته منشيانه يۇسون، چيرايلى و بديع عبارلر بيلن يازيلگن. بو بيلن نوايى، تورك (اؤزبېك) تىلى هم بشقه كوچلى تىللر سىنگرى منشيانه و بديع مضمون و عبارلردن تۇله خصوصيتلر بيلن يازيشگه قادر دېگن مسأله نى كۇرستگن.

4- **وقفيه** (315-362 بېتلر): نوايى بوتون بۇيى الله آتى سانىگه تېنگ (مىنگ بير) خيرييه و عام المنفعه بنالرنىنگ قوريشىنى نيت و عزم قىلگن اېدى. او نىنگ اداغىگچه، نهايت 375 ته تورلى خيرييه بنالرنى قوريب بيتكزىشگه موفق بۇلدى.

نوايى بو ايشلرنى عموماً اؤز شخصى درامدلىرى حساييدن بجرگن. نوايى «وقفيه» اثرده خيرييه بنالرنى قوريش، يوزلب عالم، اديب، شاعر، صنعتكار و طالب العلملرنى اؤقتيش، تربيه لىش و مادى نقطه نظردهن تامينلش اوچون وقف قىلگن برچه مال و ملكلرى همده قىلگن ايشلرلىن اوشبو اثرده اېسله گن.

«نوايى اثرلريدن» كتابىگه تحرير هياتى 12 بېتلى كيريش سؤز يازيب، اونده هر بير اثر حقيده قيسقه معلومات بهرلىب، اثرلر متنى قيسى منبعلردن تىلنگن ليگى همده قۇشيمچه لر، ايضاحلر و نشرگه تيارلش يۇرغى باسيلگن. قاله بېرسه، اؤقو وچيلر اوچون كتابلرده گى ايرىم قيين سؤزلرنىنگ معناسى اثرنىنگ «لغتنامه» سىگه بهرلىگن.

154- نوايى اثرلريدن (2):

مؤلف و شاعر: نوايى، مير عليشېر
مهتم: رويين، عبدالله

نشر اپتووچى: ميرعليشېر نوايى فرهنگى انجمنى و ظهيرالدين محمد فرهنگى انجمنى

تېلى: اپسكى اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1388 ش.

باسىلگن يېرى: مزارشريف، سلطانى باسمە خانەسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچىمى: 20/5 x 13

بېتى: 386

محتواسى: كىتابگە نوايى نىنگ بىرتە منظوم و اوچتە نثرى اثرلىرى كىرىتىلگن:

1- سراج المسلمین (1-22 بېتلر): نوايى بو اثرىنى ھجرى 905 يىلى نظم قىلگن. نوايى اوشبو اثرده شريعت بو يوقلرى بۆلميش ايمان قاعده-لىرى، تېنگرى تعالى نىنگ سكىز صفتى و اسلام نىنگ بېش ركنى بيان اپتېلگن.

2- خمسة المتحیرين (23-130 بېتلر): بو اثرنى نوايى استادى و پىرى صفتيده كنه اخلاص كۆرستگن مولانا جاميگە بغيشلب تاليف اپتگن. نوايى بو اثرده جامى بىلن اۋزى نىنگ مناسبتلىرى ھمدە قىزىقلى خاطرە لىرى حقيده يازگن. كىتاب بىر مقدمە، اوچ فصل و بىر خاتمەدن عبارت دىر.

3- حالات سيد حسن اردشير (131-150 بېتلر): سيد حسن اردشير نىنگ آتەسى و اۋزى بايسنغر ميرزا ملازمتيده اپديلر. بو كيشى نوايى نى فقر طريقتى ھمدە شعرگە ترغيب قىلگن دىر. كۆپلپ دل اھلى و درويشلر اونىنگ صحبتيده بۆلر اپكنلر. نوايى اوشبو اثرىنى شو انسانگە بغيشلب يازگن.

4- تاريخ ملوك عجم (151-242 بېتلر): بو اثر عجم يعنى ايران و پارس پادشاھلىرى و سلالەلىرى حقيده تۇرت بۆلۈمده يازگن. كىتابدە سۆزباشى و مھتم نىنگ سۆزى ھم باسىلگن. مھتم اۋز سۆزىدە كىتاب نىنگ تيارلنىش يۇسونى حقيده معلومات بېرگن. بوندن تشقلى، كىتابگە سۆزلىك ھم بېرىلگن. اونده كىتاب متنيده گى ايرىم قىيىن سۆزلر معنا و توضيح قىلىنك. كىتاب سۆنكگىدە مھتم سۆزى نىنگ انگليسچە متنى بېرىلگن.

IV - خَلْق آغزَه كِي اِيْجَادِي:

155- آتَه لَر سَوُزِي:

تَوُپَلَاوُچِي: يولداش، نَعْمَت اللّٰه
تِيْلِي: اَوُزْبِكُچَه (مَتَن) و دَرِي
بَاسِيْلِكْن يِيْلِي: سَنْبَلَه، 1384 ش.
بَاسِيْلِكْن يِيْرِي: مَزَار شَرِيْف، سِيْدَهَاشَم بَاسْمَه خَانه سِي
دِيْزَايْن: كُوشَانِي، مَحْبُوب اللّٰه
سَانِي: 1000 جَلْد
اَوُلُجْمِي: 21/5 x 15

بِيْتِي: 51

مَحْتَوَاسِي: كِتَاب تَوُپَلَاوُچِي سِي بِيْر عَدَه اَوُرْتَاقْلَرِي كَمَكِيْدَه يِيْغِيْلِكْن خَلْق
آغزَه كِي خَزِيْنَه سِيْنِيْنِك آتَه لَر سَوُزِي (مَقَال، ضَرْب المَثَل)، جَمَاغ (تَاپْتِي
مَثَل) و قَوُشِيْقْلَرِيْنِيْنِك تَوُپَلَم شَكْلِيْدَه نَشْر اِبْتِكْن. كِتَاب مَحْتَوَاسِي قُوْيِيْدَه-
گِيْلَرْدَن عِبَارَت:

ضَرْب المَثَل: 950 تَه (الفبَايِي تَرْتِيْب قِيْلِيْنِكْن)، 1-46 بِيْتَلَر;
قَوُشِيْقْلَر: 47-48 بِيْتَلَر;

جَمَاغ: 59 تَه، 49-51 بِيْتَلَر.

شُوْنِيْنِكْدِيْك، تَوُپَلَمْدَه اِيْكِي تَقْرِيْظ و بِيْرْتَه مَنْتَاْرچِيْلِيْك سَوُزِي هَم
بَاسِيْلِكْن دِيْر. كِتَاب مَقَوَاسِيْنِيْنِك تَوُرتِيْنِچِي بِيْتِيْدَه تَوُپَلَاوُچِي نِيْنِك
تَرْجَمَه حَالِي حَالِي بَاسِيْلِكْن.

156- اَوُزْبِيْك خَلْق قَوُشِيْقْلَرِي (1):

تِيَاْرلَاوُچِي: قَهَارُوف، عِبْداللّٰه

نَشْر اِبْتُووچِي: وَطْن جَمْعِيْتِي

تِيْلِي: اَوُزْبِكُچَه

بَاسِيْلِكْن يِيْلِي: 1983 م./1362 ش.

بَاسِيْلِكْن يِيْرِي: تَاشْكَبَنْت، اَوُزْبِكُسْتَان

سَانِي: 3000 جَلْد

اَوُلُجْمِي: 16 x 10/5

بِيْتِي: 54

محتواسی: اثر 240 ته اۋزبېك خلق قۇشېقلرىدن عبارت دىر. بو قۇشېقلر اساساً اۋزبېكستان خلق آغزە كى ايجادى اۋرنكلرىدن تىلنگن. كتاب نىنگ «قۇشېق ايتگن بېتر مرادگه» عنوانى آستىده يازىلگن كىرىش سۆزىده، اۋزبېك خلق ايجادىده قۇشېقلرىنىڭ يوكسك اۋرنى و اهمىتى حقىده سۆز يورىتىلگن. تۈپلمدە گى قۇشېقلر كۆپىنچە لىرىك خصوصىتگە ابگه بۇلىب، برچە تۇرتلىكلر دىر.

157- اۋزبېك خلق قۇشېقلىرى (2):

توزوچى: نامعلوم

نشر اېتووچى: وطن جمعىتى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1984 م. / 1363 ش.

باسىلگن يېرى: تاشكېنت، اۋزبېكستان

اۋلچمى: 16 x 10

محتواسى: بو كىچىك كتاب اۋزبېك خلق آغزە كى ايجادى نىنگ قۇشېقلىرىگە عايد تۇرتلىكلر تۈپلمىدن عبارت دىر. بو قۇشېقلر اساساً اۋزبېكستان فولكلور خزىنەسىدن تىلنگن.

158- اۋزبېك خلق مقاللىرى:

تیارلاوچى: قهاروف، عبدالله

نشر اېتووچى: وطن جمعىتى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1984 م. / 1363 ش.

باسىلگن يېرى: تاشكېنت، اۋزبېكستان

سانى: 3000 جلد

اۋلچمى: 16 x 10/5

بېتى: 63

محتواسى: اثر چمە سى 580 ته اۋزبېك خلق مقاللىرىدن توزىلگن. اثرگە يازىلگن سۆز باشىده خلق آغزە كى ادبىياتى نىنگ علمى و عملى اهمىتى، اينىقسە خلق مقاللىرى نىنگ توتگن اۋرنى و اونىنگ ادبى و تربىوى نقشى حقىده سۆز يورىتىلگن.

159- بازىھای عامیانه اوزبیکان جوزجان:

مؤلف: یارقین، محمد حلیم

نشر اپتووچی: ملیتلر ایشلری ریاستی
 تیلی: دری و اوزبیکچه
 باسیلگن ییلی: 1369 ش.
 باسیلگن ییری: کابل، دولت باسمه خانه سی
 باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 سانی: 1000 جلد
 اؤلچمی: 17x24
 بیتی: 223

محتواسی: بو کتاب اوزبیک باله لری و ییگیت-قیزلری عصرلر بویچه
 اختراع قیلگن و نسلدن- نسلگه اجرا اپتیب کهلگن تورلی اویینلر تؤولمی
 دیر. اثرنینگ فهرستیگه کؤره اونده 107 ته اویین بار.

اویینلر اوزی نینگ اجرا یؤسونی، موضوعی، وسیله سی، موسمی و ایریم
 بشقه خصوصیتلریگه کؤره قوبیده گی اؤن دسته گه بؤلینگن:

1- بازیهای مربوط در آب، 2- بازیهای مربوط به برخی آیینها، 3- بازیها
 با چارمغز، 4- بازیها با خسته (هسته) زردآلو، 5- بازیها با تۆپ، 6-
 بازیها با چیللیک، 7- بازیهای آزمایش هوش و حافظه، 8- بازیها با
 بجل، 9- بازیها با توشله، 10- بازیهای متفرقه.

هر بیر اویین نینگ تائیتیشیده اویینچیلر نینگ سانی، یاشی، جنسی، اویین
 نینگ موسمی، پیتی، اجرا یؤسونی و اویینگه ایشله تیله دیگن اسباب-
 اوسکونه لر بېلگیلنگن.

مؤلف کتابگه 22 ببتلی چوقور مقدمه یازیب، اونده جوزجان نینگ
 اؤتمیش تاریخی، تسمیه وجهی، باله لر نینگ ساغلام اؤسیشلری،
 جسمی، روحی و ذهنی نقطه نظر دن یخشی و توزوک اؤنیب-اولغه-
 ییشلریده اویینلر نینگ فایده سی همده مهم رولی حقیده سؤز یوریتیلگن.
 کتابده گی تؤولنگن اویینلر و اولرگه تېگیشلی قوشیقلر و ایتیشمه چاقلر
 اؤزبیک خلقی نینگ عموماً فولکلوری و آغزه کی ایجادی نینگ قیمتلی
 خزینه سی سنه له دی.

ایریم اویینلر اوچون مناسب رسم هم چیزیلگن. بو رسملر تانیقلی رسام
 محمد صدیق ژکفر آرقه لی چیزیلگن دیر. کتاب حضرت میرعلیشبر
 نوایی توغیلگنی نینگ 550 ییللیگی گه ساوغه قیلینگن.

160- پوی قوش (اوزبیک خلق اپرتکلریدن):

تؤپلر نشرگه تیارلاوچی:

مهتم: ا. د.

نشر اپتووچی: ا. د. ج. یازووچیلر اویوشمه سی

باسیلگن ییلی: 1364 ش.

باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 2000 جلد

اؤلچمى: 24 x 18

بېتى: 32

محتواسى: بو کتاب باله لرگه خاص اثر بۇلیب، اونگه تۇرتته ابرتك (آلتون بلیق، مورچه، بۇرى و پوپى قوش) باسیلگن. ابرتكلر اۇزبېك خلق آغزه کی ایجادی گنجینه سیدن سیلنگن. کتابگه ابرتكلر مضمونیه ماس تۇرتته رسم هم باسیلگن.

161- خلق تفکری:

تۇپلاوچى: عثمان، عارف

تیلماج و مهتمم: عاطف، عبدالحمید

نشر ایتوچى: افغانستان علوم اکادمیسی

تیلى: اۇزبېكچه، درى، پشتو

باسیلگن ییلی: 1359 ش.

باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 25 x 17

بېتى: 443 = 434 + 9

محتواسى: کتاب اۇزبېك خلق آغزه کی ایجادی نینگ مقاللر اؤرنکلریدن عبارت دیر. مقاللر الفبا تیزمی اساسیده ترتیب قیلینگن. هر بیر مقال بیرینچیدن اۇزبېكچه سی بېریلیب، کبین ترتیب بیلن پشتو و درى ترجمه لری باسیلگن. هر بیر مقال ترجمه سی بیلن بیرگه (*) بېلگیسی بیلن اجره تیلگن.

کتابگه تۇپلاوچى نینگ اؤزی به تفصیل کیریش سؤز یازگن (ج-ل). کیریش سؤزیده افغانستان اۇزبېكلىرى همده اۇزبېك خلق مقاللری خصوصیتلری حقیده معلومات بېریلگن. شونینگدېک، اثرگه پشتو تحقیقات مرکزی تمانیدن هم قیسقه تقریظ یازیلگن.

تۇپلاوچى نینگ یازیشیچه، او تۇپلمده گی مقاللرنی 1966-1969 ییللر دوامیده تۇپله گن. تۇپلمده 2872 ته مقال کیریتیلگن. کتاب سؤنگگیده تۇپلاوچى 96 عنوان اثرنی منبع صفتیده تانیتگن (425-432 بېتلر).

162- خلق دردانه لری (1):

مؤلف و مترجم: ایماق، فیض الله

نشر اېتووچې: اطلاعات و کلتور وزیرلیگی
 تیلی: اؤزبېکچه و دری
 باسیلگن ییلی: 1359 ش./1980 م.
 باسیلگن یېری: کابل، دولت باسمه خانه سی
 سانی: 1500 جلد
 اؤلچمی: 20 x 15

محتواسی: کتاب افغانستان اؤزبېک خلق آغزه کی ایجادی اؤرنکلری نینگ تؤولمی دیر. اوندە مقاللر، قوشیققلر، جماقلر، اېرتکلر، اؤیینلر همده ایریم عرف-عادتلر و عنعنلر اؤزین آلگن. بو اؤرنکلرنینگ دېیرلی برچه دری تیلگه اؤگیریلگن.

بو تؤولم افغانستانده اؤزبېک خلق ایجادی اؤرنکلری نینگ باسیلیب چیققن ایلك کتابی دیر. کتابگه مؤلف نینگ اؤزی کیریش سؤز یازگن. اوندە اؤزبېک تیلی اؤتمیش تاریخی، قدیمگی آغزه کی و یازمه اؤرنکلر همده کتاب توزیلیشی حقدە معلوماتلر بېریلگن.
 کتابگه اوچتە تقریظ اؤزبېکچه و دری ترجمه لری بیلن باسیلگن. کتاب مقواسینینگ اوچینچی بېتیده مؤلف نینگ ترجمه حالی بېریلگن.

163- خلق دردانه لری (2):

تؤولاوچی و نشرگه تیارلاوچی: ایماق، فیض الله
 نشر اېتووچې: جهانی همکارلیکلر اداره سی
 تیلی: اؤزبېکچه
 باسیلگن ییلی: 1382 ش.
 باسیلگن یېری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانه سی
 باسیلگن نوبتی: اوچینچی
 سانی: 1000 جلد
 اؤلچمی: 22x 16
 بېتی: 195

محتواسی: بو اثر نینگ بیرینچی چاپی نینگ قیتە نشری دیر. کتاب افغانستان اؤزبېک خلق آغزه کی ایجادی اؤرنکلری نینگ تؤولمی دیر. اوندە مقاللر، قوشیققلر، جماقلر، اېرتکلر، اؤیینلر همده ایریم عرف-عادتلر و عنعنلر اؤزین آلگن.
 ائرده ایکی بېتلی قیسقه سؤزباشی و تؤولاوچی نینگ ترجمه حالی هم باسیلگن دیر.

164- خلق دردانه لری (3):

تۇپلاۋىيى و نىشرگە تيارلاۋچى: ايماق، داكتىر فيض الله

نىشر اېتوۋچى: جھانى همكارلىكلار ادارهسى

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1387 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، ميرزا اولوغ بېك باسما خانەسى

باسىلگن نوبتى: تۇرتىنچى

سانى: 500 جلد

اۋلچىمى: 21/5 x 14/5

بېتى: 166

محتواسى: بو كتاب در واقع اثر نىنگ بىرىنچى چاپى نىنگ قىتە نىشرى

دىر. كتاب افغانستان اۋزبېك خلق اغزە كى ايجادى اۋرنكلرى نىنگ

تۇپلمى دىر. اوندە مقاللر، قۇشيقلر، جماكلر، اپرتكلر، اۋيىنلر همەدە ايرىم

عرف-عادتلر و غىنەلر اۋزىن آلگن.

اثر نىنگ كىرىش بۇلىمىدە فولكلور و اوشبو كتاب موادى قىنداق

تۇپلنگىلىكى، تور كچە نىنگ اۋتمىشى، گروهلرى، قدىمكى يازووى و

ياداكارلىكلرى حقىدە قىسقىچە چە معلومات بېرىلگن. شونىنگدېك، كتابدە

نىشر اېتوۋچى سۆزى و تۇپلاۋچى نىنگ ترجمە حالى هم باسىلگن.

165- سىزوان قۇشيقلر:

تۇپلاۋچى: حساس، صالح محمد

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1385 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، فرهاد باسما خانەسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچىمى: 21/5 x 15

بېتى: 149 = 11 + 138

محتواسى: كتاب مقواسىنىنگ يوزىگە يازىلگىندېك، اثر قىزلر كويلىب-

ايتىب يورەدىگن سىزوان قۇشيقلىرى تۇپلمى دىر. اثر دەگى برچە

سىزوانلرنىنگ دېپىرلى برچەسى خلق اغزە كى ايجادىگە تېگىشلى اېمس

البتە، بلکہ اولرنىنگ 488 تەسى فولكلور خزىنەسىدن تۇپلنگن بۇلسە-دە

(1-102 بېتلر)، 124 تەسى تۇپلاۋچى نىنگ اۋزى سىزوان وزنىدە

ايتگن سىزوانلر، 32 تەسى عبدالحق كويگن و 9 تەسى هم محمد عالم

لىبب ايتگن سىزوانلر دىر.

شونىنگدېك، اثر دە دولت آباد حقىدە قىسقىچە معلومات (ا-د بېتلر) همەدە

تۇپلاۋچى نىنگ سۆز باشىسى (ه-ك بېتلر) باسىلگن.

شونى ھم اېسلىش كېرەك كە، ئۆزبېك خەلق آغزەسى كى ايجادى نىنگ سىزوان يا سىزىم ئورنىكى اساساً خاتىن-قىزلىرگە خاس شەرى ژانر بۇلىب، اولردە عوموماً عىاللارنىنگ حس-تويعولرى، اىچكى كېچىنمەلرى، كۇنگىل اىستكلرى، تورموش ساحەلرىگە تېگىشلى تورلى خادىلر، درد و الملرى، خالص بوتون دنيا قرەشلىرى عكس اېتتىرىلگن دىر.

كتابده گى شاعىرلى بېللى بۇلگن ئورنگلرگە قرە گنىمىزدە، صالح محمد حساس و عبدالحق كوینگن ايتگن سىزوانلارنىنگ دېپىرلى برچەسى خاتىن-قىزلىر تىلىدن ايتىلىب، اولر نىنگ اىچكى دنىاسى و دنيا قرەشلىرىگە كۆرىنىپ، سېزىلىب تورگن. بىراق محمد عالم لىبىگە تېگىشلى ئورنگلردە شاعىرنىنگ ئۆز تىلىدن، ئۆزىگە تېگىشلى حس-تويعولر سېزىلەدى.

166- سوودن كىسلىك و اىرىملر و اىمىدىملر:

يازوچى تۇپلاوچى: حساس، صالح محمد
تىلى: ئۆزبېكچە

باسىلگن يىلى: قوس، 1387 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، مىرزا اولوغ بېك باسما خانەسى

سانى: 500 جلد

اۆلچمى: 21 x 15/5

بېتى: 5 + 82 = 87

محتواسى: كىتاب اىكى اىرى بۇلىمدن عبارت:

بىرى، «سوودن كىسلىك» عنوانلى قهرمانلى نىنگ روايتىگە كۆرە باشدن كېچىرگن حقىقى واقعه نىگىزىدە يازىلگن بىر داستان دىر. بو داستان بۇلغىگن افلاس سوونى اىچىب كىسل بۇلگن بالە، سوادسىز ساده آتە-آنە سىنىنگ اىرىم-سىرىملر و عنعنوى محلى دوالش طفىلى اۆلىم حالىگە توشگن سرگذشتى دىر. داستان فارىاب ولايتى دولت آباد ئۆزبېكلرى شېو سىدە يازىلىب، تورلى تومن اىرىم-سىرىملرنى تانىنگن. بو درواقع بىر سرگذشت نىنگ روايتى دىر. (4-64 بېتلر)

اىكىنچى بولىمدە تورموش و طبعى نىنگ تورلى ترماغلىرىگە تېگىشلى 96 تە ئۆزبېك خەلق عامىانە ايشانچى، ياغمىر ياغىش اوچون عىاللر و بالەلر تمانىدن يۇلگە قۇيىلەدىگن اىكىتە اودوم مراسىمى (چومچى خاتىن و شېر كېلدى) و بىرتە ھم منظوم جوماق دىر. (66-82 بېتلر)

اىشردە بېش بېت دولت آباد حقىدە معلومات ھمدە اىكى بېتلى تۇپلاوچى نىنگ مقدمە سى ھم باسىلگن دىر.

تۇپلاوچى: حساس، صالح محمد

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1384 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، فرھاد باسما خانەسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 21 x 14

بېتى: 109 = 100 + 9

محتواسى: بو اثر اۋزبېك خلق آغزەكى ايجادى نىنگ مقاللر تۇلمى دىر. تۇپلاوچى نىنگ يازىشچە، او تۇپلمدە گى مقاللرنى بشقە اۋزبېك خلق آغزەكى ايجادى اۋرنكلرى بىلن قىرب 30 يىل دواميدە استە-سېكىن تۇپلە گن. بولر اساساً فارياب ولايتى، اينىقسە دولت آباد اولسوالليگى اھاليسيدن تۇپلنگن.

تۇپلمدە بىز نىنگ تخمىنيمىزچە 2200 تە گە يقين مقاللر و فرازيولوژىك اتمەلر تۇپلنگن. بولر نىنگ برچەسى مقال نىنگ باشلنگن بىرىنچى حرفى يوزە سيدن الفبا ترتيبىدە تېرىلگن. تۇپلاوچى كۇپلېب اۋرنكلرنى اصل تېلى و لەججە سىدە يازگن. بو فولكلور شناسىلىك يۇرىغى و بىلىمى نقطە نظر دن اهمىتلى دىر.

شونىنگدېك كتابدە آقىش سۇزى (الف بېت)، سۇزباشى (ب-ز بېتلر) و دولت آباد حقيدە تارىخى و افسانوى قيسقە معلومات (ح-ط بېتلر) هم باسىلگن.

168- عوام فالچى (خلق اپرتگى):

نشرگە تيارالوچى: ھدايت، پوھنيار ھدايت اللھ

نشر اپتووچى: ميرزا اولوغ بېك فرھنگى انجمنى

تېلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1384 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، ميرزا اولوغ بېك باسما خانەسى

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 13/5 x 10

بېتى: 38

محتواسى: كتاب اۋزبېك خلق آغزەكى ايجادى نىنگ اپرتكلر اۋرنكى دىر. اثر سىرىلىك يازوويدن عرب يازوويگە اۋگىرىلگن. اثرگە كىرىش سۇز هم يازىلگن (الف-ج بېتلر).

(با ترجمه پشتو و اوزبیکي)

تۇپلاوچى: سيار، احمد
 تيلماج و مهتمم: عاطف، عبدالحميد
 اديتور: رستاقى، خليل الله
 نشر اپتووچى: دولت طبع و نشر كمىتهسى
 تىلى: درى، پشتو و اوزبېكچه
 باسيلگن يىلى: 1362 ش/1984 م.
 باسيلگن يېرى: كابل، دولت باسمه خانهسى
 سانى: 1000 جلد
 اۆلچمى: 16x22
 بېتى: 216 (متن 184 بېت)

محتواسى: كتاب درى تىلى نىنگ كونده ليك سؤزله شوولرده ايشله تيله-
 ديگن فرازيولوژيك اتمه لىر، عباره لىر و سؤزلىر تۇپلمى دىر. بونده
 تۇپلاوچى چمه سى (تخمىن) 1100 ته دن آرتىق درى فرازيولوژى
 تۇپلىنگن.

آثرده گى فرازيولوژىلر نىنگ بىرىنچى باشلىغىچ حرفىگه كۆره برچه سى الفبا
 حرفلى اساسيده ترتىگه سالىنگن. هر فرازيولوژى بېرىلگندىن سؤنگ،
 قويده بىرىنچيده اونىنگ پشتو ترجمه سى و كېين اپسه اوزبېكچه ترجمه-
 سى بېرىلگن.

كتابده تۇپلاوچى نىنگ قىسقه اېسلىتمه سى، اوچته تىرىظ همده
 تۇپلاوچى نىنگ يىگىرمه بېتى كېنگ قىراولى مقدمه سى هم باسيلگن
 (1-28 بېتلىر).

تۇپلاوچى مقدمه سىده «فرازيولوژى» اتمه سى، اونىنگ خصوصىتلىرى،
 مقال و مقوله بىلن فرقلىرى، عالملىر بېرگن تعريفلىر و اعتبار بېرىلىشى كېر-
 ك بۇلگن بېلگىلىرى حقىده به تفصىل سؤز يورىتگن. شونىنگدېك،
 مقدمه ده درى تىلى نىنگ فرازيولوژىسى بۇيىچه قىلىنگن ايزلىنىشلىر و
 تحقىقاتلر حقىده سؤز يورىتلىب، اوشبو كىتاب خصوصىتلىرى، تۇپلىش
 يۇسونى همده فايده له نىلگن تورلى منبعلىر تۇغرىسىده معلومات بېرىلگن.

170- قىزىلر و قۇشيقلىر:

تۇپلاوچى و مهتمم: حساس، صالح محمد
 تىلى: اوزبېكچه
 باسيلگن يىلى: 1387 ش.

باسيلگن يېرى: مزار شريف، ميرزا اولوغ بېك باسمه خانهسى
 سانى: 1000 جلد

اؤلچمى: 20 x 14

بېتى: 42

محتواسى: اثر اؤزبېك خلق آغزه كى ايجادى نىنگ قوشىقلر تۋپلمى دىر. بو قوشىقلر كۋېپىنچە قىزلر تمانىدن تورلى مراسملردە اۋقيله دى. قوشىقلر اساساً فارياب ولايتى نىنگ دولت آباد اولسواللىگى اھالىسىدن يازىب آلىنگن.

بوندىن تشقري، تۋپلمدە دولت آباد حقيده قيسقه معلومات (الف-ز بېتلر) و تۋپلاوچى نىنگ سۋز باشى (1-4 بېتلر) هم باسيلگن.

171- كل اۋغلان:

يازووچى و تىلماج: معصومى، عبدالرحيم

اديتور: ارال، عزيزالله

نشر اېتووچى: آيدىن افغانستان فرهنگى انجمنى

تىلى: اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1387 ش. / 2008 م.

باسىلگن يېرى: كابل، افغان مسلكى باسمه خانەسى

سانى: 1000 جلد

اؤلچمى: 20/5 x 14/5

بېتى: 77 = 70 + 7

محتواسى: كتاب تورك (توركيه) خلق آغزه كى ايجادىگە تېگىشلى 10 تە اېرتكدن عبارت دىر. اثر يازووچى و تىلماج نىنگ پوهنيارلىككە اۋتېش علمى ايشى بۈلگن. كتابدە تىلنگن اۋنتە اېرتك ترجمەسىدن اساسى حجم (10-67 بېتلر) نى تشكيل بېرگن. اثرگە يازىلگن اوچتە قيسقه تفرېظ هم باسيلگن.

بولردن تشقري، يازووچى نىنگ سۋزباشى (1-2 بېتلر)، تحقيقاتىگە تېگىشلى كل اۋغلان حكاية لرى نىنگ يوزە گە چىقىشى (3-6 بېتلر)، كل اۋغلان حكاية لرى خصوصىتى (7-9 بېتلر) و نتيجه (68-69 بېتلر) عنوانى موضوعلر هم كتابدىن اۋرىن آلگن. شونىنگدېك كتاب مقواسىنىنگ تۋرتىنچى بېتىدە يازووچى نىنگ ترجمە حالى باسيلگن دىر.

172- محمد شريف گلخنى نىنگ ضرب المثلى:

مؤلف: گلخنى، محمد شريف

الفا اۋزگرتىرووچى: امينيار، پوهنمل سيد نورالله

نشر اېتووچى: ميرزا اولوغ بېك فرهنگى انجمنى

تىلى: اۋزبېكچە

باسیلگن ییلی: 1388 ش.

باسیلگن ییری: مزار شریف، میرزا اولوغ بیک باسمہ خانہ سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 20 x 14

بپتی: 79

محتواسی: کتاب اؤزبیک خلق آغزه کی ادبیاتیگه عاید دیر. کتابده کیریش

سؤز (1-3 بپتلی)، گلخنی و اونینگ یشه گن محیطی (4-19 بپتلی) و

کتاب متنی (20-179 بپتلی) باسیلگن.

V - تاریخ:

173- احسن الروایات فی مناقب اولیا و السادات:

تدوین قیلوچی: دھقان، عبدالعزیز
نشر اپتوچی: قونعیرات قومی نینگ بیرلیک شوراسی
تیلی: اۆزبیکچه
باسیلگن ییلی: قوس، 1385 ش. (ایت ییلی)
باسیلگن ییری: کابل، نوری باسمه خانہ سی
اؤلچمی: 15 x 21
بہتی: 147

محتواسی: کتاب نثری اثر بولیب، ولیر و سادات اہلی نینگ مقتاوگہ سزاوار عمللری حقیقہ، یخشی روایتلر و سید ذکریا علیہ الرحمہ نینگ نسب شجرہ سی کبی معلوماتلر اونگہ کیریتیلگن. اثر گہ یازیلگن تقریظ (الف-ج) بہتلردہ باسیلگن.

174- اورتہ آسیا تاریخی (1-جلد):

مؤلف: کاسانی، سید مبشر
تقریظ: اہرگش شہر محمد بولاقباشی،
نشر اپتوچی: مکتبۃ الایمان بالمدينہ المنورہ
باسیلگن ییلی: قمری 1441/میلادی 1919
باسیلگن ییری: جدہ، سعودی عربستان
سانی: ؟

اؤلچمی: 18 x 25

بہتی: 15 + 322 + 26 = 373

محتواسی: کتاب اورتہ آسیا نینگ عمومی تاریخی بولیب، سیاسی، دینی، اجتماعی و ادبی ترماقلر حقیقہ معلومات بہرہ دی. کتاب اوچ جلدلہ مولجلنگن بولیب، بو بیرینچی جلدی دیر.
کتابگہ تورت بہتلی یازیلگن تقریظلہ یازوچی مؤلف نینگ قیسقہ چہ حیات دوری و باشدن کپچیرگن قیینچیلیک لری حقیقہ سؤز یوریتیپ، اونینگ تاریخی جدا طرفسیلیک بیلن یازیلگنینی اورغولہ یدی.

مؤلف كِتَابِيگَه تۆرت بېتلى سۆزباشى يازە دى. بېرىنچىدىن اوشبو اثرىنى ھېچ بىر شەخس يا مۇسسە نىنگ بويورتمە يا اشارە سىزى يازگىنىنى قيد اېتىب، اۆز ارادە سى بىلن گىنە تاليف قىلگىنىنى اېسلە يدى. كېين او كِتَاب محتواسى حقيده قىسقه چە معلومات بېرىب اۋتە دى.

بېرىنچى جلدنىنگ مندرجه سى قويدە گىلردن عبارت دىر:
بېرىنچى بۆلۈم (1-8 بېتلر)، ابتدايى دور:

بېرىنچى باب: ابتدايى دورده غى جغرافى شرايط، ايللك پىلياليت، اۋرتە پىلياليت،

ايكىنچى باب، اوروغداشلىك دور: يوقارى پىلياليت، ميزاليت دورى، نىاليت دورى، فلز ايشلاتىش، برنز نىنگ قۇللانىشىده غى ترقيات، ايكىنچى بۆلۈم، انسانلرنىنگ جمعيتغە كوچىشلىرى (9-84 بېتلر):

بېرىنچى باب: اۋرتە آسيا خىلقلىرى نىنگ تمدن غە باشلاشلىرى، مىلاددن بىر مىنگ يىل االدىن اۋرتە آسيانىنگ قديمگى اھالىسى، تارىخى منبعلرغە موافق اساسى واقعه لر، اجتماعى و سياسى حيات، ساقلر كارنامە سى، دين و كلتور، صنعت و يادگارلىكلر،

ايكىنچى باب: اسكندر كېرىننگ ظھورى، اسكندرنىنگ اۋرتە آسياغە كىرىب كېلىشى و اھالى نىنگ قارشى كوراشلىرى، سىردريادە غى بربرلر، آسيا سىكىفلىرى بىلن اىلب بارگن كوراشلىرى، اسكندرنىنگ سىردريادن اۋتىشى و سىپتامىن قۇزغالانى، شغدىننگ بۋى سۋندىرىلىشى و ايچكى ايشلر تشكىلى، سىپتامىن باشچىلىغىدە گى اھالى نىنگ كوراشى، اسكندر سغد قلعه لرىنى باسىب االىشى، اسكندر وفاتىدن كېينگى واقعه لر.

اوچىنچى باب: يونان باختر پادشاه ليغى، يونان باختر زمانە سىدە اجتماعى اوضاع، اقتصادى وضعيت، مدنيت.

تۆرتىنچى باب: قانغھا، فرغانە، باختر (باكتريا)

مىلاددن اولغى ايكىنچى عصردن تا مىلاددن سۋنگى بېرىنچى عصرگچە، قانغھا، فرغانە، باختر.

بېشىنچى باب: كوشان پادشاه ليغى

بېرىنچى عصردن تۆرتىنچى عصرگچە، تارىخى منبعلردە بيان ايلغان اساسى واقعه لر، كوشانىلر دورىدە اجتماعى اوضاع و اقتصادى حيات و مدنيت، كوشانىلردن يفتلر دورىغە اۋتىشده غى واقعه لر.

آلتىنچى باب: يفتل دولتى نىنگ قورىلىشى، يفتلر تارىخى نىنگ سياسى واقعه لرى، يفتلر دورىدە غى اجتماعى و مدنى حيات.

اوچىنچى بۆلۈم (85-107 بېتلر)، تورك خاقانلىگى:

شرقى و مركزى آسيانىنگ جغرافى وضعيتى، كۆك توركلر، اجتماعى و اقتصادى توزوم، شھرلر و لسان (الف: تورك و تاجىك مسالە سى)،

مدنيت، دينى اعتقادلر، بىرملر، مادى يادگارلىكلر، عمومى قره شده اۋرتە اسيا توركلرى.

تۋرتىنچى بۆلۈم (108-130 بېتلر):

بىرىنچى باب: عرب و عربستان، مکه مكرمە، حضرت محمد (ص) توغىلىشلىرى، بعثت.

ايكىنچى باب: خلفاى راشدين (113-129 بېتلر)

بېشىنچى بۆلۈم (131-199 بېتلر):

بىرىنچى باب: امويلر خليفە لرى (131-154 بېتلر)

ايكىنچى باب: اۋرتە آسيادە عربلر نفوذى (155-160 بېتلر)

خلفاى راشدين دورلىرىدە، امويلر اۋرتە آسيانى اشغال قىلىش پىتلىرىدە اھالى نىنگ اولرغە قرشى كورە شلىرى، امويلر تمانيدن بخارانىنگ فتحى

اوچىنچى باب: ماوراءالنهر و توركستان فاتحى قتيبە بن مسلم الباهلى (161-168 بېتلر)

تۋرتىنچى باب: اۋرتە آسياء امويلرغە قرشى اھالى نىنگ قۇزغالانى (169-187 بېتلر)

بېشىنچى باب: سكىزىنچى عصرلردە اۋرتە آسياء دە گى حالات (188-194 بېتلر)

آلتىنچى باب: عباسيلر دولتى قوريلماسىدىن اول امويلر نىنگ تعصبلىرى نتيجه سىدە شعوبىت نىنگ باشلانىشى (195-199 بېتلر)

آلتىنچى بۆلۈم: عباسيلر، عباسيلر خليفە لرى (200-280 بېتلر)

بىرىنچى باب: (200-210 بېتلر)

ايكىنچى باب: (211-229 بېتلر)

اوچىنچى باب: (230-247 بېتلر)

تۋرتىنچى باب: (248-266 بېتلر)

بېشىنچى باب: ايكىنچى و اوچىنچى (مىلادى 8-9) عصرلردە اسلامى ايدىلورۇيلر خلق اۋرتە سىدە قندە يايىلغانلىغى (267-280 بېتلر)

يېتىنچى بۆلۈم: اۋرتە آسياء (خراسان و ماوراءالنهر) دە بىرىنچى مرتە استقلال قورگان دولت (281-322 بېتلر)

تۋقوزىنچى و اۋننچى عصر (281-306 بېتلر)

1- طاهريلر (281-287 بېتلر)

2- سامانىلر (288-306 بېتلر)

ج- اوچىنچى و تۋرتىنچى ھجرى قرنندە سامانىلر دولتى نىنگ حالاتى (307-322 بېتلر)

كتاب سۇنۇگىدە كۇرستگىچلر (جايلر، كيشيلر، قوملر و ...) بېرىلگن.

175- اورتہ آسیا تاریخی (2-جلد):

مؤلف: کاسانی، سید مبشر
 نشر اپتوجی: مکتبۃ الایمان بالمدينه المنوره
 تیلی: اؤزبېکچہ
 باسیلگن ییلی: هجری قمری 1411/میلادی 1993
 باسیلگن پیری: جدہ، سعودی عربستان
 سانی: ؟

اؤلچمی: 24 x 17

بہتی: 402=394+8

محتواسی: کتاب مؤلف نینگ "اورتہ آسیا تاریخی" آتلی اوچ جلدلی
 ییریک اثری نینگ ایکینچی جلدی دیر. کتاب نینگ باشیده قیسقہ مقدمہ
 و موضوعلر فہرستی سکیز بہتدہ باسیلگن. کتاب متنی قوییدہ گی
 موضوعلردن عبارت دیر:

سکیزینچی بؤلیم: اسلامدہ قوریلغان تورکی دولتلر

- 1- قاراخانیلر دولتی نینگ قوریلش جریانییدہ گی واقعه، 6-22 بہتلر:
 تورکستاندہ قارا خانیلر دولتی، قاراخانیلر بیلن غزنویلر، ماوراءالنہردہ
 قاراخانیلر نینگ سیاسی حالاتی، 5-6 قرون ہجریہ دہ قاراخانیلر دوریدہ
 ماوراءالنہر دہ اجتماعی مناسبتلر.
 - 2- غزنویلر سلطنتی: 23-48 بہتلر،
 - 3- سلجوقیلر: 49-63 بہتلر،
- اؤرتہ آسیادہ اسلامی علوم، فن و مدنیت، 64-87 بہتلر،
- 5-6 (میلادی 11-12) ہجریہ دہ فن و ادبیات، 88-94 بہتلر
 (ابوریحان بیرونی، محمودکاشغری، فردوسی طوسی و یوسف خاص
 حاجب).

تؤقوزینچی بؤلوم

- بیرینچی باب: قاراخانیلر دولتی، 95-97 بہتلر،
 ایکینچی باب: بخارادہ صدرلر خاندانلری، 98-102 بہتلر،
 اوچینچی باب: غریلر سلطنتی، 103-119 بہتلر،
 تۆرتینچی باب: خوارزمشاہلر، 120-138 بہتلر.

اؤنونچی بؤلوم

- ماوراءالنہر و خراسان و خوارزم مغللر استیلاسیدہ، 139 بہت
 بیرینچی باب: مغللر ہجومی، 139-158 بہتلر،
 ایکینچی باب: مغللر نینگ آمو دریادن اؤتیشلری و سلطان محمد
 خوارزمشاہ نینگ عاقبتی، 159-162 بہتلر،

اوپچینچی باب: خوارزم واقعه سی، تورکان خاتون نینگ عاقبتی، 162-170 بېتلر.

اۋن بیرینچی بۆلیم

بیرینچی باب: چنگیزخان نینگ خراسانغه قیلغان هجوملری (171-187 بېتلر)

ایکینچی باب: چنگیزخان سیاستی و مغل قومی نینگ عادتلری، 188-207 بېتلر

اوپچینچی باب: سلطان جلال الدین واقعه سی...، 208-226 بېتلر،

تۆرتینچی باب: چنگیزخان وارثلری، 227-242 بېتلر،

بېشینچی باب: مغل استیلاسیدن کپین اۋرتە آسیانینگ اجتماعی و سیاسی حالاتی...، 243-261 بېتلر.

اۋن ایکینچی بۆلوم

بیرینچی باب: امیر تېمور کورگان، 261-304 بېتلر،

ایکینچی باب: تېمور دولتی نینگ پرچه لئیشی، 305-363 بېتلر،

تورکلر سلطانریغه عاید رنگلی خریطه، 364 بیت،

امیر تېمور کورگان حربی یوریش رنگلی خریطه سی، 288 بیت،

کتاب کؤرستغیچلری:

1. جغرافی کؤرستغیچلر، 352-364 بېتلر،

2. کیشیلر کؤرستغیچلر، 365-383 بېتلر،

3. دولتلر، سلاله لر کؤرستغیچلر، 383-387 بېتلر،

4. ادبی کؤرستغیچلر، 388-391 بېتلر،

5. مصدرلر و مأخذلر: 392-394 بېتلر.

176- اۋرتە آسیا تاریخی (3-جلد):

مؤلف: کاسانی، سید مبشر

تیلی: اۋزبېکچە

باسیلگن ییلی: صفر 1415 ق. / اگست 1994 م.

باسیلگن یېری: طایف، سعودی عربستان

سانی: ؟

اۋلچمی: 18 x 25

بېتی: 335

محتواسی: بو اثر مؤلف یازگن «اۋرتە آسیا تاریخی» ناملی کتابی نینگ

اوپچینچی جلدی دیر. کتاب یېتی بۆلیم (اۋن اوچینچی- ییگیرمنچی

بۆلیم) دن عبارت:

اۋن اوچینچی بۆلیم، بېش بابدن عبارت، 13-46 بېتلر

- 1- باب: ماوراءالنهر و دشت قپچاق؛
 - 2- باب: تورکستانده قالموقلر ظهوری؛
 - 3- باب: اؤن آلتینچی عصرده اؤرته آسیا و یقین شرق؛
 - 4- باب: اروپاده اویغانیش دوری؛
 - 5- باب: ینگی عصرده دېنگیز یؤللری.
- اؤن تۆرتینچی بۆلیم، اوچ بادن عبارت، 47-70 بېتلر**
- 1- باب: شیبک خان (محمدخان شیبانی)؛
 - 2- باب: صفویلر؛
 - 3- باب: محمد ظهیرالدین بابر.
- اؤن بېشینچی بۆلیم، ایکی بادن عبارت، 71-91 بېتلر**
- 1- باب: شیبانیلر سلطنتی؛
 - 2- باب: شیبانیلر دولتیده اجتماعی، اقتصادی... .
- اؤن آلتینچی بۆلیم، ایکی بادن عبارت، 92-122 بېتلر**
- 1- باب: اشترخانیلر (جانیلر) - سیاسی احوالاتی؛
 - 2- اشترخانیلرده اجتماعی و اقتصادی و سیاسی توزوم
- اؤن یېتینچی بۆلیم (122-134 بېتلر)**
- 1- باب: نادر افشار.
- اؤن سکیزینچی بۆلیم (135-231 بېتلر)**
- 1- باب: افغانستان؛
 - 2- باب: 18- عصر باشلریده هوتکیلر قوزغالانی؛
 - 3- باب: احمدشاه ابدالی؛
 - 4- باب: بارکزاییلر دولتی؛
 - 5- باب: محمدزاییلر؛
 - 6- باب: افغانستانده دولت تونتاریلیشی؛
 - 7- باب: افغانستانده جمهوریت تونتاریلیش.
- اؤن تۆقوزینچی بۆلیم، اوچ بادن عبارت، 232-290 بېتلر**
- 1- باب: خوقند خانلیگی؛
 - 2- باب: خوارزم (خيوه) خانلیگی؛
 - 3- باب: بخاراده منغیتلر سلطنتی.
- اؤن ییگیرمنچی بۆلیم، تۆرت بادن عبارت، 291-334 بېتلر.**
- 1- باب: اؤرته آسیانینگ روسیه تمانیدن باسیب آلینیشی؛
 - 2- باب: جهان تاریخی گا روسلرینینگ کیریشی؛
 - 3- باب: بالشویک دولتچیلیگی؛
 - 4- باب: تورکستانده دین رهبریتی.

کتابگه قيسقه بير تقريظ و فايده لنيلگن منبعلر و ماخذلر فهرستی هم باسيلگن.

177- اپسكى تاريخيميز:

يازوچى: معصومى، عبدالرحيم
نشر اپتووچى: آيدين افغانستان فرهنگى انجمنى

تيلى: اؤزبېكچه

باسيلگن ييلى: 1385 ش. / 2006 م.

باسيلگن يېرى: كابل

اؤلچمى: 13 x 19/5

بېتى: 38

محتواسى: اثر تورت فصلدن عبارت بوليب، قديمگى تورک خاقانليگى (كؤك توركلر) حقيده قيسقه معلومات بېره دى. كؤك توركلر نينگ بيرينچى و ايکينچى خاقانليگى و بويوك خاقانلر بيلگه قاآن، وزيرى تونيوکوک و كولتگين لر حقيده معلومات بېريله دى.

شونينگدېك، كؤك توركلردن قالگن يازمه يادگارليكلر (اورخون-ينى ساي كتيبه لرى)، كؤك توركلر نينگ تورلى مراسم و اودوملرى حقيده هم قيسقه معلومات بېريلگن. كتابده مؤلف نينگ قيسقه سؤز باشى هم باسيلگن.

178- بابرنامه (1):

مؤلف: بابر، ظهيرالدين محمد

مقابله، تصحيح و فهارس: پروفيسور ايزى مانو

نشر اپتووچى: نكائيشى نثريات كمپنيسى

تيلى: تورکچه (اؤزبېكچه)، جاپانچه و انگليسچه

باسيلگن ييلى: 1995 م.

باسيلگن يېرى: كيوتو، جاپان

باسيلگن نوبتى: بيرينچى

سانى: ؟

اؤلچمى: 19 x 26/5

بېتى: 58 + 610 = 668

محتواسى: بو كتاب ظهيرالدين محمد بابر شاه تاليف اپتگن «بابرنامه» اثرى نينگ نسبتاً تؤوليق و تنقيدى متنى دير. كتاب اوشبو اثر نينگ اصل متنى، درى و انگليسچه متنلرى بيلن ساليشتيريليب، كؤپلر خطالر

توغریلنېب، نشرگه تيارلنگن. شونینگ اوچون، حاضرچه «بابرنامه» نینگ اوشبو متنی نسبتاً اعتبارلی متلردن سنه له دی. نشرگه تيارلاوچی کتابگه انگلیسچه و جاپانچه کیریش سؤز یازیب، متنی تيارلشده قۇلله گن یوریغی، بابرنامه متلری و تېگیشلی بشقه موضوعلر حقیده معلومات بېرگن. شونینگدېک، کتاب نینگ ایکینجی جلدی فهارس و اعلام دیر. بو جلد شو کتابده ایری تانیتیلگن.

179- بابرنامه (2):

مؤلف: بابر، ظهیرالدین محمد
 نشر اېتووچی: میرزا اولوغ بېک فرهنگی انجمنی
 مهتمم: هدایت، پوهنیار هدایت
 تیلى: تورکچه (اؤزبېکچه)
 باسیلگن ییلی: 1387 ش.
 باسیلگن یېری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانه سی
 سانی: 1000 جلد
 اؤلچمی: 25 x 19
 بېتی: 555

محتواسی: کتاب یوقاریده تانیتیلگن مشهور جاپان عالمی ایزی مانو نشرگه تيارلب چاپ اېتگن بابرنامه نینگ تنقیدی متنی یوزه سیدن نشر اېتیلگن. کتابده مهتمم نینگ پیشگفتاری (ا-ب بېتلىر)، دکتور شفیه یارقین نینگ اوشبو نشر حقیده یازگن تئورت بېتلىک تقریظی (ج-و بېتلىر) و کاندید اکادمیسین دکتور محمد یعقوب واحدی نینگ مقدمه سی (ز-ن بېتلىر) باسیلگن. بو نشرده اعلام فهرستی توزیلمه گن. مقدمه ده نامه نینگ دنیا کتابخانه لریده سقلنه دیگان 22 ته مهم قۇلیازمه سی، درى، روسچه، تورکچه، انگلیسچه و بشقه تیللرده قیلینگن ترجمه لری تانیتیلگن. قاله بېرسه نینگ بشقه اثرلری حقیده هم معلومات لېریلگن.

180- بابرنامه (کابل واقعه لری):

مؤلف: بابر، ظهیرالدین محمد
 نشرگه تيارلاوچی: یارقین، دکتور شفیه
 نشر اېتووچی: افغانستان علوم اکادمیسی
 تیلى: تورکچه (اېسکی اؤزبېکچه)
 باسیلگن ییلی: 1386 ش.

باسیلگن یېری: کابل، بهیر باسمه خانه سی

سانی: 500 جلد

اؤلجمی: 25 x 17

بېتی: 390 = 384 + 6

محتواسی: بو کتاب «بابرنامه» نینگ تؤلوق متنی بؤلمه ی، بلکه فقط افغانستانگه تېگیشلی بؤلیمی دیر. بو متن لیدن و قزان چاپلری اساسیده، اؤزبېکستان عالمی مرحوم پارسا شمسی یف نشرگه تیارلگن و سیریلیک یازووده 1960 ییلی اؤزبېکستان علوم اکادمیسی نشر اپتگن نامه متنی یوزیدن چاپگه تیارلندی.

بو متن کؤپ موردلرده بابرنامه یا توزوک بابری (عبدالرحیم خان خانان ترجمه سی)، بابرنامه (تورکچه ترجمه سی، ایکی جلد، انقره، 1943-1949 م.)، بابرنامه (تاشکېنت، 1960 م.)، بابرنامه (پارسا شمسی یف نشری، ایکی جلد، تاشکېنت، 1948-49 م.)، ظهیرالدین محمد بابر، اثرلر 2-3 جلدلری (تاشکېنت، 1965 و 1966 م.)، ظهیرالدین محمد بابر اثرلری اوچون قیسقه چه لغت (خ. نظروا، تاشکېنت، 1972 م.)، وقایع، ینگ خاطراتی، رشید رحمتی ارهت ترجمه سی، 1973 م. و بابرنامه (انتی بیوریچ خانم ترجمه سی، لندن، 1922 م.) کبی سکیزته منبعدن فایده لنیلیب، ینگلیش یوز بېرگن کؤپ تاریخی و جغرافیایی سؤزلر تۇغر یلنگن.

کتاب مندرجه سی قوییده گیجه:

- کیریش سؤزی، الف- و بېتلر؛
 - متن، 1-277 بېتلر؛
 - کؤرستگیچلر (کیشیلر آتی: 278 ب.، جایلر آتی: 318 ب.، ابللر، قوم و قبیله لر آتی: 347 ب. و کتابلر و رساله لر آتی: 355 بېتلر
 - کتاب شناسلیک، 358-384 بېتلر.
- بو بؤلیمده شناسلیک بؤییچه 240 اثر تانیلنگن.

181- بابرنامه (ایندیکس):

مؤلف: پروفیسور ایزی مانو

نشر اپتوچی: نکانشی نشریات کمپنیسی

تیلی: تورکچه (اېسکی اؤزبېکچه)، جاپانچه و انگلیسچه

باسیلگن ییلی: 1996 م.

باسیلگن یېری: کیوتو، جاپان

اؤلجمی: 26/5 x 19

بېتی: 489 = 443 + 46

محتواسی: کتاب «بابرنامه» متنیگه تیارلنگن اعلام فهرست (ایندیكس) دیر. اونگه نشرگه تیارلاوچی انکلیسچه و جاپانچه ایللریده 46 ببتلی مقدمه یازیب، اثر همده اونگه توزیلگن فهرست حقیده معلومات بپرگن. فهرست «بابرنامه» ده گي برچه لغت، شخصلر، جایلر، کتابلر، قوملر، حیوانلر و اؤسیملیکلر آتلیرى همده اتمه لر، مقاللر و شعرلر بؤیچیچه توزیلگن تؤولیق ایندیكس دیر. برچه فهرستلر الفبا حرفلری تیزی می اساسیده ترتیب قیلینگن:

برچه سؤزلر فهرستی، 5-357 ببتلر؛
 شخصلر آتی فهرستی، 361-380 ببتلر؛
 جایلر آتی فهرستی، 381-399 ببتلر؛
 نسلر، قبیله لر و قوملر آتی فهرستی، 401-405 ببتلر؛
 اتمه لر (اصطلاحلر) فهرستی، 407-425 ببتلر؛
 حیوانلر و اؤسیملیکلر (گیاھلر) فهرستی، 427-431 ببتلر؛
 مقاللر (امثال و حکم) فهرستی، 433 ببت؛
 شعرلر فهرستی، 434-440 ببتلر؛
 کتابلر و رساله لر آتی فهرستی، 441 ببت؛
 قیین سؤز (لغت) لر و بیریکمه (ترکیب) لر فهرستی، 443 ببت

182- برگهایی از تاریخ اوزبیکان افغانستان (1):

مؤلف: یارقین، محمد حلیم
 نشر ایتووچی: میرزا اولوغ بیک فرهنگی انجمنی
 تیلی: دری و اؤزبیکچه
 باسیلگن ییلی: 1384 ش./2005 م.

باسیلگن نوبتی: بیرینچی
 باسیلگن ییری: پشاور، اعراف باسمه خانه سی
 سانئ: 1000 جلد
 اؤلچمی: 14x22

ببتی: $169 = 162 + 7$

محتواسی: کتاب اساساً تورکلر همده افغانستان اؤزبیکلر تاریخیگه عاید تورکوم مقاله لردن عبارت دیر. اثر دریچه یازیلیب، مندرجه سی قوییده-گیچه دیر:

سوانح مؤلف، الف-ج ببتلر.

یادداشت مؤلف، د-و ببتلر

پیشینه تاریخی و تشکل اتنیکی اوزبیکان افغانستان، 1-59 ببتلر

شیبانیها و هشترخانیها در بلخ، 60-68 ببتلر

اوضاع فرهنگی در دوران «پادشاهان بلخ و بخارا»، 69-78 بپتله
وضع سیاسی تورکتباران افغانستان از تاسیس ...، 79-101 بپتله
تورکستان جنوبی و استعمار انگلیس و روس، 102-107 بپتله
جنبش مشروطیت و تورکتباران افغانستان، 108-109 بپتله
نقش تورکتباران در مبارزات ضد استعمار انگلیس، 110-118 بپتله
امام ویردی (بپردی) اوزبک-مبارزی از تبار ازادخواهان، 119-
126 بپتله
سیماهای درخشان تورکتباران در جنبش مشروطیت افغانستان، 127-
156 بپتله
منابع و مأخذ، 157-162 بپتله
شونینگدېک، کتابده میرزا امام بپردی، ملا بابا مراد خان اندخویی،
پروفیسور غلام محمد میمنه گی، محمد کریم نزیهی جلوه، افغانستان
ملی شوراسی، یپتینچی دوره سیده گی اپوزیسیون گروهیگه تېگیشلی نادر
تاریخی عکسلر هم باسیلگن.
کتاب نینگ بیرینچی مقاله سیده تورکلر نینگ اېسکی تاریخی، کبلیب
چیقیشی، ترقه لیشی، قدیم توب اوروغلری همده اولرگه عاید بشقه
کؤپلر موضوعلر حقیده کینگ معلومات بېریلگن. اثر نینگ ایکینچی
مقاله سی اېسه تېموریلردن سؤنگ شیبانیلر و هشترخانیلر اتلی ایکی
تورک سلاله سی، اینیقسه جنوبی تورکستانگه تېگیشلی واقعه لر همده
اولر زمانیده گی فرهنگی وضعیت حقیده معلومات بېریلگن.
کتاب نینگ بوتون قالگن قسمی افغانستان تورکلری نینگ سیاسی،
اجتماعی و فرهنگی وضعیتی، میلادی 1747 ییل درانیلر دولتی تاسیس
اېتیلگنیدن، افغانستان استقلالگه اېریشگن پیتگچه تېکشیریلگن.
کتاب مقواسینینگ بیرینچی بیتی تانیقلی اؤزبک ازادخواه لر و
مشروطه چیلری عکسلری بیلن بېزه لگن. مقوانینگ ایکینچی بېتیده کتاب
نشریگه مادی کمک قیلگن حرمتلی پوهیالی محمد همایونندن
منتدارچیلیک بیلدیریلگن.

183- برگهایی از تاریخ اوزبیکان افغانستان (2): (چاپ دوم باافزایشها و تجدید نظر)

مؤلف: یارقین، محمد حلیم
نشر اېتوچی: میرزا اولوغ بېک فرهنگی انجمنی
تیلی: دری و اؤزبیکچه
باسیلگن ییلی: 1388 ش./ 2009 م.
باسیلگن نوبتی: ایکینچی

باسیلگن یېری: مزارشریف، میرزا اولوغ بېک باسمه خانەسی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 21 x 14

بېتى: 6 + 174 = 180

محتواسى: کتاب نینگ ايكينچى نشریگه ایرى و ینگى بیرار عنوان یا موضوع قوشیلمه گن، بلکه ایریم موضوعلرگه قوشیمچه معلوماتلر کیریتیلگن. بو قوشیمچه نرسه لر کؤپراق بیرینچى مقاله گه کیریتیلگن. کتاب نینگ کاغذى، صحافت و چاپ صفتى بیرینچى نشردن بیرآز یخشیراق دیر.

184- تېموریان (عهد تېموریان هرات- بابریان هند):

مؤلف: کارگر، عبدالله

تیلی: درى و اؤزبېکچه

باسیلگن ییلی: 1387 ش.

باسیلگن یېری: کابل، الازهر انتشارات مؤسسەسى

باسیلگن نوبتى: ايكينچى

سانی: 1000 جلد

اؤلچمى: 22/5 x 15

بېتى: 9 + 492 = 105، اثر نینگ قیسقه انگلیسچه ترجمه سی 1-108

محتواسى: کتاب تېمورى و ی دورلر نینگ سیاسى، اجتماعى و فرهنگى شخصیتلری، کارنامه لری، اؤشه دورده یره تیلگن علمى، ادبى و هنرى اثرلر، تاریخى یادگار لیکلر و ایریم سیاسى و اجتماعى واقعه لر حقیده ایخچم و قیسقه معلوماتنى اؤز ایچیگه تۆپله گن. اوشبو معلوماتلر اساساً شو ایكى بویوک سلاله حکمرانلیک قیلگن قلمروگه تېگیشلى دیر. اثر نینگ عنوانلر فهرستى شولردن عبارت:

شاهرخ، اولوغ بېک، بایسنقر، گوهرشاد، ابوالقاسم، ابوسعید، سلطان حسین بايقرا، نوابى، جامى، ساختمانها، شعر و ادب، شاعران تېمورى نسب، عرفان، زبان تورکى، نقاشى و میناتور، بهزاد، خطاطى، موسیقى، تاریخ نویسى، زراعت، شخصیتها، سیاست خارجى، ظهیرالدین محمد، همایون، جلال الدین اکبر، محمد حکیم میرزا، جهانگیر، شاه جهان، اورنگزیب، ادب پشتو، بهادرشاه، تألیف و ترجمه، نقاشى و یادداشتها.

اشرده بىر تقريظ (الف-ب)، مۇلف سۆزى (ج-و) و چاپ دوم (ز-ح) هم باسيلگن. اوندن تشقري، كتابده مۇلف و كتاب نشريگه مالى كمكچى سينيگ ترجمه حاللرى درى و انگليسجه ده باسيلگن. كتاب نينگ تىلى عمومأ درى بوليب، بىر تلهى اؤزبېكچه شعرلر هم اؤرين الگن. شونينگدېك، كتابده تورلى موضوعلرگه تېگيشلى رنگلى و آق-قره عكسلر هم كيريتيلگن.

VI - عمومي:

185- آيني اپتك بيلن يايپ بؤللمس:

نشرگه تيارلاوچي: وطن جمعيتي

نشرگه ايتووچي: وطن جمعيتي

تيلي: اؤزبېكچه

باسيلگن ييلى: 1977 م.

باسيلگن يېرى: تاشكېنت، اؤزبېكستان

بېتى: 47

محتواسى: اثر تورلى سبيلرگه كؤره اؤزبېكستاندن اؤزگه يورتلرگه مهاجر بؤلېب كېتكن و طنداشلر بيلن علاقه باغلاش «وطن جمعيتي» آتلى اداره تمانيدن نشر اېتيلگن. اثر نينگ محتواسى اساساً اېسلنگن اداره تمانيدن، چېت اېللرده مهاجر بؤلېب كېتكن بير نېچه مهمانلر همده اؤزبېكستان نينگ علمى، ادبى و اجتماعى شخصيتلرى اشتراكيده يؤلگه قؤييلگن كنفرانس ده گى نطقلر و صحبتلر تؤپلمى دير.

كنفرانسده گى صحبتلر نينگ برچه سى، سابق شورالر حكومتى، اينيقسه اؤزبېكستان جمهوريتيگه قرشى غرب دولتلرى پروپاگندلرى نينگ ناتؤغريلگى نى اشتراكچيلرگه آشكار قىلش بؤلگن. كتابده كنفرانسدن همده اؤزبېكستان نينگ اقتصادى و مدنى يوتوقلرى اؤرنكلريدن بير قنچه عكسلر هم باسيلگن دير.

186- افغانستان اساسى قانونى:

تيلي: اؤزبېكچه

نشر ايتووچي: افغانستان اسلامى انتقالى دولت اساسى قانون كميسیونى

نينگ دارالانشاسى

باسيلگن ييلى: 14- جدى، 1382 ش.

باسيلگن ييلى: كابل، افغانستان

اؤلچمى: 22 x 15

بېتى: 59 = 54 + 5

محتواسى: اولكه اساسى قانون نينگ توشيح سى اوچون حامد كرزى فرمانى نينگ درى و اؤزبېكچه منتتى، كيريش سؤزى همده اساسى قانون

نینگ اۋن ایکی فصل و بیر یوز آلتمیش ایکی ماده دن عبارت تۇلیق اۋزبېکچە متنى.

187- ا.خ.د.ح. مرکزی کمیته سینینگ عمومی منشیسی اۋرتاق نجیب نینگ خطابلری:

تیلی: اۋزبېکچە

باسیلگن ییلی: 1365

اۋلچمی: 16 x 11

بېتى: 30

محتواسی: بو کیچیک کتابچه افغانستان جمهور رئیسى دكتور نجیب الله نینگ افغانستان خلقى، دولتگه قرشى گروهلر و تورلى اجتماعى قتلملریگه قرهته ملی یره شیش حرکتینی یؤلگه قۋیش مقصدده قیلینگن خطابه سیدیر.

اثر نینگ مضمونینی اولکه ده اوروشنی توگه تیش، ملی یره شیشگه قۋشیلش، تینچلیک و برقرارلیکنی اۋرنه تیش کبی موضوعلر تشکیل بېرگن.

188- ایمان اساسلاری نینگ شرحی:

مؤلف: شیخ محمد بن صالح العثیمین

نشر اپتووچی: "اهل السنة و الجماعة" کتبخانهسى

تیلی: اۋزبېکچە

باسیلگن ییلی: بی تا

باسیلگن ییری: بی جا

اۋلچمی: 22 x 15

بېتى: 88

محتواسی: کتاب دینی اثر بۇلیب، اونده قیسقه کیریشدن سۋنگ، اسلام دینی، اسلام رکنلری، اسلام عقیده سینینگ اساسلاری، الله تعالی گه ایمان کېلتیریش، فرشته لرگه ایمان کېلتیریش، کتابلرگه ایمان کېلتیریش، پیغمبرلرگه ایمان کېلتیریش، آخرت کونینگه ایمان کېلتیریش کبی موضوعلر حقیده سۋز یوریتیلگن.

189- بوگونگی اۋزبېکستان:

محرر: عبدالله جانوف، حمید

نشر اپتووچی: اۋزبېکستان "وطن" جمعیتی

تیلی: اؤزبېکچہ

باسیلگن ییلی: 1366/1987 ش.

باسیلگن ییری: تاشکېنت، اؤزبېکستان

اؤلچمى: 17 x 11/5

بېتى: 125

محتواسى: کتاب اؤزبېکستان جمهوریتی نینگ اجتماعى، اقتصادى و فرهنگى ترماقلىرى بیلن تانیشىش اوچون تالیف اېتیلگن و قوییده گى موضوعلردن عبارت دیر:

کتابخوانلرگه، شرق یولدوزى، اؤزبېکستان اساسى یۇلنى بۇیلب، فرغانه دردانهسى، زرافشان وادیسیده، منارهلر تیلگه کیرگنده، اېرتکلرده گى شهر، بېپیان چؤلر و اېللیک قلعه اولکھسى.

190- بیلیم و قیزیقىش (1):

یازوچى: کابلى، عبدالرفیع

تیلماج: وکیلزاده اندخویى، غلام سخى

نشر اېتوچى: کابلى انتشارات مؤسسھسى

تیلی: اؤزبېکچہ و درى

باسیلگن ییلی: 1380 ش.

باسیلگن ییری: پشاور، پاکستان

باسیلگن نوبتى: بیرینچى

سانى: 1000 جلد

اؤلچمى: 22 x 15

بېتى: 41

محتواسى: کتاب باله لر اوچون تیارلنگن. اونده باله لر اوچون قیزیقلى و اؤرگنرلى بۇلگن عمومى معلوماتلر، رساملىک، باش قاتیرمه لر و جماغلر کبى تورلى موضوعلر بار. کتاب هم ذهنى و هم عملى خصوصیتگه اېگه دیر. متنده گى دېیرلى برچه رسملر ساده آق-قره دیر. مقوانینگ تۇرتینچى بېتىگه تورلى هندسى شکللر رنگلى یۇسونده باسیلگن.

191- توران اجتماعى و مدنى بنیادی نینگ

آیین نامه سى و تشکیلات قاعده لرى:

نشر اېتوچى: توران اجتماعى و مدنى بنیادی

تیلی: اؤزبېکچہ و درى

باسیلگن ییلی: بى تا

باسیلگن یېری: بی جا

اؤلچمى: 21x 13/5

بېتى: 30

محتواسى: بو اثر درواقع توران اجتماعى و مدنى بنيادى نینگ آيين نامه-سى و تشکيلات يۇرىقلىرى دير. اوندە آيين نامه نینگ درى متنى (1-9 بېتلر)، اونينگ اوزبېكچه متنى (10-22 بېتلر) و مراجعت نامه (23-30 بېتلر) اۇرىن الگن.

بنیادیننگ آیین نامه سى 7 فصل و 33 ماده دن عبارت دير. اوندە بنیادیننگ توزیلیشى، قوریلمه سى، هدفلىرى، عضویت شرطى و مالی موضوعلر ایتیلگن.

مراجعتنامه فقط اوزبېكچه ده بۇلیب، اوندە ملتداشلىرىمىز نینگ اؤتمیش و حاضرگى مدنى، سياسى و فرهنگى وضعیتی همده آنه تيلمىز نینگ توتگن اۇرنى و آغیر وضعیتی حقیده سؤز يوریتیلگن. شونینگدېك، تيلمىز، ادبیاتیمىز همده خلقیمىز نینگ سياسى و اجتماعى آنكى اؤسیشى، بو يۇلده گى قیينچیلیكلرنى برطرف ایتیشده اویوشیق یۇسونده عمل قیلش شرط دېیلگن.

192- خلق ارا انسان حقوقى مخصوص حجتلىرى:

تیلى: اوزبېكچه

نشر اېتووچى: افغانستان بشر حقوقى مستقل کمیسیونى

باسیلگن یېری: بی تا

باسیلگن یېری: بی جا

اؤلچمى: 21 x 14

بېتى: 38

محتواسى: میلادی 2006 ییل، 13- دسمبرده معلول کیشیلر حقوقینی حمایه لاش کنوانسیونى بیرلشگن ملتلر تشکيلاتى عمومى انجمنى نینگ قرارى نینگ 50 ماده لى متنى دير. (1-32 بېتلر) شونینگدېك، اوشبو کنوانسیون نینگ 17 ماده لى قوشیمچه (الحاق) پروتوکولى متنى هم باسیلگن. (33-37 بېتلر)

193- شبرغان در صد سال اخير:

مؤلف: الیم بیات، محمد عمر

نشر اېتووچى: مؤلف

تیلى: درى و اوزبېكچه

باسیلگن ییلی: یاز، 1386 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، فرهاد باسمة خانەسى

سانى: 500 جلد

اۋلچمى: 20/5 x 15

بېتى: 366

محتواسى: كىتاب سۇنكىگى يوز يىلگى شىرغان حقىدە مەھم مەلومات بېروچى اىلك باسىلگن اثر دىر. كىتابدە گى مەلوماتلارنىڭ كۆپراغى مۇلف نىڭ تۇغرىدىن- تۇغرى كۆرگن، تانىشكىلىرى نىجەسى اۋلەراق يازىلگن. مۇلف كىتابىنى ايكى بۇلىمگە اجرەتگن:

بىرىنچى بۇلىم، اساساً شىرغان نىڭ تارىخ، جغرافيا، اقتصاد، اتنوگرافى، اېكىنچىلىك، معارف، ادارى توزىلمە، تفرىحگاھلر، بنالر، اىرىم تارىخى واقەلر ھمدە بشقە ترماقلىرىگە عايد مەلوماتلارنى اۋز اىچىگە اَلگن. بو بۇلىم اثرىنىڭ 1-130 بېتلرىنى قمرەب اَلگن.

كىتاب نىڭ ايكىنچى بۇلىمى شىرغان مەھىطى (قىسماً جوزجان حوزە- سى) گە تېگىشلى اىخچم بىر تذكرو دىر. بو بۇلىمدە مۇلف دېرلى 107 كىشى شاعر، يازوچى، روحانى، عالم، ھنرمند و تانىقلى اجتماعى شىخسىتلارنى قىسقە ترمجە ھالىنى يازگن. شاعر و قلمكش اھللىرىدىن بىر نېچە شعرى اۋرنك ھم بېرگن.

تذكرو دە گى كىشىلارنىڭ كۆپراغى اۋزبېك بۇلىب، اولردن تلەى گىنە شعرى اۋرنكلر ھم كىتابگە كىلتىرىلگن.

اثرگە استاد محمد امين متين تفرىظ يازگن (1-د بېتلر). شونىڭدېك، مۇلف نىڭ قىسقە كىرىش سۆزى ھم باسىلگن (1-4 بېتلر).

كىتاب سۇنكىدە شىرغان نىڭ تارىخى، فرھنگى و مدنى بنالرىدىن بىر تلە- ى عكسلر ھم باسىلگن دىر (360-366 بېتلر). ھر بېتدە تئورت قىطعە عكس باسىلگن. افسوس كە عكس عادى اق- قرە بۇلىب، اۋتە خىرە و كىفئىتى قىووى شىكلدە باسىلگن. كىتاب مقواسىنىڭ تئورتىنچى بېتىدە مۇلف نىڭ ترمجە ھالى و عكسى باسىلگن.

194- شەمى بىر مزار خاموشان:

نشرگە تيارلاوچى: متين اندخويى، محمد امين

نشر اېتوچى: داملا بىغمبرقل اولادى

تىلى: درى و اۋزبېكچە

باسىلگن يىلى: 1385 ش.

باسىلگن يېرى: مزار شريف، فرهاد باسمة خانەسى

سانى: 500 جلد

اۋلچمى: 21 x 14

بېتى: $47 = 45 + 2$

محتواسى: كىتابدە گى مقاله لىر و شعر لىر اساساً متبجر عالم و مدرس داملا پيغمبرقل حياتى و فعاليتى حقيده دير. بوندىن تشقرى، اثرده شيبانى جامع سى، بابا ولى مدرسە سى و باباى ولى آرامگاهى حقيده هم قيسقه معلومات باسيلگن. اثر مندرجه سى قويدە گيلردن عبارت دير:

پيشگفتار، الف- ب بېتلر؛

يادى از مدرس فرزانه، 1-4 بېتلر؛

پيشينه تدریس علوم دینی در اندخوی، 5-7 بېتلر؛

چهل و شش سال تدریس، 8-9 بېتلر؛

فروغ دانش (شعر)، 10 بېتلر؛

مشعل عرفان (شعر)، 11 بېتلر؛

اولوغ دانشور (شعر)، 12-16 بېتلر؛

متبجر عالم، 17-18 بېتلر؛

از مدرس فرزانه یاد می کنیم، 19-22 بېتلر؛

داملا پيغمبرقل نى اېسلە يميز، 23-26 بېتلر؛

فضيلتلى ذات (شعر)، 27-29 بېتلر؛

خواننده عزيز، 30 بېتلر؛

جامع شيبانى، 31-35 بېتلر؛

مدرسە بابا ولى، 36-38 بېتلر؛

آرامگاه بابا ولى، 39-44 بېتلر؛

عكاسى، 45 بېت.

195- عقايد ضروريه و عبادات اسلاميه:

مؤلف: فقيه قاضى شهيد غازى عبدالقادر كاشغرى

مهتم: مولوى عبدالرحيم رحمت الله

نشر اپتووچى: مکتبة الايمان

تیلی: اۋزبېكچه

باسيلگن ييلى: هجرى قمرى 1401

باسيلگن يېرى: مدينه منوره، عربستان

باسيلگن نوبتى: ايکينچى

سانى: 5000 جلد

اۋلچمى: 13 x 18

بېتى: 80

محتواسى: كىتابدە دىنى عقيدە و عبادت مسأله سېگه تېگيشلى مهم و عامه باب موضوعلر سۇراق و جواب يۇسونده يازيلگن. مؤلف دىن، ايمان و

عقیدە کەبى تورلى مسألە لىر حەقىدە سۇراق طىرح قىلىپ، كەبىن ھەر بىرىگە مەناسىب و تەبگىشلى جەواب بېرەدى.

اثر درەواقە اىكى بۇلىمدەن عەبارت: بىرى عەقايد ضرورىيە و اىكىنچىسى عەبادات اسلاميە. بىرىنچى بۇلىمى قىسقىقە راق و نظرى و اعتقادى موضوعلەر بۇلىب، سۇراقلەر عەموماً دىنى اعتقاد و ايمانگە تەبگىشلى مسألە لىر دىر. ھەر بىر سۇراققە انىق جەواب بېرىلگەن. اىكىنچى بۇلىم كۇپراق ايمان نىنگ عملى مسألە لىرىگە قرە تىلگەن دىر.

196- گلىستان بىلتوركى:

مۇلف: شېرازى

تىلماج: سىف سىرايى

نشر اېتۇچى: قازان بونىورسىتى سى

تىلى: توركچە (اۋزبېكچە)

باسىلگەن يىلى: 1339/1960 ش.

باسىلگەن يېرى: تاتارستان، اتحادشوروى

سانى: 1000 جلد

اۋلچمى: 14x17/5

بېتى: 137

محتەواسى: اثر توركچە اۋگىرىلگەن جەدا قىمتلى و قەدىمگى اثر بۇلىب، اونى مىلادى اۋن تۇرتىنچى عصر شاعىرى فارسچە دن توركچە (اۋزبېكچە) گە اۋگىرگەن.

تىلماج "گلىستان" مەننى نىنگ نثرىنى نثرگە و شەەرلىرىنى اېسە شەەرگە چىرايلى يۇسۇندە اۋگىرگەن. "گلىستان" اوشبو تىرجەمەسى قەدىمگى اۋزبېك تىلى قالە بېرسە اۋزبېك ادبىياتى تارىخى نىنگ تىرجەمە چىلىگىدە اولگەن اھمىتگە اېگە دىر.

197- موسىقى مېراثىمىز گنجىنەسى:

مۇلف: شىرىف اللە

محرر: مەحى الدىن امان

بەدىعى محرر: بازاروف،

تىلى: اۋزبېكچە (عەرىچە و كىرىلچە يازوولردە)

باسىلگەن يىلى: 1387 ش/2008 م.

باسىلگەن يېرى: تاشكەنت، اۋزبېكستان

سانى: 200 جلد

اۋلچمى: 15 x 20

محتواسی: کتاب اوزبېک موسیقی میراثی بۇيىچە تيارلنگن مؤلف نىنگ تعبيريچە "موسيقى تذکره سی" دیر. کتاب تورت فصلدن عبارت دیر: بيريچى فصلده اوزبېک کلاسیک موسیقی سی اساسیده گی اجرا یۇللىرى، شونینگدېک "شش مقام" گه کيريتیلگن اشوله لری نىنگ بويوک حافظ لری اجرا سیده گی اؤن ايکيته اشوله تۇپلنگن،

ايکينچى فصلده ملی کويلر، اينيقسه زمانه ميزنينگ اپنگ ماهر صنعت درغه لری، استاد اجراچي سازندهلر ايجاديدن اؤرنکلر اؤرين آلگن، اوچينچى فصلده، اساساً بيگيرمنچي عصر زمانوی اوزبېک آهنگسازلری نىنگ ايجادی نمونه لرینى قمره ب آلگن بۇليب، اولر هم اله قچان ممتاز موسیقی میراثیمیز خزینه لریدن اؤرين آلگن.

تورتينچى فصلده، خلق قۇشيق و اشوله لری، لپرلر و توی مراسمی یار- یارلر نىنگ ممتاز اؤرنکلری کپلتيریلگن.

بیر سؤز بیلن ايتیلگنده، بو موسیقی تذکره اؤقوچى و تینگلاوچیلرنی نه یلغوز ملی موسیقیمیز، مقاملریمیز، کوی-قۇشيقلریمیز تاریخی بیلن تانیشتیره دی، بلکه عین پیتده انه شو اؤللمس ملی ارزشلریمیز نىنگ اصل نمونه لرینى ترغیب قیلده دی. قاله بېرسه بوتون دنیا جماعت چیلیگی آلدیده بويوک حافظ و سازنده لریمیز، اجراچیلریمیز و اولر نىنگ بوگونگی قدرلی ایزداشلیرىنى نمایش اېته دی.

مؤلف اثرینی تيارلشده اوزبېکستان خلق حافظی حسن رجبی همده اوزبېکستان کانسرواتوری نىنگ شرق موسیقی سی بۇلیمی مدیری صنعت شناس روشن یونسولر کمک بېرگن. شونینگدېک، اثر نشیریده اوزبېکستان خارجی مملکتلر بیلن دؤستلیک و مدنی- معرفى علاقه لر جمعیتی کپنگشى بۇلیمی کمکلشگن.

کتاب یوکسک چاپ، کاغذده، رنگلی یؤسونده باسیلگن. متنده اوزبېک کلاسیک موسیقی سیگه خدمت کؤرستگن بويوک صنعتکارلر پورتیتی، تاریخی عکسلر، میناتورلر، قاله بېرسه تانیلگن برچه آهنگلر نىنگ شعر متنی هم باسیلگن.

بو کتاب نىنگ ینه بیر مهم تمانی شوکه، متنده گی برچه مقاملر، اشوله لر، لپرلر و کویلر "CD" شکلیده تيارلنیب، کتاب بیلن بیرگه چیرایلی مخصوص قاییققه جایلشتیریلگن شکلده مخلصلرگه پېشکش قیلینه دی. کتاب نىنگ ايکی وریانتی بار:

بیری سیریلیک یازوویده و ایکینجیسی عرب یازوویده. شونینگ اوچون بو قیمتلی اثردن اوزبېکستاندن تشقري چېت اېلدره گی تیلداش و طنداشریمیز و اوزگه مخلصلر هم فایده لنه آله دیلر. مؤلف کتابگه ایکی بیتلی قیسقه سؤزباشی یازیب، اونده کتاب محتواسی حقیقه معلومات بهریلگن.

198- هدایة الطالبین (شرح ثبات العاجزین صوفی الله یار):

مؤلف: سید حبیب الله بن سید یحیی خان (الفرغانی ثم الکابلی)

مهتم: قاری عبدالملک ولد عبدالله نمنگانی

تیلی: اوزبېکچه و دری

باسیلگن ییلی: بی تا

باسیلگن ییری: لاهور، پاکستان

اؤلچمی: 27 x 20

بېتی: $234 = 226 + 8$

محتواسی: بو کتاب درواقع صوفی الله یارنینگ "ثبات العاجزین" اثریگه یازیلگن شرح و تفسیر دیر. مؤلف اثرنینگ اوزبېکچه شرحی بیلن بیرگه، اونى تورتته قؤولیازمه و باسمه نسخه لری اساسیده سالیشتیریب، نسبتاً تؤولیق و تنقیدی متنی نی هم یره تگن.

مؤلف نینگ مقدمه ده یازیشیچه، اثریگه "هدایة الطالبین شرح ثبات العاجزین" آت قویگن. مؤلف اؤز مقدمه سیده "ثبات العاجزین" نینگ برچه بیتلرینی 1663 بیت، دېب کؤرستگن دیر.

مؤلف صوفی الله یارنینگ اثرلری همده بشقه منبعلردن فایده لنیب، او حقه شونداق یازه دی:

"شول صدرالدین عینی دین نقل اېتیلگان و اؤزلاری نینگ مخمس لاری و مسلک المتقین دین کېلتورولگان ایبات لارگه کؤره و هم مراد العارفین مقدمه سیدین معلوم اؤلور که مؤلف نی [نگ] آتلاری الله یار و آته لاری [نگ] نامی الله قلی و برادرلارینی [نگ] اسمی فرهاد بی اتالیق و اؤغول لارینی [نگ] آتی صادق محمد و قوم لاری اوزبېک، توغولگان یپرلاری کته قورغان دور...." (مقدمه، 8-بېت)

مؤلف صوفی الله یارنینگ تورتته اثری بارلیگینی ایتیب، اولرنی قوییده گیچه تانیته دی: مسلک المتقین، ثبات العاجزین، مخزن المطیعین و مراد العارفین.

شرحلاوچی شونینگدېک مقدمه سیده کتاب تألیفی سببی، صوفی الله یار اثرلری نینگ ایریم چاپلریف قاله بېرسه اؤزی نینگ ترجمه حالی حقیقه هم قیسقه معلومات بېرگن.

شرحلاوچى اثرنى شرحلشده بير يۇرىقدن بارمه گن. او باشله نيشده اثرنى بيت مه-بيت شرحله گن بۇلسه-ده، كپين ايسه ايكي، اوچ، تۇرت و كۇپراق بيتلرنى بيرگه شرحله گن. اينىقسه اثرده گى 30-40 بيتگه يېته ديگن ايريم حكايتلر و قصه لرنىنگ بيرينچيدن بوتون متنىنى نقل قىلىب، سۇنگ اونی شرحله يدى.

شرحلاوچى فقط عمومي شرحگه چېكله نيب قالمه ي، بلكه ايريم يېرلرده كۇپ تصوفى سۇزلر و اتمه لرنى ايضاحلب، معناسىنى يېچيش و مغزىنى چاقىشده اينتيلگن. شرح نىنگ تىلى انچه سىليق، روان و ساده دير.

199- يادنامه تورانى:

مهتمم: ايوبى، محمداسماعيل

تىلى: درى و اوزبېكچه

باسىلگن يىلى: حمل، 1389 ش.

باسىلگن يېرى: مزارشريف، سلطانى باسمه خانهسى

سانى: 3000 جلد

اۆلچمى: 21 x 14

بېتى: 235 = 231 + 4

مقوا ديزاينى: ؛ داكتر رستم

محتواسى: بو كتاب مىلى تويغولى يىگيت داكتر هارون تورانى وفاتى نىنگ بير يىللىگى مناسبتى بىلن نشر ايتىلگن مقاله لر و شعرلر تۇپلمى دير.

كتاب اوچ بۇلىمدن عبارت دير:

بيرينچى بۇلىم: مرحوم نىنگ عايله اعضاسى يازگن اېسده ليكلرى و اونىنگ ترجمه حالى دير. (1-64 بېتلر)؛

ايكينچى بۇلىم: بو بۇلىمده مرحوم نىنگ اورتاقلىرى همده همكارلرى يازگن اېسده ليكلرى اۋرين الگن. (65-172 بېتلر)؛

اوچينچى بۇلىم: بو بۇلىم مرحومگه بغيشلب يازىلگن درى و اوزبېكچه مرثيه لر و اېسده ليك عكسلر اۋرين الگن. بۇلىمده گى شعرلردن 13 پرچه-

سى اۋزبېكچه دير. شعرلرنىنگ دبىرلى برچه سى عروض وزنلريده ايتىلگن. (173-231 بېتلر)

* اېسلىتمه: قويده گى اوچ عنوان اثر اوشبو كتاب تيارله نيب، بېتلرى باغلنگندن سۇنگ نىشردن چىققن. شو باعث، اولرنى كتاب متنده اۋز بۇلىملريگه كىرئيش امكانى بۇلمه دى. اولرنى كتاب سۇنگىده ايرىچه تانيتدىك:

200- اطلس اتنوگرافی اقوام ولایت جوزجان:

مؤلف: یارقین، محمد حلیم

نشر اېتووچی: غضنفر بانک

تیلی: دری و اوزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1389

باسیلگن پیری: کابل، خراسان انتشارات مؤسسه سی

سانی: 1000 جلد

اؤلچمی: 14 x 21

بېتی: 215

مقوا دیزاینی: ژکفر حسینی

محتواسی: اثر افغانستان علوم اکادمیسی تمانیدن ریجه لشتیریلگن علمی-تحقیقی پروژه اساسیده جوزجان ولایتی قوملری اتنوگرافیسی، ساحوی و کتابخانه یی ایزله نیشلر نیگیزیده تیارلنگن. کتابده جوزجان ولایتده یشب تورگن اوچته بیریک قوم (اوزبیکلر، تورکمنلر و عربلر) نینگ اتنوگرافیسی حقیده قیزیقرلی معلوماتلر تۆپلنگن.

کتاب بیر کیریش سؤز، تئورت فصل، نتیجه و فایده له نیلگن منبعلر فهرستیدن عبارت دیر:

پیشگفتار: ص الف

فصل یکم (صص 1-59):

معلومات عمومی:

1- موقعیت و مشخصات جغرافیایی و تشکیلات اداری جوزجان،

2- سوابق تاریخی، روند شکل و انکشاف اتنیکی جوزجان،

3- ساختار اجتماعی جامعه جوزجان.

فصل دوم (صص 60-126):

گروه اتنیکی اوزبیکها:

1- محلات مسکونی و مشخصات جغرافیایی،

2- زبان و لهجه،

3- اقتصاد و مشغولیتهای تولیدی و حرفوی،

4- طرز معیشت

5- طرز لباس،

6- چگونه گی نظام خانواده گی، خویشاوندی و ...،

7- مراسم ویژه هنگام تولد و وفات،

8- جشن ها، اعیاد ملی و دینی و میله های عنعنوی،

9- فعالیت های هنری،

10- بازی ها و سرگرمی ها،

- 11- دین و مذهب و باورهای عامیانه،
- 12- سطح سواد عمومی و تعلیم و تربیه،
- 13- تعدد زوجات و اطفال،
- 14- سنت گرایي و تجددگرایی،
- 15- سبک معماری و ساختمان منازل،
- 16- چگونه گی آمیزش و تفاهم با سایر اتنیک‌های ساکن در جوزجان.

فصل سوم (صص 127-160):

- گروه اتنیکي تورکمن‌ها (در مورد گروه اتنیکي تورکمن‌ها نیز فهرست عناوین موضوعاتی اؤزبیک‌ها عیناً بررسی و پژوهش شده است).
- فصل چهارم (صص 161-185):
- گروه اتنیکي عربها (در مورد گروه اتنیکي عرب‌ها نیز فهرست عناوین موضوعاتی اؤزبیک‌ها عیناً بررسی و پژوهش شده است).
- نتیجه: صص 185-187،
- منابع و مآخذ: صص 188-192،
- تصاویر: 193.

201- جوماق‌لر:

تؤپلاوچی: حساس، صالح محمد

تیلی: اؤزبیکچه

باسیلگن ییلی: 1389

باسیلگن ییری: مزارشریف، نصیب مطبعه‌سی

سانی: 1000 جلد،

اؤلچمی: 14 x 21

بپتی: 57

مقوا دیزیانی: هدایت، بکتاش

محتواسی: اثر اؤزبیک خلق آغزه‌کی ایجادی نینگ "جوماق" ژانریگه تپگیشلی بؤلیم، اونده همه سی بؤلیم 535 ته جوماق تؤپلنگن. جوماق‌لر الفبا حرف‌لریگه کؤره ترتیبگه سالینگن. تؤپلمده گی جوماق‌لر طبیعت، تورموش و انسان قره‌شلری و آنگی نینگ تورلی ترماق‌لری و ساحه لریگه تپگیشلی دیر. هر بیر جوماق نینگ تگیگه اونینگ ییچیمی هم قوس ایچیده بیریگن. اثر افغانستان خلق آغزه‌کی ایجادی بؤیچیه، جوماق‌لرنینگ کتاب شکلیده نشر ایتیلگن بیرینچی اؤرنکی دیر.

کتابده صالح محمد حساس نینگ اوچ پرچه شعری، ایکی بپتلی اپسلتمه‌سی و کپلگوسیده نشر ایتیلهدیگن اثرلری رویخطی هم باسیلگن

كتاب مقواسينينگ ايكينچى بېتىدە كتاب نشريگە مالى كىمك قىلگن عبدالمقيم خان نينگ تصويرى و تورتينچى بېتدە اېسە تۇپلاوچى نينگ ترجمە ھالى و تصويرى باسيلگن.

202- سۆكيش ھم پول بۇلر اېكن! (طنزلر تۇپلمى):

يازووچى: يارقين، محمد حليم

نشر اېتووچى: غضنفر بانك

تېلى: اۈزبېكچە

باسيلگن يىلى: كوز، 1389

باسيلگن يېرى: كابل، خراسان انتشارات مؤسسەسى

سانى: 1000 جلد

اۈلچمى: 21 x 14

بېتى: 105

مقوا ديزاينى: ژكفر حسينى

محتواسى: اثر يازووچى نينگ بېشينيچى طنزلر تۇپلمى دىر. اونده 20 تە طنز اثرى اۈرين الگن. طنزلر موضوعى معمولگە كۈرە تورلى اجتماعى، سياسى، عايلوى و شخصى حادثە-واقعهلر ھمدە يازووچى نينگ ايرىم خاطرە لريگە تېگيشلى دىر. كتاب مقواسينينگ تورتينچى بېتىدە يازووچى نينگ تصويرى و نشر اېتيلگن طنزلرى فھرستى باسيلگن.

اعلام فهرستی

یازووچیلر، مؤلفلر، تیلماجلر، تۆپلاوچیلر، مهتمملر، دیزاینرلر... آتی

آ

آثم، داکتر عبدالسلام: 64
آلتای، پوهنیار نورالله: 43، 52، 64، 74، 91
آیپیک: 134

ا

ابراهیم، رحیم: 77، 118
ارال، عزیزالله: 85، 95
ارشادی فرد، عادل: 109
ارغون توخمنهیی: 110
استر آبادی، میرزا مهدیخان: 100، 101، 106، 107
اسلامی، عبدالجبار: 39
اسماعیل حکمت ارتلان: 51
الیم بیات، محمدعمر: 169
امینیار، سیدنورالله: 119، 120، 150
امینی، محمدکاظم: 6، 23، 58، 60، 84
انتظار جوزجانی، سلطان عزیز: 49
انتظار جوزجانی، صدرالدین: 49
انتظار جوزجانی، علیشیر: 82، 83
اوراز، عبدالرحیم: 48

ایثار، جمیله: 20، 81

ایجی مانو: 158

ایشانچ، ذکرالله: 121

ایماق، دکتور فیض الله: 143، 144

ایوبی، محمد اسماعیل: 175
اہرگش شہر محمد بولا قباشی: 151

(ب)

بابر، ظہیرالدین محمد، بابرشاہ: 17، 18، 22، 28، 30، 31، 32، 33،
45، 88، 123، 124، 128، 133، 137، 138، 139، 158، 159،
160، 161، 162، 166
بیانی، آیخان: 65، 122
بیانی، عبدالغفار: 9، 26، 62

(ت)

تاشقین بہایی، سید تاج الدین: 37، 38، 114، 122
تاشقین، دکتور عبدالمنان: 13
تاشقین، عبداللہ: 89
تانیش، داکتر گل احمد: 66
تورخان گنجہی: 110، 112، 113
تینمس، خیر محمد: 62

(ج، ح، خ)

جرارد کلاوزن: 100
جعفری، سیدہاشم: 72
جورہ قاری بوتہ کؤز: 8
جوہری، مولوی عبدالرشید: 25، 56
حاجی عبدالفتاح: 40، 42
حامد فاریابی: 84
حبیب، دکتور اسداللہ: 63
حساس، صالح محمد: 61، 94، 145، 146، 147، 149
حفیظی، محمد یحیی: 6، 34، 35، 56، 116
حکیمی، احمد راشد: 68
خالق، عبدالرحمان: 89
خالقی، بہروز: 60
خال میرزایف، شکور: 73
خوارزمی، 51
خیاوی، روشن: 101، 110

خیری، آیدین: 37

د، ذ، ر، ٹ

- دھقان، عبدالعزیز: 151
ذره عظیمی، محمدکریم: 7
رحمت اللہ: 71
رمز بابا جان: 64
روستا، عبدالقدیر: 79
رویین، داکنتر رستم: 175
رویین، عبداللہ: 6، 49، 87، 135، 136، 137
ژکفر حسینی: 9، 14، 15، 21، 23، 28، 45، 63، 73، 75، 76، 78، 80

س، ش، ص، ط

- ساپی، کفایت اللہ: 80
سحابی، مہدی: 101
سعدی شیرازی: 172
سلطان حسین میرزا بايقرا: 30، 38، 111، 128، 164
سلطانوف، محمد آقا: 44
سیار، احمد: 148
سیدبیک حسن: 30
سید حبیب اللہ بن سیدیحیی: 174
سیف سراپی: 120، 126، 172
شارق، بہرالدین: 92
شاہ غریب میرزا غریبی: 38
شرزہ، محمد اکمل: 41
شرعی جوزجانی، دکنور عبدالحکیم: 9، 62، 81
شریف اللہ: 172
شمسی، پوہنمل محمدعارف: 45
شمسی، محمداسحق: 54
شمسی یوف، پارسا: 160
شہرانی، ذبیح اللہ: 72
شیخ محمد بن صالح العثیمین: 166
صوفی اللہ یاز: 2، 40، 41، 174، 175
طالع، سید یعقوب: 36

طاہری، داکتر اللہ بہردی: 16

ع

- عاطف، عبدالحمید: 142، 148
عبدالحمید شایق وصال: 84
عبدالرحمن: 89
عبداللہ جانوف، حمید: 71، 167، 180
عبدالقادر عبدالوارث کاشغری: 171
عبیدی، مولانا شہاب الدین: 41
عثمانوف، عارف: 86
عزت سلطان: 134
عزیزخان، اویغور: 89
عزیزی، محمدقیوم: 6، 12، 55
عظیمی، الحاج قاری محمدعظیم: 34
عظیمی، محمد اشرف: 14، 48، 61
عظیمی، محمد سعید: 19
عظیمی، محمد شفیع: 32
عمری، ذاکر: 77
غلام کریم: 76

ف، ق

- فرشتہ ضیائی بہگیم: 81
فروغ فرخزاد: 68، 69
فضولی، محمد: 2، 44
قابل احمد: 67، 70
قادری، محمد رفیق: 39
قاری عبدالملک نمنگانی: 174
قانع، سید سراج الدین: 22، 35
قریب، مولانا محمد امین: 50، 51
قہاروف، عبداللہ: 139، 140
قیشلاقی، عبدالسلام: 79
قیوموف، عزیز: 70

ک، گ، ل

- کابلی، عبدالرفیع: 47، 167
کارگر، عبدالله: 163
کاسانی، سید مبشیر: 150، 153، 155
کاشغری، شیخ محمود: 96، 97، 99، 100، 120، 122، 156
کامران میرزا: 30، 45، 46، 123
کبیری، محمدولی: 12
کوهکن، محمد عالم: 15، 121
کیوان، کبرا: 8، 81
گداز، محمد اسلم: 11، 84
گرھارد دورفر: 102
گلخنی، محمد شریف: 121، 150
لییب، پوهندوی محمد عالم: 11، 16، 19، 21، 23، 37، 45، 51،
146، 145، 91، 63
لطفی: 51، 126، 131
لطیف، رابعه: 14
لقمانوف، احمدجان: 86

م

- مایل هروی: 70
متین اندخویی، محمد امین: 19، 35، 38، 45، 47، 50، 54، 132،
170
محمد آصف: 37
محمد ادهم (شمس اوغلی): 89
محمدالله لطف: 89
محمد زاده صدیق، دکتور حسین: 97، 112، 113
محمد علی، اصغر قاسم: 10
محمد غفوری: 46
مرادی، قادر: 77
مرور، قاضی محمد اکرم: 22
مسیح الدین: 89
مشرب نمگانی، بابا رحیم: 2، 17، 46، 47، 49
معصومی، عبدالرحیم: 149، 158
ملا آرتوق: 44
ملا امان الله طور قرقین: 41
ملله یف، نتن: 119، 120، 124، 125، 126، 128

مولانا جلال الدین محمد بلخی: 68، 78
مولانا خلوتی: 55
مولوی عبدالرحیم رحمت الله: 171
مینگی، عبدالرسول: 22، 57

ن

نادره بیگم: 56، 57، 58، 121
نامق، برهان الدین شهرانی: 124، 125، 126، 128
نائبی، صادق: 114
نزیهی جلوه، محمد کریم: 24، 162
نوایی، میر علیشیر: 2، 10، 15، 26، 27، 30، 31، 35، 36، 38، 42،
43، 49، 52، 64، 67، 69، 70، 82، 87، 88، 95، 100، 101،
107، 111، 112، 113، 114، 115، 117، 118، 119، 120،
121، 122، 123، 127، 128، 132، 134، 135، 136، 137، 138،
139، 140، 142، 164
نوری، سیف الدین: 12، 66
نوری، مظفر توفان: 49

و، ه، ی

واحدی جوزجانی، کاندید اکادمیسین دکتور محمد یعقوب: 6، 30،
109، 116، 117، 126، 159
واصف باختری: 24
وکیلزاده اندخویی، غلام سخی: 16، 47، 69، 167
وکیلی، عزیزالدین: 32
ولوالجی، اسدالله: 75
هادی، اسماعیل: 107
هدایت، پوهنیا هدایت الله: 8، 17، 59، 147، 159
هدایت، علیشیر: 77
هویدا، ایشان هویدا چمیانی: 2، 58، 59، 60
هیئت، داکتر جواد: 102
یارقین، دکتور شفیه: 6، 7، 8، 9، 14، 19، 20، 21، 27، 28، 30،
32، 33، 38، 45، 57، 65، 66، 69، 70، 77، 79، 81، 82، 83،
95، 106، 108، 124، 125، 132، 133، 134، 151، 161، 162

یارقین، محمد حلیم: 6، 7، 22، 66، 68، 72، 73، 75، 76، 95،
106، 108، 123، 124، 125، 132، 132، 135، 143، 162، 165
یسوی، خواجه احمد: 25، 122، 128، 131
یوجیل، دکتور بلال: 17، 18
یؤلداش، نعمت الله: 139

کتابلر آتی:

آ، ا:

آب و آتش: 7
آتهلر سؤزی: 139
آذربایجان دیلی نین ایضاحلی لغتی: 108
آلتین تاج: 8
آلیسدن بیر سبس: 9
آمو دریا: 9
آنه یورتیم، آنه تیلیم: 10
آینی ایتک بیلن یاپیب بؤلمس: 165
آیینئ اندیشه: 11

ابرمردی از چکاد فتح و شهادت: 11
احسن الرویات فی مناقب اولیا و السادات: 151
ا.خ.د.ح. مرکزی کمیته سینینگ: 166
ادبی فنلر: 118
اربعین، اربعین جامی: 67، 70، 136

- ارمغان جنبش: 79
اسیر: 69
اطلس اتنوگرافی اقوام جوزجان: 176
افغانستان اساسی قانونی: 165
افغانستانده گی اؤزبېک شاعرلر: 79
اکبرنامه: 124
الفبانینگ تدریس اصولی: 89
امیر علیشېر نوایی فانی: 116
انسان؛ چشم و چراغ آفرینش: 118
انقلاب ترانه لری: 12
اورغا: 13
اوستا: 126
اوکول (مکتب) سؤزلوگو: 108
اولکه م بهاری: 13
اولوغ ظفر: 14
اویغاق توشلر: 14
اؤرته آسیا تاریخی (1، 2، 3): 151، 154، 156
اؤزبېک ادبیاتی تاریخی (1، 2): 119، 120
اؤزبېک ادبیاتی فرهنگگی: 121
اؤزبېک تیلی: 89
اؤزبېک تیلی سؤزلیگی: 91
اؤزبېک تیلی نینگ ایضاحلی لغتی: 91
اؤزبېک خلق قوشیقلری (1، 2): 139، 140
اؤزبېک خلق مقاللری: 140
اؤزبېک شاعرلری: 122
ایام وصال اؤلدی ینه: 15
ایپک تاله لری: 80
ایکی یریم، بیر بوتون: 82

ایمان اساسلاری نینگ شرحی: 166

اېزگو ارمانلر: 16

اېزگو نیت: 16

اېسکی تاریخیمیز: 157

ب، پ، ت:

بابا رحیم مشرب نمنگانی دېوانی: 17

بابر دېوانی (دېوان بابر): 17، 18، 28، 29، 32، 34

بابرگه ارمغان: 19

بابر منگولیگی: 122

بابرنامه، توزوک بابری، وقایع، بابرینگ خاطراتی، (1، 3، 2): 29،

160، 159، 158، 129، 124، 33، 38

بابرنامه (ایندیكس): 161

بابرنامه (کابل واقعه لری): 160

بابری خط: 29، 123، 124، 131

بازیهای عامیانه اوزبیکان جوزجان: 141

باغ لاله پوش: 19

بدایع الوسط: 43

بدایع البدایه: 127

برگهایی از تاریخ اوزبیکان افغانستان (1، 2): 161، 163

بوگونگی اوزبیکستان: 167

بهار آرزوسیده: 20

بی بی آتون: 83

بی بی مشکل و شهیدنامه: 21

بیز اعلانلر تختهسی میز!: 71

بیلیم و قیزیقیش: 167

پارلاق یؤل: 22

پاکیزه تویغو: 22

پوپى قوش (اۋزبېك خلق اېرتكلرىدن): 142

ثبات العاجزین: 40، 41، 174، 175

تاریخ ادبیات تورکی اۋزبېکی (1، 2، 3): 124، 128، 126

تاریخ ملوک عجم: 138

تاغە تېمیرچی و تۆپلنگ کونی: 77

تانگ یېلی: 23

تذکره شعراى جوزجانان: 83

تعشق نامە: 130

توران اجتماعى و مدنى بنیادی ...: 168

تورک-اۋزبېک تیلینى اۋرگنینگ: 91

تورکچه اېتمولوژیک فرهنگ: 108

تورک دیلینین اېتمولوژیک سۆزلوگو: 108

تورکی آتلا سۆزلیگی: 93

تویغولریم، قیغولریم: 23

تیل قاعدەلری و سۆزلر تینگلاوی: 94

تیموریان (عهد تیموریان هرات-بابریان هند): 163

ج، ح، چ، خ:

جلوه هایى از شعر جلوه: 24

جوزجان قویاشی: 25

جوماقلا: 178

حالات سید حسن اردشیر: 138

حقیقت نامە و صداقت نامە: 130

حکمت (دېوان): 25، 26، 122، 127

چومچوقچه: 77

خزاین المعانی: 15، 43، 129

خسرو و شیرین: 120، 126

خلق ارا انسان حقوقی مخصوص حجتلری: 168

خلق تفکری: 142

خلق دردانه لری (1، 2، 3): 143، 144

خمسه: 26، 27، 38، 118، 127، 128

خمسة المتحیرین: 138

د، ر:

در بارهٔ زبان، خط و فرهنگنویسی تورکی (اؤزبیکى): 130

دری، انگلیسی، اؤزبیکى سؤزلشگیچ: 95

دریا در گوهر: 28

دهنامه: 132

دهیدی ایتلر کمپاینی: 71

دیدار: 72

دپوار: 79

دپوان آتایی: 126

دپوان سکاکی: 126

دپوان سلطان حسین میرزا به انضمام رسالهٔ او: 30

دپوان ظهیرالدین محمد بابر: 28، 32، 33

دپوان ظهیرالدین محمد بابر (تکمله): 33

دپوان عظیمی: 34

دپوان فانی: 127

دپوان کامران میرزا: 30

دپوان لغات التورک (1، 2): 96، 97، 99، 100، 108، 122

دپوان میر علیشیر: 35، 36

رباعیلر: 68

رساله سلطان حسین میرزا بایقرا: 31

رساله عروض: 29

رساله مبین: 30، 34

رساله والديه: 18، 29، 33

رنگین کمان (1 و 2): 84، 85

س، ش، ص:

ساغینچ: 86

ساووق باشله نیشیگه ایمان کپلتیره یلیک: 69

سبزوان قوشیقلر: 145

سراج المسلمین: 138

سقرآت: 72

سنگر سپسی: 36

سنگلاخ (1، 2، 3): 100، 101، 106، 107، 108، 136

سوودن کسللیک و ایریملر و ایمیدیملر: 146

سوولاق: 37

سؤز اینجولری: 37

سؤز گنجیدن نچه دُر: 38

سؤکیش هم پول بؤلر اپکن!: 179

سهیل و گلدورسون: 120

سیری در تاریخ زبان و لهجه های تورکی: 102

سیمای برازنده اندخوی: 132

سیمای میرعلیشیر نوایی: 132

سپنینگ شأنینگگه اولکه م: 86

شاه غریب میرزا غریبی دهبوانی: 38

شبرغان در صد سال اخیر: 169

شمعی بر مزار خاموشان: 170

شہید نامہ: 21

شبیانی نامہ: 129

شیر و شکر: 39

صوفی اللہ یار: 40، 41، 174، 175

صوفی اللہ یار (ثبات العاجزین): 40، 41، 174، 175

ضرب المثللر یا مقاللر: 147

ع، غ، ف، ق:

عبیدی دہوانی: 41

عتبة الحقایق (ہبة الحقایق): 119

عجایب الطبقات: 124

عروض رسالہ سی (بابر): 29

عصیان: 79

عقاید ضروریہ و عبادات اسلامیہ: 171

علیشہر نوایی (سیلنمہ دہوانی): 42

علیشہر نوایی حکمتلریدن: 133

عوام فالچی (خلق اپرتگی): 147

غرایب الصغر: 43

فرہنگ تورکی نوین: 107

فرہنگ اؤزبیکی بہ فارسی (1، 2): 104، 106

فرہنگ تورکی بہ فارسی سنگلاخ (خلاصہ عباسی): 106

فرهنگ واژه‌گان تورکی در زبان و ادبیات فارسی: 109

فضولی (غزله سیلنمه‌سی): 43

فواید‌الکبر: 43

فوزالنجات تورکی: 44

قاموس مختصر فرازیولوژی دری (با ترجمه پشتو و اوزبیکی): 148

قصهٔ سیف الملوک: 129

قوتادغوبیلیک: 120

قوانچ اوجی: 45

قیته توغیلگن پری کویله‌یدی: 68

قیته توغیلیش: 69

قیرق حدیث: 69، 70

قیزلر و قوشیقلر: 149

ک، گ، ل:

کامران میرزانینگ حیاتی و ایجادی: 45

کل اؤغلان: 149

کلیات مشرب نمنگانی: 46

کؤنگول سؤزی: 47

کؤنگول نواسی: 47

کپله جک باتورلری: 48

گزیده اشعار مشرب: 49

گلستان بالتورکی: 119، 172

گلشن اسرار: 130

گلشن ایچره: 49

گلشن زیبای شعر: 50

گل و نوروز: 124

لسان الطير: 127

لطافتنامه: 88، 129

لطافتنامه خجندی: 133

لطفی دہوانی: 51

م، ن:

ماوی آسمان: 73

مثنوی معنوی: 78

مجالس النفايس: 87، 88، 128

محاكمة اللغتين (1، 2، 3، 4): 95، 109، 110، 111، 112، 113،

128، 114

محبت نامه: 51، 52، 120، 129

محبوب القلوب: 38، 47، 117، 128، 134، 136

محمد بيرم خان خانان: 52، 53

محمد شريف گلخني نينگ ضرب المثلي: 150

مخزن المطيعين: 175

مراد العارفين: 175

مرواريد: 54

مسلك المتقين: 175

مشاعره: 54

مصحف بابري: 124

مفتاح العدل و گلزار: 129

منشآت: 137

موسيقى: 55

موسيقى مہراثيميز گنجينه سيدن: 172، 173

مولود نامه: 55

مولودیه: 55

میزان الاوزان (1، 2): 38، 47، 128، 134، 135، 136

نادره بیگیم: 56

نادره و شعرهای او: 56

نظم الجواهر: 38

نوادرالشباب: 43

نوایی اثرلریدن (1، 2): 136، 137

نی تیلماجی: 78

و، ه، ی:

واژه گان زبان تورکی در فارسی: 114

وطنی اہسلب: 58

وقفیہ: 168

وکالت دغدغہ سی (طنز): 74

ہدایۃ الطالبین (شرح ثبات العاجزین صوفی اللہ یار): 173

ہمہ گپ پولدہ (طنز): 74

ہویدا: 2، 58، 59، 60

یادنامہ تورانی: 174

یادنامہ سپہ سالار شہید: 60

یارہلی یورہک: 61

یاش تولقونی: 61

یشہ سین پرتیہ: 62، 63

یک تصویر در دو آیینہ: 63

ینگى آچیلگن گلر: 64

ینگى رباعیلر: 64

ینگى رئیس هم کېلدى! (طنز): 75

ینگى زمان ترانهسى: 66

ینه کؤریشگونچه: 76

ینی تره مه سؤزلوگو: 107

یورهک سرلری: 65

یورهک نالشلری: 66

یورهک نغمهسى: 66

www.yarqin.info